NOBEL 1968

cem yayınevi

Yasunari Kavabata

Karlar Ülkesi

NOBEL DİZİSİ

KARLAR ÜLKESİ
Yasunari Kavabata
Türkçesi: Nihal Yeğinobalı
Haziran 1997
Dizgi: Cem Yayınevi
ISBN: 975-406-229-3
Baskı: Umut Matbaacılık
(0212) 637 09 34
CEM YAYINEVİ
Küçükparmakkapı İpek Sokağı No:11
80060 Beyoğlu - İstanbul
Tel: (0212) 243 05 50 / 243 20 23 • Faks: 244 15 33

YASUNARİ KAVABATA

KARLAR ÜLKESİ

Türkçesi :
Nihal Yeğinobalı

cem yayınevi

ÇAĞDAŞ JAPON EDEBİYATI VE YASUNARİ KAWABATA

Büyük savaşlar yapan ülkelerin edebiyatı, çeşitli yönleri ve çeşitli eğilimleri bir arada barındırabiliyor. Kendine özgü bir yapı taşıyor. Japon Edebiyatı da dediğimiz özellikleri taşıyan büyük bir edebiyat. Şimdiye kadar bize küçük hikâye çevirileri, Raşomon, Bir Maskenin İtirafları hariç, Japon romanından pek az eser çevrildi. Halbuki bu ülkenin edebiyatının sorunlarıyla kendi edebiyatımızın sorunları arasında paralellikler bulunmaktadır. Onlar da kendi gelenekleriyle (gerek yaşamada, gerek yazılı edebiyatta) Batı'dan gelen etkiler arasında bocalamakta, bunlardan birini seçmek yerine ikisini kaynaştırmaya çabalamaktadır. Çoğu yazarları kendi geleneksel kültürleri yanında Batı kültürünü de edindiklerinden eserlerinde ikisinin de izleri görülmektedir.

26 Şubat 1936'da yapılan bir hükümet darbesi, sonradan gelişen olayların başlangıç tarihi sayılabilir. Darbeyle içte ortaya çıkan krizler etkilerini çok geçmeden dışarda da göstermeye başladılar. 22 tane genç askerin yaptığı bu darbe diktatörlüğe kaymıştı. Yöneticilerin ilk işi düşünce özgürlüğünü kısıtlamak oldu. Baskı, birçok örgütlerde ve kişilerde tepkiler doğurdu. Bu ortam içindeki edebiyat eserlerinin amacını tek kelimeyle özetlemek istersek «insancılık» (hümanizm) terimini kullanabiliriz. Aynı ortamda yazılanlarda dikkati çeken akımların başında nihilizm gelmekteydi, nihilizm, içinde gizli bir çöküşü saklıyordu.

1933 - 37 yılları arasını kapsayan dönemdeki eserlerin çoğu ideolojikti, ama bunun yanı sıra cinsel temalara da yer veriliyordu. Rintaso Takeda gibi Saihaku anlayışında erotik hikâyeler yazanlara da rastlanıyordu.

Tamio Hojo kendi cüzamını çağın hastalığının sembolü yaptı.

Umutsuzluk döneminin tanınmış aşırı toplumcu yazarlarından Shigeharu Nakano, ilgi uyandıran bir roman yayınladı. «Roman Yazamayan Bir Romancı» adını taşıyan bu kitap yüzünden yazarı yazı yazmaktan alıkondu. Aynı yasaklama toplumcu yazarlardan Yuniko Miyamoto'nun da başına geldi. Gene aynı dönemde «Proleter Okul» adı verilen okulun romancılarının önemli romanlarına rastlıyoruz. Bu siyasal anlayıştaki yazarların eserlerinde rustik temalar da yer alıyordu. Truto Wada, Enosuke İto'nun adını anmalıyız.

Siyasal ve ideolojik baskıların arttığı yıllarda eski büyük ustaların birçoğu bu dalgalanmalardan eserlerini uzak tutmaya çalıştılar. Bu davranıştaki romancıların başında, Shûsei Tokuda, Kafû Nagai, Naoya Shiga, Jun'ichiro Tanizaki gelmektedir.

Birtakım genç yazarlar da eski kuşak yazarlarına karşılık ortaya yeni değerler attılar. İşte bu yeni romancılar arasında Kawabata'yı, onun «Karlar Ülkesi»ni, Tatsuo Hori'yi, Hitoshi (Sei) Ito'yu ve onların güçlü romanlarının sözünü etmek gerekir.

Hükümetin edebiyat üzerindeki kontrolü, varlığını diğer alanlarda da duyurmaya başladı. Yönetim; söz, basın, toplanma ve haberleşme özgürlüğünü ortadan kaldırdı. Bu durum savaşın sonuna kadar sürdü. Adı geçen çöküntü yıllarının özünü veren ve savaşın yıkıntılarını yansıtan eserler savaş alanından gelen kısa kısa röportajlar biçimindeydi. Çöküntü yıllarını karakterize eden iki trilojiden özellikle söz etmek gerek: Biri Ashihei Hino'nun, diğeri de Hiroshi Ueda'nın trilojileri.

Tabii bunların yanı sıra birçok amatör yazar da savaş yaşantılarını kaleme aldılar. Bu sırada «resmi» edebiyat da işçiler, çiftçiler ve diğer yurttaşlar arasında savaşın uyandırdıklarını çizmeye çalışıyordu.

1937 yılında sözü edilmesi gereken en önemli olay sanırım, kurulan «Yeni Japon Kültürü Kurumu»dur. Dernekte sol kanadın dışındaki yazarlar yer aldı. Edebiyat ve sanatta ulusal bir görüşü ortaya koymak istediler, bunu «dejenere» ettiler, sonunda da ucuz bir milliyetçiliğe saplandılar. Yeni akımın en çok adı geçen yazarları da Yojûro Yasuda, Akira Asano ve Fusao Hayashi'ydi.

1937 - 1940 yılları arası yazılanların çoğunda «sanat için sanat» ilkesinin geçerli olduğu apaçıktır. Gene 1938 - 1940 arasında tarihi romanlar da yayınlanmaktadır, ama bu tarihi romanlar bugüne ışık tutacak nitelikte değildir. Olayların çoğu belirsiz bir zamanda oldukça eski devirlerde geçmektedir. Şimdinin gerçeklerine, ya da günün olaylarına bu romanlarda rastlanmamaktadır. Bu dönem çok çeşitli eğilimleri bir arada taşımaktadır. Sözgelimi aynı dönemde bir yandan da gelenek ve görenekler romanı (the novels of manners) yazılmakta, otobiyografik romanlar da önem kazanmaktadır. Otobiyografik romanlarda, romancının özel yaşantısı dile getirilmektedir. İşte bu tür romanlara da «lineage fiction» adı verilmektedir. Yazarlar bu tür romanları yazarken sanki, «gözlemlerinde saydam mercekler» kullanmaktadırlar. Kullanmaktaki amaç da istedikleri konuyu yargılayabilmek ve eleştirebilmektir. Yukarıdaki türün en başarılı örneği Hirotsu'nun Nagaruru Jidai (Değişen Zamanlar)' sidir. Kitabın yayınlanması 1941 yılına rastlar.

Pasifik Savaşı

8 Aralık 1941'de Pearl Harbor baskını olur.

Bu baskınla Pasifik Savaşı başlamıştı. Savaş başlayınca yazarlar savaşı kazanma yolunda birer âlet olarak kullanılmak istendiler. Yazarları araç olarak kullanma amacıyla da «Doğu Asya Yazarlarının Birinci Büyük Kongresi»ni topladılar. Bu toplanuyı yaptıran hükümetti.

Yönetimin en baskılı dönemlerinde tarihi romanlar, yeni insancıl değerler ortaya koyan tek edebiyat ürünleriydi.

1943'te Jun'ichiro Tanizaki'nin Sasameyuki (Güzel Kar)'sinin başlayan tefrikası durduruldu, yalnızca birinci bölümü basılabildi.

Savaş Sonrası

15 Ağustos 1945'te savaş bitince bir özgürlük havası esti. Çünkü savaştan önce Japonya'da öyle bir durum ve yönetim vardı ki, İşgal Kuvvetleri onları cezalandırmaya değil de kurtarmaya gelmişlerdi sanki. Savaş sonrası durum çok kötüydü. Nihilizm evrensel bir umutsuzluk yaratmıştı. Ulusu, askeri diktatörlüğün yıkıntılarından temizlemek gerekiyordu.

Eski dergilerin yanı sıra savaştan sonra birçok dergiler çıkmaya başladı. Kafû Nagai, hemen savaş bitiminde akla gelen ilk önemli addır. Nagai'nin dünyasında toplum; fahişelerden, garsonlardan, Tokyo'nun kenar mahallelerinde yaşayan insanlardan meydana gelir. İşte bu sıralarda Jun'ichiro Tanizaki ortaya bir başyapıt (şaheser) koydu, bu yukarda serüvenini anlattığımız Sasame Yuki'nin tamamının yayınlanmasıydı (1948).

Savaş öncesinde ünlerini sağlam temeller üzerine kurmaya başlayan yazarlar yeniden ortaya daha güçlü olarak çıktılar: İşte yeni bir güçle roman yayınlayan adların başında iki kişi çok önemli: **Yasunari Kawabata** ile **Riichi Yakomitsu.**

Eski kuşağın yazarları önemli, yıkıcı bir şey olmamış gibi eski düzen üzere yazarlıklarını sürdürüyorlardı.

1949 ile 1954 arasında **Kawabata**, yazarlığında bir aşamayı gösteren iki romanını tamamladı, bu romanlarında çağın kargaşasını dile getirmeye çabalıyordu. Kitapları «**Sembazuru**» (Bin Vinç, 1949 - 1951) ve «**Yama no Oto**» (Dağın Sesi, 1949 - 1954) idi.

Kawabata ve Tanizaki tükenmeyen bir enerjiyle, bir susamışlık içinde durmadan yazıyorlardı. Tanizaki'nin «**Shosho Shigemoto no Haha**» (General Shigemoto'nun Anası, 1950 - 1951) ve «**Kagi**» (Anahtar, 1956)'si onun usta romancılığının gelişmelerinden okuyucuyu haberli kılmıştı.

1946 başlarından beri ilk örneklerini vermeye başlayan otobiyografik tür, 1950'ye kadar gelişmesini tamamladı. Bu tür romanlarda savaş sonrası yaşama betimleniyordu (tasvir ediliyordu.)

Gelenek ve görenek romanı yazan bir bölüm Japon yazarları da ülkelerinin edebiyatını «modernize» etme yolunu seçmişlerdi. Çoğu, yabancı ülke edebiyatı dalında uzman olan bu kişilerin başında toplumcu davanın savunuculuğunu yapan Yoshio Nakano'yu anmak gerekir.

«Yeni Burlesk»ler

Aynı kuşağın bir başka grubu da gelenek ve görenek romanını savaş sonrası toplumundaki kargaşalığı, ahlaki çöküntüyü dile getirme aracı olarak kullandılar. Bunların yaptığı çalışmalar da shin gesaku, «yeni burlesk» olarak anıldı. (Burlesk, bir şeyi hicveden, onları kaba, bayağı bir komiklikle deyimleyen eser türüdür.)

Daha yeniler Fransızca bir deyimle anıldılar: «Aprés - guerre créatrice.» Bu deyim ilk olarak Hiroshi Noma'nın 1947'de yayınladığı hikâyeler kolleksiyonunun kapağında yazılıydı. «Savaş sonrası yaratıcıları» arasında üzerinde en çok konuşulan ad da Noma'dır.

İşte Yukio Mişima'yı da bu kuşak içinde değerlendirebiliriz.

Yeni gelenlerin çoğu toplumcu anlayışın savunucusuydular, savaş öncesinden beri bu akımla ilgilerini kurmuşlar ve geliştirmişlerdi, bir işçi edebiyatının sorunlarını ve niteliklerini tartışıyorlardı.

Yukio Mişima, savaş sonrası yazarları arasında ünü dışarıda en yaygın olanlardan biridir. 1949'da yayınladığı «Bir Maskenin İtirafları» onun romancılığında bir dönüm noktasıdır.

Savaşın bitiminden sonra birçok aşırı toplumcu yazar bir dergi çevresinde toplanarak seslerini duyurma yoluna gittiler. Bu yazarlar toplumcu romanın kuramını (teorisini) yapmaya çabaladılar, bu konuda çalışanların başında gelen en önemli ad da Miyamoto'dur.

Önemli Adlar

Shikoku'da yoksul bir ailenin çocuğu olarak 1914'te dünyaya gelen **Tamio Hojo** genç yaşında ana babasını kaybetti, 1929'da Tokyo'ya gitti, çeşitli işlerde çalıştı. «İhtiyar Adam Maki» eseriyle tanındı, tanınmasını ve eserlerinin yayınlanmasını Kawabata sağladı. Hojo, sol eğilimli bir yazardı.

Bungakukai Ödülü'nü kazanan Hojo, gerçeklerin dünyasını cesaretle ve büyük yetenekle anlatan yazarlandandır.

1890'da Tokyo'da doğan **Kunio Kishida**, Askeri Akademi'de okuduktan sonra Birinci Dünya Savaşı'na katıldı. Askerlikten ayrılarak Tokyo Üniversitesi'nde Fransız edebiyatı okudu. Paris'e giderek orada Jacques Coupeau ve George Pitoëffs'in yanında Fransız tiyatrosunu inceledi. Dönünce ilk oyununu yayınladı. Yokomitsu, Kawabata ile bir edebiyat dergisi kurdu: «Edebiyat Çağı». Oyunlarında, psikolojik tiyatro yapmak istemiştir. Avrupa'nın akılcı özü ile Japon duyarlığı arasındaki karşıtlığı yansıtmıştır. Romanlarında da Avrupa ve Japon geleneklerine bir arada yer vermiştir.

Aralık 1904'te Tokyo'da doğup, öğrenimini Tokyo İmparatorluk Üniversitesi'nde tamamlayıp edebiyat bölümünü bitiren

Tatsuo Hori, ilk önceleri büyük ölçüde **Ryûnosuke Akutagawa'** nın etkisinde kaldı. Sonraları aşırı toplumcu bir anlayış kazandı. **Yokomitsu** ve **Kawabata** ile birlikte **«Bungaku» (Edebiyat)** dergisini kurdu. Fransız yazarlarının yansıtıcı ve çözümleyici özelliklerini kullandı. Bol bol **Stendhal, Mérimée, Gide, Cocteau, Apollinaire, Radiguet, Proust, Rilke** ve **Mauriac** okudu. **Hori**, Heian Dönemi Japon klasiklerinden esinlendi; böylece Batı'dan aldığı yöntemle kendi geleneksel özü arasında bir denge kurmaya çalıştı. 1953'te tüberkülozdan öldü. **Hori**, kendi çalışmaları yanı sıra genç şairleri bulmakla ve yüreklendirmekle de tanınmıştı. Bugünün ünlü şairlerinden **Michizo Tachihara, Hideo Nomura** ve **Nobuo Tsumura'**yı keşfeden odur.

Orta sınıf bir samurai ailesinden gelen **Kafû Nagai** 1897'de Tokyo'da doğmuş, 1959'da da ölmüştür.

1959'da yalnız içindeki ölümüne kadar dansözlerin, Kuzeydoğu Tokyo'daki küçük insanların dünyası en çok işlediği konulardır. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da yaptığı kısa bir geziden sonra yazı hayatına toplumsal eleştiri türündeki denemeleriyle girmiştir. 1910'la 1919 arasındaki hikâyeleri daha çok geyşalarla ilgilidir. Sonraki eserlerinde fahişeleri, yarı yosma garson kadınları, barları, kahvehaneleri dile getirmeye çalıştı. **Nagai**, 1917 ile 1945 arasındaki yaşamasını kapsayan bir günlük de tutmuştur. 1954'te **Sanat Akademisi'**ne seçilmiştir.

Çağdaş Japon edebiyat dünyasında **«harika kız»** diye adlandırılan **Yuriko Miyamoto**, ünlü bir eğitimcinin torunu, ünlü bir mimarın kızıydı. Bir kız olarak ilk önceleri **Ichiyô Higuchi'**nin ve **Oscar Wilde'**ın eserlerini okudu. Bu sırada **Rus** edebiyatı onu ilgilendirdi. 17 yaşındayken **«Yoksul Kalabalık»** adlı ilk romanını yayınladı. Romanında Kuzeydoğu Japonya'da Fukushima'daki çiftçilerin yaşamını anlatıyordu. **Miyamoto**, **Tolstoy'**u çok seviyordu. 1918'de babasıyla New York'a gitti, orada evlendi, ayrıldı ve 1924'te Nobuko'yu yazmaya başladı. Bu romanda Japon kadınının bağımlılığının acısını dile getiriyor (ailesi onun evlenmesine karşıydı), küçük burjuva feodalizminin aksaklıklarına değiniyor, kendi ana babasının bencilliklerini anlatıyor, kendisiyle kocasının toplumsal durumunu tartışıyordu.

Daha sonra Japonya'da Rus edebiyatı okuyan **Yoshiko Yuasa** adındaki bir kızla **Sovyetler Birliği'**ne gitti, üç yıl kaldıktan sonra 1930'da ülkesine döndü. Artık toplumcu akımların ve edebiyatın önde kişilerinden biriydi, bu konuda atılgan biri olan

Kenji Miyamoto ile evlendi. Sonraki eserlerinde savaş sonrası toplumun kurulmasını ve Japon kadınının savaşta yaptığı yararlıkları anlattı.

1905'te Akita'da doğan Tatsuzo Ishikawa, 1926'da kazandığı Osaka Asahi Ödülü'nden sonra tanınmaya başladı. Üniversiteyi terk ettikten sonra röportajcılık yaptı. 1930'da Brezilya gezisinde yaptığı gözlemlerle yeni kurulan Akutagawa Ödülü'nü aldı. Yazarlıkta yeni bir yetenek olarak karşılandı. «Evlilik Hayatının Gerçek Durumu» adlı kitabı ülkesinde «best - seller» oldu. Savaş sonrası kaosundan çizdiği portreler çok ilginçtir. Japonya PEN Klubü'nün onur üyesidir.

Asıl adı Kimitake Hiraoka olan Yukio Mişima, 1926 Ocak'ında Tokyo'da dünyaya geldi. İyi bir eğitim gören Mişima, ilk kısa hikâyelerini okul dergisinde yayınladı. Tokyo Üniversitesi'nde hukuk okudu, bir süre Maliye Bakanlığı'nda memurluk yaptıktan sonra kendini büyünüyle edebiyata verdi. Mişima'nın eserlerinde Japon klasikleriyle modern Avrupa edebiyatı bir aradadır. Ayrıca, Fransızların çözümleyici - psikoloji (pscho - analytical) yöntemini kullanır. Mişima bizde «Bir Maskenin İtirafları» kitabıyla tanınır. Bu roman; genç bir çocuğun sıkı okul disiplininden sonraki yaşamasına kadar geçirdiği ters cinsel gelişimi yansıtır. Mişima'nın roman ve hikâyeleri yanında, birçok da oyun ve denemeleri vardır.

Çağdaş Japon yazarlarının en tanınmışlarından biri de 1915'te Kobe'de doğan Hiroshi Noma'dır. Kyoto Üniversitesi'nde yüksek öğrenimini tamamlayan Noma, özellikle Fransız edebiyatını incelemiştir, bu incelemelerini yaptığı sırada toplumcu eğilim ve bununla ilgili kitaplar ilgisini çekmiştir. Daha öğrenciyken Katsutaro Takeuchi'nin ve Sembolist'lerin etkisinde kalan yazar, şiirler yayınlamıştır. Savaştan sonra düzyazıya (nesre) dönmüştür. 1948'de yazdığı bir romanında varoluşçu yazma tekniğini kullanmıştır. Toplumculuk dozunu romanlarında gittikçe arttıran Noma'nın en iyi eseri sayılan «Yuki no Shita no Koe ga» (Kar Altından Bir Ses) 1952'de yayınlandı. 1957'de okuyucularını şaşırtarak bir müzikal yazdı. Şiirlerini toplamıştır. Denemeleri de yazdıklarına ışık tutacak önemdedir.

1902'de doğan Shigeharu Nakano, Tokyo İmparatorluk Üniversitesi'nde Alman edebiyatı okudu. Üniversitedeyken toplumculuk hareketlerine karıştı. Yazdığı şiirlerin can damarı toplumsal gerçekçilik (socialist realism)dir. İlk romanından itiba-

ren sanatın halkçıllaştırılmasını savunanlara katıldı. Yazdığı romanlarda da bu anlayışı gerçekleştirmeye çabaladı. Otobiyografik türdeki romanları da belli bir ruh halini yansıtırlar.

Yukardaki bölümde Japon edebiyatının çağdaş durumunu genel olarak, bir de ayrıca bu edebiyatın ünlü adlarını ayrı ayrı kısaca tanıtmaya çalıştık. Şimdi de bu yıl Nobel Odülü'nü alan Yasunari Kawabata'nın kimliğini belirtmeye çalışalım.

YASUNARİ KAWABATA KİMDİR?

Yasunari Kawabata, 1899 yılında Osaka yakınlarında dünyaya geldi. Çok küçük yaşlardayken doktor olan babasını, bir süre sonra da annesini kaybetti. Yakın akrabalarının yanında büyüdü. Yalnız geçen çocukluk çağları onun sonraki eserlerindeki «melankolik lirizm»i hazırladı. İlk yayınlanan eseri dedesinin ölümüyle ilgili izlenimleri ve çeşitli anı kırıntılarını ihtiva ediyordu. «Jurokusai no Nikki» (16 Yaşındaki Bir İnsanın Hâtıra Defteri) adındaki bu ilk çalışması, 20 yaşında olmasına rağmen çağdaş Japon edebiyatçılarının dikkatini çekti. Yazarlık hayatına başladığında lise son sınıftaydı ve Asakusa'da kuzeninin evinde kalıyordu.

1926'da ilk büyük romanı sayılabilecek «Izu no Odoriko» (İzu'lu Dansöz)'yu yayınladı. Akıcı bir anlatımla yazılmış olan kitap, onun bütün Japonya'da tanınmasını sağladı. Üniversitede okurken önce İngiliz edebiyatını, daha sonra Japon edebiyatını inceledi. 1923'te tanınmış gazeteci yazar Kan Kikuchi'nin ilgisini çekmiş, onun desteğiyle «Bungei Shunju» dergisinin kadrosuna girmişti. Bu sırada Japonya'nın diğer ileri gelen yazarlarıyla tanıştı. Yokomitsu ile beraber «Bungei Jidai» (Edebiyat Çağı) dergisini kurdu. Artık Japon edebiyatına yenilikler getiren romanlarını yazmaya başlamıştı.

Onun eserlerinde izlenimler önemli rol oynarlar. Onda çirkin ile güzel yan yanadır. Sanatında on yedinci yüzyıl nesrinin ve on beşinci yüzyıl şiirinin nitelikleri ve özellikleri vardır. Şiir geleneğinin etkisi lirik episodlar biçiminde yazılarında görülür. Bu geleneğin bir özelliği de açıklık taşımamasıdır.

Kawabata'nın yazış yöntemi daha çok, şehvet hislerini, insanların iç duygularını ustaca işlemeye, Japon karakterinin bu his, duyuş ve davranışlar içindeki tepkilerini gerçekçi ve akıcı bir anlatımla yansıtmaya dayanıyordu.

Batılı kaynaklarca en iyi romanı diye nitelendirilen «Yukiguni» (Karlar Ülkesi)'yi yazmaya 1935'te başlamış, uzun çalışmalardan sonra ancak 1947'de tamamlayabilmiştir. «Karlar Ülkesi» denince yalnız kar yağan bir yer düşünmemelidir. «Karlar Ülkesi» denince akla; uzun, puslu kışlar, karların içinde açılan tüneller, tavan kirişleri isten kararmış boş köy evleri ve aylar ayı zaman kavramının dışında kalan bir yaşama gelir.

«Karlar Ülkesi» romanında olayların geçtiği kaplıcaların da kendilerine özgü yönleri vardır. Japon kaplıcaları gizli güzelliklerini, yalnız gelen erkek müşteriler için saklarlar. Kaplıca geyşası toplum gözünde bir «parya» değilse bile buna yakındır. Kawabata'nın romanına yer olarak puslu karlar ülkesini, kadın kahraman olarak da bir kaplıca geyşasını seçmesi yalnızca bir rastlantıdır denemez. Onun bütün eserlerinde «boşa harcanan güzellik» ve «karanlık» temaları işlenir. Kawabata dünyasının buz kesmiş ıssızlığını bize en iyi veren roman, belki de onun en iyi romanı olan «Karlar Ülkesi»dir. Kawabata'nın, romanlarında on yedinci yüzyıl Haiku ustalarından esinlendiği bir gerçektir. Haiku denilen bu on yedi hecelik küçük şiir, karşıt anlamları bir araya getirerek okuyucuda birdenbire bir duygu ve kavram silkinişi yaratmak amacı güder. Hareketle durgunluğu bir araya getirir. Haiku yöntemi romancıdan çok şey bekler. Arı - duru ve yalındır. Arı - duru ve yalınsa şimşekleri andırmak zorundadır. Bu romanını «Asakusa», «Kurenaidan», «Kuşlar ve Hayvanlar», «Çürüyen Çağın Gözü» izlemiştir.

Kawabata kısa sürede ülkesinin en tanınmış, ünlü yazarlarından biri olmuştu. İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi ve savaşın sonunda Japonya'nın yenilgisi onu çökertmiş ve yazı yazmaktan alıkoymuştu. Bununla birlikte o, 1949'da bir episodlar dizisi olan ve henüz tamamlamadığı «Sembazuru» (Bin Vinç)'yu yayınlamıştır. Daha sonraları yazdığı romanların adı, «Dağın Sesi», «Yeniden Evleniş», «Tokyo Halkı», «Göl» ve «Kyoto»dur.

Bir edebiyat sözlüğünde romancının eleştirmenliğinin de önemli olduğu yazılmaktadır.

Kwabata başka yazarların tanınmasını da sağlamıştır. Tamio Hojo'nun yardımiyla yazılarını yayınlayabilmiş ve yazıları çıktıktan sonra da yoksul, ama yetenekli yazar Hojo Bungakukai Ödülü'nü kazanmıştır.

Melankolik bir edebiyat anlayışına sahip olan Kawabata, bu anlayışından ötürü Dostoyevski'ye bağlanmıştır. Buna karşılık

Tolstoy'dan nefret etmektedir. 1954'te Japon Sanat Akademisi'ne üye seçilmiştir. Uzun yıllardır Japonya'nın PEN Kulüp başkanıdır.

VE JUN'İCHİRO TANİZAKİ

Tanizaki 1886'da Tokyo'da doğdu. Japonya İmparatorluk Üniversitesi'nde Japon edebiyatı okudu. İlk hikâyelerini 1910'da yayınlamaya başladı. Gençliğinde Poe, Baudelaire ve Oscar Wilde'ın etkisi altında kaldı. Onu Poe'nun «demonik» ve «Diabolist» anlatım ve yazış biçimi büyülemişti. Tanizaki'nin önceleri başlayan Batı hayranlığı geleneksel anlayıştaki yazarlarla karşılaşmasından sonra değişmiştir. Çeşitli dönemlerde değişik anlayışlarda ve değişik etkilerle romanlar yazmış olan Tanizaki'yi ayrı ayrı dönemlerde incelemek gerekir. Ayrıca, Japon edebiyatının en ünlü sayılan romancısını kolayca sınıflayamayız. Çoğu zaman imajlarında ve anlatımında bir kadınsı incelik göze çarpar. İkinci bölümde okuyacağınız «Anahtar» romanında Tanizaki, insanların cinsel tutkularını değinilmemiş bir yanıyla anlatmaktadır. 1956'da yayınladığı bu roman, 1959'da Yönetmen Kon İshikawa tarafından filme alınmıştır.

1949'da İmparatorluk Ödülü'nü kazanan Tanizaki, Japon edebiyat ortamında, doktriner ideolojilerin çekişmesinin ötesinde edebi güzellik kavramını sürdürmüştür.

Geçenlerde ölen Tanizaki'nin yaptığı son çalışmalardan biri de eski Genji masallarının modern bir versiyon'unu yazmaktı. Eski masalların yeni bir anlayış ve dille yeniden yazılması bir edebiyat olayı olmuştu.

Okuyucular Japon edebiyatı üzerine yapılmış bu kısa derlemeyle ve arkasından da okuyacağı örneklerle uzak bir ülkenin edebiyat ortamını genel kalın çizgileriyle de olsa tanımış olacaklardır. Bundan da öte Türk edebiyatının kimi sorunlarıyla bir paralellik de bulacaklardır.

Derleyen: **Doğan Hızlan**

KARLAR ÜLKESİ

Tren uzun bir tünelden çıkıp karlar ülkesine girdi. Gece göğünün altında her yer bembeyaz uzanıyordu. Tren bir işaret noktasında durdu.

Vagonun karşı tarafında oturan kız geldi; Şimamura'nın yanındaki pencereyi açtı. Kar kokulu soğuk içeri doldu. Kız pencereden iyice sarkarak, ta uzaktaymış gibi, istasyon şefine seslendi.

İstasyon şefi, elinde bir fener, karların üzerinden yavaş yavaş ilerledi. Yüzü ta burnuna kadar atkısına gömülü, kasketinin kulaklıkları inikti.

Bu kadar soğuk ha... diye düşündü Şimamura. Demir yolu lojmanları olan basık, kışlamsı yapılar, dağın buzlu yamacına yer yer serpiştirilmişti. Karın beyazlığı daha bunlara ulaşamadan karanlıklara karışıyordu.

Kız, «Nasılsınız?» diye seslendi. «Ben, Yoko.»

«Yoko ha? Dönüyor musun? Havalar gene soğudu.»

«Erkek kardeşim burda iş buldu. Yardımlarınıza çok teşekkürler.»

«Ama ıssız bulacak buraları. Delikanlılara göre yer değil.»

«Kardeşim daha çocuk sayılır. Siz onun elinden tutuverin artık.»

«O alıştı bile!.. Bundan sonra bizim işler daha sıkışır, kar-kış yüzünden. Geçen yıl öyle kar yaptı ki, çığdan trenler yolda kaldı. Yolculara yemek yapılacak diye bütün köy halkına da iş çıktı.»

«Ama kardeşimin sıkı giyinmesine dikkat ediverin e mi? Mektubunda daha yün kazak bile giymedim, diyordu.»

«Bana sorarsan, ben dört kat yün giymezsem ısınamam. Gençler hava soğuyunca içkiye başlıyorlar. Bir de bakarsın soğuk alıp yatağa düşmüşler!»

İstasyon şefi fenerini lojmanlara doğru salladı.

«Kardeşin de içiyor mu?»

«Benim bildiğim içmiyor.»

«Evinize gidiyorsunuz, değil mi?»

«Ufak bir kaza atlattım da. Doktordan geliyorum.»

«Daha dikkatli olun artık.»

Kimonosunun üzerine palto giymiş olan istasyon şefi bu don tutmuş konuşmayı kesmek istercesine dönüp yürüdü. Omzunun üstünden,

«Güle güle!» diye seslendi.

«Kardeşim burada mı şimdi?» Yoko pencereden dışarı, karla kaplı perondan otele doğru baktı. «Göz kulak oluverin de uslu otursun.»

Sesi öyle güzeldi ki, insana hüzünlü geliyordu. O çın çın ötüşüyle karlı gecenin ta uzaklarından, yankılar yapa yapa döner gelir gibiydi.

Tren istasyondan ayrılırken kız hâlâ pencereden sarkmış duruyordu. Demiryolu boyunca yürüyen istasyon şefine,

«Kardeşime söyleyin, tatilde eve gelsin,» diye bağırdı.

Adam, «Söylerim,» diye yanıtladı.

Yoko pencereyi kapadı, ellerini kızarmış yanaklarına bastırdı.

Kenarda üç kar makinası, Sınır Dağları'nı bugün - yarın bastırması beklenen karları küremek için hazır duruyordu. Tünelin kuzey ve güney kapılarında, çığları haber veren elektrikli bir alarm sistemi vardı. Beş bin yol

işçisi karları temizlemek amacıyla tetikte bekliyordu; gerekirse gönüllü itfaiyecilerden de iki bin genç adam devşirilebilirdi.

Demek Yoko'nun erkek kardeşi yarın-öbürgün karlara gömülecek olan şu işaret yerinde çalışacaktı. Bunu bilmek genç kızı Şimamura'nın gözüne daha ilginç gösterdi, nedense.

«Genç kız...» Üzerinde evlenmemiş kız havası vardı. Şimamura onun yanındaki erkekle ilişkisinin ne olduğunu da kestiremiyordu. Karı-koca gibi davranıyorlardı bir bakıma. Ama genç adam belli ki hastaydı. Hastalık da erkekle kadın arasındaki uzaklığı azaltır. Hasta ne kadar çok bakım isterse, kadınla erkek o kadar karı-kocayı andırırlar. Kendinden çok yaşlı bir hasta erkeğe, bir küçük anne özeniyle bakan genç bir kızı uzaktan adamın karısı sanabiliriz.

Şimamura kendi kafasında, kızı yanındaki erkekten ayırmış, görüşününden onun bekâr olduğunu çıkarmıştı. Ama kıza ne zamandır garip bir açıdan baktığı için, kendine özgü birtakım duygular, aklından geçenleri renklendirmiş olabilirdi.

Üç saat önceydi. Şimamura can sıkıntısı içinde, sol elinin bükülüp açılan işaret parmağına bakıyordu. Görmeye gittiği kadını şimdi candan, açıkça anımsayan, bir bu sol eldi sanki. Şimamura kadını gözünün önünde canlandırmaya çalıştıkça unutuyordu; kadın büsbütün uzaklaşıp siliniyor, onu kavrayıp tutacak bir şey kalmıyordu. Bu bocalamanın arasında yalnızca bu sol el, hele şu anda bile kadına dokunmaktan ıslanmış gibi gelen işaret parmağı, onu ta uzaklardan geriye, kadına doğru çekiyordu sanki...

Şimamura bundaki garipliğe kapılıp elini yüzüne kaldırdı. Sonra çabucak, buğulu pencere camının üzerine, bir yan çizgi çekti.

Bir kadın gözü belirdi boşlukta. Şimamura şaşkınlıktan nerdeyse bağırıyordu. Ama düş görmüştü. Kendine gelince bunun karşıki kızın pencerede yansıyan gözü olduğunu anladı. Dışarıda karanlık basıyordu. Trende ışıklar yanmış, pencereyi bir aynaya dönüştürmüştü. Ayna buğu kaplıydı, kendisi o yan çizgiyi çekinceye kadar.

Cama vuran gözün tek oluşunda bir garip güzellik vardı. Gene de Şimamura yol yorgunuymuş gibi yaparak eğildi, dışarıya bakmak istercesine yüzünü pencereye dayadı ve camın bütün buğusunu sildi.

Kız dikkatle eğilmiş, karşısındaki erkeğe bakıyordu. Bakışlarındaki yırtıcılığı andıran ifade gerçekte onun göz kırpıştırmasına bile izin vermeyen yoğun dikkatinin belirtisiydi: Şimamura onun bütün gücünün omuzlarında toplanmasından anlıyordu bunu.

Hasta adam başını pencereye yaslamış, dizlerini bükmüş yatmaktaydı. Ayakları karşı sırada, kızın yanındaydı. Üçüncü mevki bir vagondu burası. Kızla erkek Şimamura'nın tam karşısında değil, bir sıra öndeydiler ve pencerenin aynasında erkeğin başı, ancak kulağına kadar görünüyordu.

Kız kendine çapraz düştüğüne göre, Şimamura ona açıkça baksa da olurdu. Ne var ki, bu iki yolcu trene bindiklerinde kızın içe işleyen, serin güzelliği Şimamura'yı afallatmıştı. Bakıp gözlerini indirirken genç adamın o balmumu gibi parmaklarıyla kızın parmaklarına sarıldığını görmüş, bundan sonra onlara bakmayı yakışıksız bulmuştu nedense.

Genç adamın pencere aynasındaki yüzünden, gözlerini kızın göğsünde dinlendirebilmenin gönül rahatlığı okunur gibiydi. Birinin hasta oluşu bu iki insana hoş bir denge, bir uyum kazandırıyordu sanki. Gencin atkısının bir ucu, başının altında yastık yerine geçmiş, öbür ucu maske gibi ağzının üstüne gerilmişti. Atkı arada bir ka-

yıp düşüyor, ya da kızın burnunu örtüyordu. Daha hastanın, sıkıntısını belirtecek bir işaret yapmasına kalmadan, kız usulca atkıyı düzeltiyordu. Yinelenip duruyordu bu; bir makinanın devinimleri gibi. Kimi kez hastanın ayaklarına serili paltonun etekleri açılıp yere sarkınca kız hemen topluyordu. Bütün bunlar son derece doğal duruyordu. Sanki bu iki genç, yer ve zaman kavramını hiçe sayarak kıyamete dek gideceklerdi böyle; hep uzaklara doğru.

Şimamura gerçekten hüzünlü bir sahnenin insana verebilecği acıyı duymuyordu. Daha çok bir düş görüntüsüyle karşı karşıyaydı. Bu da penceredeki garip aynanın işi olmalıydı.

Aynanın derinliklerinden akşam görünümleri akıp geçiyordu; ayna ve yansıttığı hayaller üst üste çekilmiş sinema resimleri gibi. Hayallerin arkadaki manzarayla ilişiği yoktu. Gene de hayaller —elle tutulmaz, saydam— ve koyulan karanlıkta zor seçilen dış manzara eriyerek birbirine karışıyor ve bu dünyadan olmayan bir simge dünya yaratıyordu. Hele dışardaki dağda yanan bir ışık kızın yüzünde parlayınca... Bu anlatılmaz güzellik karşısında Şimamura'nın soluğu kesiliyordu.

Dağların ardındaki gökte hâlâ akşam kızıllığından izler vardı. Şekiller ta uzaklara kadar tek - tek seçilebiliyordu. Ama kilometreler boyunca hiç değişmeyen tekdüze dağ manzarası en son renk kalıntılarını da yitirdiği için iyice silik görünüyordu. Dikkati çekecek hiç bir yanı yoktu ve geniş, biçimlenmiş duygular boyunca akıp gider gibiydi. Bunun nedeni de camın üzerinde yüzer gibi görünen o yüzün yansınımıydı, doğallıkla. Akşam manzarası bu yüzün dış çizgilerini bir çerçeve gibi sarmıştı. Yüz de saydama benziyordu. Ama saydam mıydı gerçekten? Şimamura'ya öyle geldi ki, akşamın görünümleri aslında yüzün üzerinden akıp geçmektedir; gene de, akış

hiç dinmediği için Şimamura doğruyu gördüğüne güvenemiyordu.

Trenin içindeki ışık parlak olmadığından, penceredeki izdüşümleri gerçek bir aynaya vuranlar kadar açık değildi. Gözü alan bir aydınlık da yoktu. Şimamura zamanla, baktığının bir cam olduğunu unuttu. Kızın yüzü dışarda, dağların akışı içindeydi sanki.

Işık yüzün üstüne işte bu sırada vurdu. Ne aynadaki hayaller dışarıdaki ışığı kapayacak kadar belirliydi, ne de ışık hayalleri silerek kadar parlak. Uzak, soğuk bir ışıktı. Hafif ışık kızın gözünden dışarı vurunca gözle ışık içiçe geçti ve göz, akşam dağlarının denizinde bir yakamoz olup çıktı, güzelliği tüyler ürperten...

Yoko gözetlendiğini bilemezdi. Dikkati hasta gencin üstünde toplanmıştı. Zaten Şimamura'ya baksa da aynadaki yansımasını göremeyeceği için, pencereden dışarısını seyreden adamla ilgilenmeyecekti.

Kızı böyle uzun uzun, gizliden gizliye gözetlemenin uygunsuz kaçtığı da Şimamura'nın hiç aklına gelmiyordu. Bu da akşam manzarasının içinde bulduğu aynanın gerçek dışı büyüsünden olsa gerekti.

Sonunda kız, o pek ciddi, pek duygulu tavrıyla istasyon şefine seslenince Şimamura'ya eski, romantik öykülerden çıkma bir kişi gibi geldi.

İşaret noktasına vardıklarında pencere kararmış, dışarısının gözden silinmesiyle aynanın büyüsü de dağılmıştı. Yoko'nun yüzü yerli yerindeydi. Ama hastaya gösterdiği bütün o candan özene karşın Şimamura onda bir saydam soğukluk bulmuştu. Gene buğulanmaya başlayan pencereyi bu kez silmedi.

Yarım saat kadar sonra, Yoko'yla genç adam trenden onunla birlikte inince Şimamura şaşaladı. Bir şeylere kapılıp sürüklenmek üzereymiş gibi çevresine bakındı, ama peronun soğuk havasına çıkınca birden tren-

deki kabalığından utandı. Lokomotifin önünden, arkasına bakmadan geçti.

Hasta genç, Yoko'nun omzuna tutunarak, perondan aşağıya, tren yoluna inmek üzereyken karşıda bir memur elini kaldırıp onları durdurdu.

Upuzun bir yük treni karanlıkların arasından çıkarak geldi ve onları gözden gizledi.

Otelin şoförü soğuğa karşı öylesine giyinip sarınmıştı ki, itfaiyecileri andırıyordu. Kulaklıklar takmış, diz boyu lastik çizmeler giymişti. Bekleme salonundan dışarıya bakan kadın da sırtındaki mavi pelerinin kukuletasını başına geçirmişti.

Trende güzelce ısınmış olan Şimamura soğuğun derecesini tam kestiremiyordu. Bu karlar ülkesinin kışını ilk kez tadıyordu, biraz da ürkmüştü.

«Bu kadar soğuk mu sahi?»

«Kışa karşı hazır duruyoruz. Hava karlayıp açtıktan sonra geceleri pek soğuk olur. Varsan baksan derece sıfırın altındadır.»

«Sıfırın altında ha?»

Şimamura taksiye binerken, çatıların ucundan sarkan ince ince buzlara baktı. Karın beyazlığı eğri çatıları daha da eğri gösteriyordu; sanki her şey sessiz sedasız yere gömülmüş...

«Buranın soğuğu başka olsa gerek, her şeyden belli. İnsanın dokunduğu şeyler bile başka geliyor eline.»

«Geçen yıl sıfırın iyice altına düştü.»

«Ya kar kalınlığı?»

«Her vakit üç - üç buçuk metredir, bazan dört - beş metreyi bulduğu da olur...»

«Kar asıl bundan sonra yağarmış, öyle mi?»

«Kar mevsimi ancak başlıyor. Bu kez kalınlığı yarım metreye yaklaştıydı, ama epey eridi. »

«Eridi ha?»

«Ama artık her an bastırabilir.»

Aralık ayının başlangıcıydı.

Şimamura'nın burnu inatçı bir nezleyle tıkanmıştı, ama şimdi soğuk havayla ta dibine kadar açıldı ve içinde ne var - ne yoksa boşalır gibi akmaya başladı.

«Müzik öğretmeninin yanında kalan kız buralarda mı?»

«Buralarda ya. İstasyonda görmediniz mi? Koyu mavi pelerinli?»

«Oydu ha — Biraz sonra çağırtsak olur, değil mi?»

«Bu akşam mı?»

«Bu akşam.»

«Müzik öğretmeninin oğlu sizin trenden inmiş. Sorduğunuz kız onu karşılamaya çıkmıştı.»

Demek onun o akşam aynasından gördüğü hasta genç, müzik öğretmeninin oğluymuş. Görmeye geldiği kız da bu müzik öğretmeninin yanında oturuyordu.

Şimamura damarlarında bir elektrik akımının çaktığını duydu. Gene de bu rastlantıyı olağan dışı bulmadı. O kadar ki, kendi şaşkınlığının bu kadar az oluşuna kendisi de şaştı.

Ruhunun derinliklerinde bir yerde bir soru işareti görüyordu: Gözünün önündeymişçesine açık - seçik: Bir şeyler mi vardı... ne olacaktı, sol elinin anımsadığı kadınla gözünde dağ ışığı yanan kızın arasında? Yoksa o aynadaki akşam dünyasının büyüsü geçmemiş miydi henüz? Akıp giden o dağ manzaraları zaman akışının bir simgesi miydi?

Kayak mevsiminden önceki haftalar kaplıca otelinin

en tenha günleriydi. Şimamura o akşam havuza girip çıkıncaya kadar otel uykuya dalmış gibiydi. Koridorun harap döşemesine her basışında camlı kapılar hafifçe sarsılıp zıngırdıyordu. Uçta, koridorun dönemecinde, eteklerini karanlık döşeme üzerinde soğuk hışırtılarla sürüyen, uzun boylu bir kadın seçti.

O uzun etekleri görünce donup kaldı... Geyşa olmuş muydu en sonunda? Kadın Şimamura'ya doğru ne yürüdü, ne de en ufak bir tanışlık gösterdi. Şimamura o hareketsiz şekilde ta uzaktan, bir ağırbaşlılık, dikkat kesilmiş bir duruş sezdi. Adımlarını sıklaştırarak ilerledi, ama yan yana gelince de konuşmadılar.

O kalın, bembeyaz geyşa pudrasının altındaki yüz ince gülümseyecek gibi oldu, sonra gözlerinden yaşlar fışkırdı ve erkekle kadın yan yana, sessiz, yatak odasına doğru yürüdüler.

Aralarında bütün geçenlere karşın Şimamura ona ne mektup yazmış, ne söz verdiği gibi dans dersleri kitabı yollamış, ne de gelip onu görmüştü, şimdiye dek. Kadın bunca zaman onun kendisiyle alay etmiş olduğuna, kendisini unuttuğuna inansa yeriydi. Bu yüzden söze özür dileyerek, bir özür bularak başlamak Şimamura'ya düşerdi. Ama birbirlerine hiç bakmadan yürürlerken Şimamura'ya öyle geliyordu ki, ona gücenmek şöyle dursun, kızın yüreğinde ancak, yitirdiklerini yeniden bulmanın kıvancına yer vardı.

Kadının büyüsüne iyice kendini kaptırmış, bir yumuşak mutluluğa bürünmüş gidiyordu. Merdivenlere gelince birden sol yumruğunu, işaret parmağı dışarda olarak kadının yüzüne doğru uzattı...

«Seni en iyi bu hatırladı.»

«Ya?»

Kadın parmağı tuttu ve adamı yukarı doğru sürüklemek istercesine çekti.

Odadaki kotatsunun (*) önüne gelince erkeğin elini bıraktı ve birden saçlarının dibinden ense köküne kadar kıpkırmızı kesildi. Heyecanını gizlemek istercesine, gene erkeğin elini tuttu.

«Bu mu beni anımsayan?»

«Sağ elim değil, bu.»

Şimamura sağ elini ısıtmak için kotatsu'ya soktu. Sol elini gene, işaret parmağını uzatarak kadına verdi.

«Biliyorum,» dedi kadın.

Yüzü dinginleşerek yavaşça güldü. Erkeğin elini açarak yanağına bastırdı.

«Bu mu, beni unutmayan?»

«Buz gibi! Ömrümde okşamadım böyle soğuk saç!»

«Tokyo'da hiç kar yağdı mı?»

«Hatırında mı o zaman ne demiştin? Ama yanıldın işte. İnsan başka neden gelsin böyle bir yere. Aralık ayında?»

*
* *

O zaman...

Çığ tehlikesi geçmiş, bahar yeşilliğinde dağlara tırmanacak mevsim gelmişti.

İşsiz, amaçsız yaşayan Şimamura zaman zaman, kendine karşı dürüst olmaktan ayrıldığını sezmiş ve bu dürüstlüğü yeniden kazanabilmek amacıyla, tek başına dağlara gitmişti.

Sınır dağlarında geçirdiği yedi günün sonunda bu kaplıca köyüne inmişti gene. Otel hizmetçisinden bir geyşa istemişti.

(*) Tahtadan bir kasnak, bir de yorganla kaplı olan bir kömür tandırı. Yalnızca el ve ayakları ısıtmakla birlikte çoğu Japon evlerinin tek ısınma aracı budur.

Ama hizmetçinin üzülerek söylediğine göre, açılan yeni bir yol dolayısıyla şenlik yapılıyormuş o gün; hem öyle büyük bir şenlik ki, koza deposuyla tiyatro da kapatılmış; bu yüzden köyün on iki, on üç geyşası iyice doluymuşlar...

Gene de, müzik öğretmeninin evinde oturan kız gelebilirmiş belki. Bu kızın arada toplantılarda geyşalara yardım ettiği olurmuş, ama birkaç danstan sonra hemen evine dönermiş...

Şimamura'nın sorduğu sorulara karşılık hizmetçi kadın müzik öğretmeninin evinde oturan kızı anlatmıştı, uzun uzun: Samisen (*) ve dans öğreten bu kadının evinde bir kız varmış, geyşa değilmiş bu kız, gene de kimileyin büyük şenliklerde hizmet etsin diye çağrılırmış. Köyde öğrenci - geyşa bulunmadığı ve yerli geyşaların çoğu da dans etmekten zevk almayacak yaşta olduğu için bu genç kız topluluklarda aranır, el üstünde tutulurmuş. Tek başına otel müşterilerini eğlendirmeye geldiği pek görülmezmiş, ama tam anlamıyla amatör de sayılmazmış...

İşte kızın öyküsü kısaca buydu.

Şimamura, «Garip bir şey!» diye düşündü, sonra bunu unuttu.

Ama birkaç saat sonra müzik öğretmeninin hizmetçisi kızla birlikte çıkageldi. Hizmetçi kadın dönüp gitmek istedi, ama kız onu geri çağırdı.

Kızın insanda bıraktığı ilk izlenim bir tertemizlik, bir tazelikti. Şimamura'ya öyle geldi ki, kız tepeden tırnağa pırıl pırıldır. Öylesine tertemiz görünüyordu ki, Şimamura bir an, dağlarda yaz başlangıcını seyirden dönen gözlerinin kendini aldattığını sandı.

Kızın giyiminde geyşaları andıra bir şey vardı, ama

(*) Samisen: Saza benzer bir Japon çalgısı.

etekleri geyşa eteği gibi yerlere kadar değildi. Tersine, o yumuşak, astarsız yaz kimonosunun havası ağırbaşlı, hanım hanımcıktı. Belindeki obi (*) kuşağı pahalı duruyordu. Kimonosuna uymadığı için erkeğin içini burktu.

Dağlardan konuşmaya başladılar. Hizmetçi usulca dışarı çıktı. Kız otelden görünen tepelerin adlarını pek bilmiyordu. Şimamura sıradan bir geyşanın yanında olsa içki içmek isteğine kapılabilirdi. Ama şimdi istemiyordu. Kız da şaşırtıcı bir rahatlıkla ona hayatını anlatmaya başladı.

Bu karlar ülkesinde doğmuş, ama Tokyo'da geyşa olarak kontrata bağlanmış. Bir süre sonra borçlarını ödeyen ve ona dans öğretmeni olarak iş kurmak isteyen bir koruyucu bulmuş. Yazık ki bir buçuk yıl sonra adam ölmüş...

Sıra bundan sonra olanlara, en yakın geçmişinin öyküsüne gelince kızın deminki rahatlığı yitti. On dokuz yaşında olduğunu söylüyordu. Şimamura onu yirmi bir, yirmi iki yaşlarında sanmıştı. Doğruyu söylediğine de inandığı için, onun böyle vaktinden önce yıpranmış olduğunu bilmek erkeği sonunda, geyşaların yanında aranılan rahatlığa kavuşturdu.

Kaboki Tiyatrosu'ndan konuşmaya başladıkları zaman Şimamura onun oyuncular ve oyun yöntemleri konusunda kendinden çok bilgisi olduğunu gördü. Kız coşmuş konuşuyor, konuşuyordu — kendini dinleyecek birinin varlığına çoktan susamışçasına... Biraz sonra üzerine, ne de olsa zevk kadını olduğunu ortaya vuran bir rahatlık ve serbestlik geldi. Erkekler konusunda bilinecek ne varsa aşağı - yukarı biliyor gibiydi. Gene de Şi-

---

(*) Kimononun üstüne bağlanan kuşak. Kadınların obisi çoğunlukla geniş ve dik, erkeklerinki dar ve daha yumuşak olur.

mamura ona amatör damgası vurmuştu. Dağlarda, hemen hemen hiç kimseyle konuşmadan geçirdiği bir haftadan sonra arkadaşlığa susamış olduğunu da seziyordu. Bu yüzden kıza karşı her şeyden çok bir arkadaşlık duyuyordu. Gönlünün dağlara verdiği yanıt bu kızı da içine almıştı.

Ertesi gün öğleden sonra kız havuza giderken havlusuyla sabununu holde bıraktı ve Şimamura'yla konuşmaya, odaya geldi.

Oturur oturmaz Şimamura ondan bir geyşa çağırtmasını rica etti.

«Geyşa mı çağırtayım?»

«Ne demek istediğimi anlıyorsun.»

«Benden bunu istemeniz için gelmedim.»

Kız birden kalktı ve pencereye yürüdü. Dışarı, dağlara bakarken yüzü perde perde kızarıyordu.

«Burda o biçim kadınlar yok!»

«Saçmalama.»

«Doğruyu söylüyorum.» Kız sertçe Şimamura'ya döndü ve pencere pervazına oturdu. «Hiç kimse bir geyşayı istemediği bir şeyi yapmaya zorlayamaz. Bu tamamen geyşaya kalmıştır. Otelin size sağlayamadığı tek hizmet budur. Hadi isterseniz kendiniz birini çağırıp konuşmayı deneyin.»

«Sen çağır benim için birini.»

«Böyle bir şeyi niçin benden bekliyorsunuz?

«Seni arkadaş olarak görüyorum da. Sana karşı bu kadar uslu durmam da bundan.»

«Sizin arkadaş olma kdediğiniz bu mu?» Kız erkeğin davranışına uyarak tatlı bir çocuk olup çıkmış gibiydi. Ama bir an sonra, «Oh ne güzel!» diye ateş püskürdü. «Benden böyle bir şey isteyebiliyorsunuz demek!»

«Kızacak ne var bunda? Dağlarda bir hafta geçirdikten sonra aslan gibiyim; hepsi bu kadar. Aklıma bambaş-

ka şeyler gelip duruyor. Şimdi bile seninle oturup istediğim gibi konuşamıyorum.»

Kız susuyordu, gözleri yerde... Şimamura kendi şu davranışının, erkekliğe vergi utanmazlığını gösteriş yaparcasına ortaya vurmaktan başka bir şey olmadığını kendi de biliyordu. Ama kız galiba bu tür zayıf davranışlara alışıktı; utanıp kızmayabilirdi.

Şimamura ona baktı. Kızın yüzüne böyle sıcacık, cinsel bir ifade veren belki de inik duran gözlerinin gür kirpikleriydi. Kız başını belli belirsiz salladı, yüzüne gene hafif bir pembelik yayıldı.

«Dilediğiniz geyşayı çağırın.»

«Ama benim senden dileğim de bu değil mi? Buraya ilk gelişim. Hangi geyşaların en güzel olduğunu bilemem ki!»

«Sizin güzellikten anladığınız nedir?»

«Genç biri. Karşındaki genç olursa daha az yanlış yaparsın. Sonra az konuşan biri. Temiz olsun, ama pek zeki olmasın. Konuşacak birini isteyince seninle konuşurum.»

«Ben bir daha gelmeyeceğim ki!»

«Aptal olma.»

«Bir daha gelmeyeceğim. Neden geleyim?»

«Ama demedim mi sana — seninle sırf arkadaş olmak istediğim için böyle uslu durdum diye?»

«Söyledikleriniz yeter.»

«Diyelim ki seninle fazla ileri gittim. Ertesi gün seninle konuşmak bile istemezsem şaşmam. Seni görmek bile istemem o zaman. Oysa ben insanlarla konuşmayı yeniden isteyip sevebilmek için geldim buralara. Sana da, konuşabilelim diye hiç ilişmedim. Hem zaten sen de kendini düşünsene. Yabancılarla dikkatli olmak gerek.»

«İşte bu doğru.»

«Elbet doğru. Kendi yönünden de düşün. Bulduğum

geyşa senin beğenmediğin biri çıkarsa benden soğursun. Kendi seçtiğin bir kadın olması daha iyi.»

«Dinlemek bile istemiyorum artık.»

Kız sertçe arkasını döndü. Ama az sonra,

«Dediklerinizde bir gerçek payı var galiba,» diye ekledi.

«Gelip geçici bir serüven, fazlası değil. Romantik bir şey aramıyorum. Bilirsin sen de, böylesi uzun sürmez.»

«Bu doğru. Buraya her gelen böyle. Kaplıca köyü burası. Gelenler birkaç gün kalıp gidiyor.» Kızın davranışı çok rahat ve doğaldı. Sonra birden değişmişti. «Müşterilerin çoğu başka yerlerden gelenlerdir. Ben daha çocuk sayılırım, ama kulağımı dört açarım hep. İnsana sevgi sözleri söylemeyen... ama gene de bir yolunu bulup sevdiğini hissettiren konuk... insanda tatlı anılar bırakan erkek işte buymuş. Onu ayrılıktan sonra bile uzun zaman unutamazmış insan... Öyle diyorlar. İnsana sonradan mektup yazan da böyleleriymiş.»

Kız pencere pervazından kalktı, pencere önündeki şilteye oturdu. Geçmişte yaşar gibiydi. Gene de Şimamura'ya öyle yakın geliyordu ki! Sesi duygu ve heyecan doluydu. Şimamura bir suçluluk duydu: Onu hiç güçlük çekmeden aldatıvermiş gibi.

Ama yalan da söyelmemişti. Gözünde bu kız bir amatördü. Şu anda canı kadın istiyordu, ama böyle bir kadın değil. Üzerinde fazla durulmadan, sonunda vicdan azabı olmadan giderilecek bir istekti şu anda duyduğu. Bu kız gereğinden fazla temizdi. Şimamura onu görür görmez kafasında başka kadınlardan ayırmıştı.

Sonra başka bir şey daha vardı. Yaz sıcağından kaçmak için nereye gidebileceğini düşünürken karısıyla çocuklarını da bu dağ kaplıcasına aldırtmak geçmişti aklından. Bu kız amatör olduğu için karısıyla iyi arkadaşlık edebilirdi. Karısı canı sıkılmasın diye, dans dersleri

bile alırdı belki. Şimamura ciddi olarak düşünüyordu bunu. Kıza karşı ancak arkadaşlık duyduğunu söylüyordu ya, suların derinine dalmadan sığ yerlerde dolaşmasının kendince nedenleri vardı.

Toplum içindeki durumu bu kadar belirsiz olan bir kadınla uzayıp giden, çapraşık bir serüvene atılmak düşüncesi hoşuna gitmiyordu. Ama bundan da öte, biraz gerçek dışı bir varlık gibi görüyordu bu kızı.

Şimamura'nın Batı danslarına olan merakında da aynı asılsızlık bulunabilirdi. Tokyo'nun tüccarlar semtinde büyümüş ve Kabuki Tiyatrosu'nu çocukluğundan beri iyi tanımıştı. Öğrenciliği sırasındaysa zevkleri Japon danslarına ve danslı tiyatroya doğru yönelmişti. Elindeki konu üstüne her şeyi öğrenmeden rahat etmediği için eski belgeleri karıştırmaya, çeşitli dans okullarının başındakileri gidip görmeye dadanmıştı. Zamanla dans dünyasında sivrilen kimselerle dost olmuş, dans konusunda araştırma ve eleştirme yazıları yazmaya başlamıştı.

Bu yüzden hem eski, uykudaki geleneklere, hem de salt kendi kendilerini doyumlamayı düşünen devrimcilere karşı acı bir hoşnutsuzluk duyagelmesi pek doğaldı.

Sonunda, kendisini bütünüyle dansa adamaktan başka yapacak şey olmadığı sonucuna varmış, dans dünyasının kimi genç elemanları onun aklını buna tam yatırır gibi olmuşken, Şimamura, birdenbire, Batı dansına merak sardı. Japon danslarını görmeye gitmekten vazgeçmişti artık. Batı balesini anlatan resimler ve yazıları toplamaya, dışardan bin bir uğraşıyla programlar ve afişler getirtmeye başladı.

Bilinmeyenin, değişiğin basit çekiciliğinden daha ileri bir şeydi bu. Gerçekte yeni merak sardığı bu konudan Şimamura'nın duyduğu zevk, Batı dansı yapan Batılıları kendi gözleriyle göremeyişinden geliyordu. Japonya'daki baleyi incelemekten bile bile kaçınması bunun

kanıtıydı. Bale konusunda kitaplara dayanarak yazı yazmaktan daha büyük rahatlık olamazdı. Hiç görmediği bir bale bir başka dünyanın sanatıydı. Uyanıkken görülen bir düş. İrem Bağı'nda söylenmiş bir şiir.

Şimamura yazılarına inceleme diyordu, ama bunlar gerçekte düşlem gücünün başı boş, gemlenmeyen at oynatışıydı. Şimamura balenin «vuslatına ermek» istemiyor, kendi hayalinde, Batı'dan gelme kitap ve resimlerle canlanan görüntülerin tadını çıkarıyordu. Hiç görmediği birine âşık olmakla birdi bu.

Gene de gerçek bir iş - güç sahibi olmayan Şimamura, Batı dansı konusunda arada bir yazdığı tanıtma yazılarının, kendisine edebiyat dünyasının sınırında yer açmasından kıvanç duyuyordu — kendi kendisini ve çalışmalarını alaya almasına karşın...

Denilebilir ki, dans bilgisi şu anda, uzun zamanlardan beri ilk kez olarak bir işe yarıyordu. Danstan konuşmak, bu kızın ona yaklaşmasına yardımcı oluyordu çünkü. Ama başka bir şey de olabilirdi: Belki Şimamura, pek bilmeden, Batı dansına karşı olan durumunu bu kıza karşı da uyguluyordu.

Gel - geç serüvenler konusunda laf olsun diye söylediği sözler kızın ruhunda derin ve önemli bir yere dokunmuştu. Şimamura biraz vicdan azabı duydu; onu aldatmış gibi.

«Çoluk çocuğumu getireceğim buraya,» diye sözünü sürdürdü. «Hepimiz dost olabiliriz.»

«Bunu çok iyi anlıyorum.» Kız sesini alçaltarak gülümsedi. Hafif bir geyşa davranışı belirmişti halinde. «Benim de daha hoşuma gider böylesi. Sadece arkadaş kalırsak daha uzun sürer.»

«Öyleyse çağırtacak mısın birini bana?»

«Şimdi mi?»

«Şimdi.»

«Ama güpegündüz, ne diyebilirsiniz bir kadına?»

«Gece olunca başkalarının istemediği bir döküntüye kalmak tehlikesi var.»

«Burasını âdi bir kaplıca köyü sanıyorsunuz. Oysa bir bakışta anlamanız gerekirdi.»

Kız onun sözlerinden kendisine aşağılama payı çıkarmış gibi, sesi gene ciddileşmişti. Aynı ısrarla, bu köyde o biçim kadın bulunmadığını yineledi. Şimamura inanmazlık gösterince kız bir parladı, sonra yatıştı biraz. Geceyi müşteriyle geçirip geçirmeyeceğine karar vermek geyşaya düşermiş. Evinin izni olmadan bir erkekle kalırsa kendisi bilirmiş. İzin alırsa, olup bitecek her şey için bütün sorumluluğu Geyşa Evi yüklenirmiş. Arada fark varmış.

«Bütün sorumluluk mu?»

«Çocuk olursa. Ya da bir hastalık falan.»

Şimamura kendi sorusunun aptallığına dudak bükerek güldü. Ama dağ köylerinde geyşalarla patronları arasındaki uzlaşma belki hâlâ bu derece rahat ve gevşekti...

Haylaz yaradılışlı kimseler rahatları bozulmasın diye, girdikleri çevrenin rengini almaya alışırlar. Belki de bu alışkanlıktan, Şimamura gittiği yerlerin ruhunu iç güdüsüyle kapıverirdi. Dağlardan indiği zaman da bu köyde, bütün o yalın, yoksul duruşuna karşın bir rahatlık, bir dirlik sezmişti. Otelde burasının gerçekten, bu haşin karlar ülkesinin en rahat köylerinden biri olduğunu öğrenmişti. Köy demiryoluna bağlanalı pek az olmuş. Ondan önce ancak çevre rençberlerinin tedavi için geldiği bir kaplıcaymış. Bu köylerde, geyşa evlerinin önündeki soluk perdelerde çoğunlukla lokanta ya da çay evi, diye yazardı. Ama eski tarz sürgülü kapıların kararıp gitmiş kâğıt kanatlarını görenler müşterilerin az olduğundan kuşkulanırlardı. Kimi zaman şekerci ve tuhafiyeci dük-

kânlarında da birer geyşa bulunurdu. Ve dükkâncı, dükkânıyla geyşasının yanı sıra, ufak bir de çiftlik işletirdi.

Belki de müzik öğretmeninin yanında oturduğu için, bu kızın henüz geyşa diploması almadan toplantılarda hizmet etmesine köyde kimse ses çıkarmıyormuş.

«Kaç tane var, topu topu?»

«Kaç geyşa mı? On iki, on üç filan.»

«Hangisini salık verirsin bana?»

Şimamura hizmetçiyi çağırmak için ayağa kalkmıştı.

«Ben artık gidersem kusura bakmazsınız.»

«Hem de nasıl bakarım!»

«Kalamam ki!» Küçük düşürülmüş olmanın etkisinden sıyrılmak ister gibi konuşuyordu kız. «Gidiyorum. Önemli değil. Hiç bir şey yok. Gene gelirim.»

Ama hizmetçi içeri girince kız hiç bir şey olmamış gibi yerine oturdu. Hizmetçi kadın, hangi geyşayı çağırayım diye, birkaç kere sordu, ama kız herhangi bir ad vermemekte direndi.

Biraz sonra içeri getirilen on yedi, on sekiz yaşlarındaki geyşayı görür görmez Şimamura'nın kadına karşı duyduğu arzu kararıp söndü. Kızın kolları dolmamıştı daha; her haliyle gelişmemiş, iyi huylu bir kızcağızdı. Şimamura isteğinin söndüğünü göstermemek çabasıyla onu pek nazik karşıladı. Ama elinde değildi: Ondan çok, arkasındaki pencereden görünen dağların üzerindeki yeni bitmiş yeşilliğe bakıyordu. Konuşmaktan bile usanıyordu. İliklerine kadar bir taşra geyşasıydı bu kız.

Şimamura neşesiz bir sessizliğe daldı. Öteki kız, ince ve anlayışlı davranmak istediğinden olacak, kalktı, dışarı çıktı. Sessizlik daha da ağırlaştı. Buna karşın Şimamura geyşayla belki bir saat geçirmeyi başardı. Sonra, onu

başından savmak için bir nedence ararken, Tokyo'dan telgraf havalesiyle para istediği aklına geldi. Postane kapanmadan gitmesi gerektiğini söyledi. Dışarı çıktılar.

Ne var ki otelin önünde, dağlar ve dağlarda tüten taze yaprak kokusu Şimamura'yı baştan çıkardı. Yokuş yukarı vurdu.

Gülüyor, gülüyordu, ama neye güldüğünü kendi de bilmiyordu.

Tatlı bir yorgunluk duymaya başlayınca gerisin geriye döndü; kimonosunun eteklerini obisine kıstırarak yokuş aşağı bir koşu kopardı. Ayağının dibinden iki sarı kelebek havalandı. İne çıka uçuşarak sınır dağlarından daha yükseğe çıktılar, renklerinin sarısı uzakta beyazlaşarak,

«Ne oldu?» Kız sedir ğacının gölgesinde duruyordu. «Çok mutlu oldunuz galiba, gülüşünüze bakılırsa.»

«Vazgeçtim.» Şimamura gene hiç yoktan gülmek istiyordu. «Vazgeçtim.»

«Ya?»

Kız döndü ve ağır ağır, ağaçlığa saptı. Şimamura ses çıkarmadan onun peşinden yürüdü.

Burası bir tapınak korusuymuş. Kız tapınağın önündeki yosun kaplı köpek heykellerinin yanına, düz bir kayanın üstüne oturdu.

«Burası her zaman serindir. Yaz ortasında bile serin bir esinti vardır.»

«Buradaki bütün geyşalar böyle mi?»

«Hepsi az çok böyle olabilir. Ama daha yaşlı olanlardan bazıları çok çekicidir. Onlardan birini istemiş olaydınız...»

Gözleri yerde, soğuk soğuk konuşuyordu. Sedir ağaçlarının koygun esmer yeşili ensesine vurup yansır gibiydi.

Şimamura başını kaldırdı; sedir dallarına baktı.

«Her şey bitti. Güçten kesiliverdim. Bilsen öyle gülünç geliyor ki!»

Şimamura'nın yaslandığı ağaç korunun en yıllanmışıydı. Kuzeye bakan bütün dallar kurumuştu nedense. Kırılıp kopmuş uçlarıyla, gövdeye boydan boya çakılmış sivri sivri çivileri andırıyorlar ve ağacı, tanrılara karşı kullanılacak korkunç bir silaha benzetiyorlardı.

Şimamura, «Yanıldım,» diye güldü. «Dağlardan iner inmez seni gördüm; köyün bütün geyşaları da senin gibi olacak sandım.»

Şimdi düşünüyordu da: Dağda geçmiş yedi günün arzularını hemencecik temizlemek isteği ona bu kızın tertemizliğini görünce gelmişti belki.

Kız gözlerini aşağıya, ikindi güneşinde uzak gibi duran ırmağa dikmişti. Şimamura'nın içinde kendine karşı hafif bir güvensizlik vardı.

Kız birden, zoraki bir neşeyle, «Ha, unuttum!» dedi. «Tütününüzü getirdim. Az önce odanıza çıkmıştım; baktım gitmişsiniz. Sizi aradım, sonra var gücünüzle dağa tırmandığınızı gördüm. Pencereden seyrettim sizi. Pek komiktiniz. Ama tütününüzü unutmuşsunuz. Buyrun.»

Kimono kolunun yeninden tütünü çıkardı; bir de kibrit çaktı.

«Pek iyi davranmadım kızcağıza.»

«Ne olsa müşteri karar verir — geyşayı ne zaman göndereceğine.»

Sessizliğin arasından, kayalık ırmağın çağıltısı kulaklarına geliyordu, yuvarlacık, yumuşak. Sedir dallarıyla çerçevelenmiş vadinin karşı yakasında dağ uçurumlarındaki gölgeler koyulaşmaya başlamıştı.

«Geyşa senin ayarın olmazsa aldatılmış gibi olurum sonradan, seni görünce.»

«Anlatmayın bunları bana. Oyunu kaybettiğinizi kabullenmeye içiniz razı değil; sorun bu.»

Kızın sesinde bir küçümseme vardı. Gene de aralarında yepyeni bir yakınlık doğmuştu.

İşin başından beri tek bu kızı istemiş olduğunu ve bunu söylemek için gene her vakitki gibi dolambaçlı yollara saptığını anladıkça Şimamura kendini biraz iğrenç, kızı da eskisinden daha güzel buluyordu.

Kızın o kemerli, ince burnunun duruşunda bir üzgünlük, bir kimsesizlik var gibiydi, ama dudaklarının goncası yumuşacık açılıyor, yumuşacık kapanıyordu. Konuşmazken bile hep kımıldanır gibiydi bu dudaklar, düzgün, pırıl pırıl. Göz kapaklarının çizgisi ne kalkıyor, ne de iniyordu. Ama kaşlarının kısa, gür kılları aşağı doğru tatlı bir eğimle kayarak bu çizgiyi kucaklıyordu. Yuvarlak yüzünün çizgilerinde dikkate değer bir yön yoktu. Üzeri hafif pembe cilalı beyaz bir porseleni andıran teni ve hâlâ dolmamış, çocuksu boynuyla bu kız tam ve gerçek bir güzellikten çok bir tertemizliği dile getiriyordu.

Beline sardığı geniş ve sımsıkı geyşa obisine karşın göğüsleri hayli dolgundu.

Ayağa kalktı, kimonosunun eteklerini silkeleyerek, «Tatarcıklar çıktı,» dedi.

Sessizlik içinde yalnızdılar, konuşacak pek bir şey bulamıyorlardı.

O gece saat on sularıydı. Kız holden, bağırarak, Şimamura'ya seslendi. Ve bir an sonra da arkadan itilmişçesine odaya yuvarlandı. Masanın önüne yığıldı kaldı. Masanın bütün üstündekilere sarhoşlukla çarparak bir bardağa su doldurdu ve sesli yudumlarla içti.

O akşam dağlardan yeni dönen birkaç yolcuyla buluşmaya gitmişti; geçen kış, kayak mevsiminde dost ol-

duğu birkaç erkek. Yolcular onu otellerine çağırıp geyşalar da getirterek vur-patlasın, çal-oynasın eğlenmişler ve kızı içirtip sarhoş etmişlerdi.

Şimdi kafasını tutamıyordu ve sonsuzluğa kadar konuşacağa benzerdi. Biraz sonra kendini toparladı.

«Burda işim yok! Gene gelirim. Beni arıyorlardır. Gene gelirim, daha sonra,» dedi ve sendeleyerek dışarı çıktı.

Bir saat kadar sonra adam koridordan yaklaşan düzensiz ayak sesleri duydu. Kızın yalpalayarak duvarlara çarptığı, yerlere yuvarlandığı belliydi.

Tiz bir sesle, «Şimamura, Şimamura!» diye sesleniyordu. «Gözüm görmüyor! Şimamura!»

Bu, yalın bir kadın yüreğinin hiç örtünmeye kalkışmadan, sevdiği adama seslenişiydi. Şimamura irkildi. Bu tiz bağırış otelin her yerinden duyulsa gerekti. Adam çarçabuk kalktı. Kız parmaklarını kâğıt perdenin arasından sokarak kapı pervazına tutundu ve bütün ağırlığıyla ona yaslandı.

«Burdasın.» Ona sarılarak yere çöktü. Konuşurken ona sokuluyordu. «Sarhoş değilim. Kim demiş sarhoşum diye? Ah, çok acıyor. Hepsi bu. Çok acıyor. Yoksa aklım başımda. Su ver bana. Su istiyorum. İçkiyi karıştırdım. Suçum bu oldu. İnsanın bu vuruyor başına. Acıyor. Bir şişe ucuz viski açmışlar. Nerden bilirdim ucuz olduğunu?»

Alnını yumruklarıyla ovuyordu.

Dışarda yağmur sesi birden hızlanmıştı.

Şimamura ne zaman kollarının çemberini birazcık gevşetse, kız yere yıkılacak gibi oluyordu. Kolunu boynuna öyle bir sarmıştı ki, kızın dağınık saçları koluna dökülmüştü. Şimamura elini onun kimonosunun içine soktu. Tatlı sözlerle kandırmaya çalıştı, gelgelelim kız kollarını onun arzuladığı göğsünün üzerinde sımsıkı kavuş-

turmuştu. Sonra da bu kolun kendine karşı çıkışına öfkelenmiş gibi dişlerini etine geçirerek, «Ne oluyor sana?» diye söylendi. «Allah belanı versin! Belanı! Tembel! Haylaz! Ne oluyor sana?»

Şimamura donup kaldı. Kızın kolunda derin diş yerleri vardı. Ama artık direnmiyordu. Kendini erkeğin ellerine bıraktı ve parmağının ucuyla bir şeyler yazmaya başladı. Sevdiği kimselerin adlarını yazacakmış ona. Yirmi, otuz kadar tiyatro oyuncusunun adını saydıktan sonra, «Şimamura, Şişamura,» diye üst üste yazmaya başladı.

Şimamura'nın elinin altındaki tatlı yuvarlak git gide ısınıyordu.

Adam rahat bir sesle, «İşler yolunda,» dedi. «Her şey yoluna girdi gene.»

Ama kızın baş ağrısı yeniden tutmuştu. Çırpınıp kıvranarak odanın bir köşesine çöktü.

«Boş! Hepsi boş! Eve gidiyorum ben! Eve gidiyorum.»

«Oraya kadar yürüyebilecek misin sanki? Yağmura da baksana!»

«Yalın ayak giderim eve, sürüne sürüne giderim.»

«Biraz tehlikeli değil mi bu? Gitmen şartsa ben götürürüm.»

Otel bir yamacın üzerindeydi. Yolu yokuş ve dikti.

«Önce üstündekileri biraz gevşet bakalım. Biraz uzanırsan iyi gelir, evine sonra gidebilirsin.»

«Yok, yok. Böylesi daha iyi. Ben alışığım buna.»

Kız dimdik oturdu ve derin nefes aldı, ama besbelli soluğu göğsünü acıtıyordu. Bulantısı da vardı. Arkasındaki pencereyi açtı, ama kusamadı. Yere yatıp kıvranmaktan kendini güç tutar gibiydi. Arada bir kendine geliyor; tekrar tekrar,

«Gidiyorum; eve gidiyorum,» deyip duruyordu.

Saat sabaha karşı iki buçuğu geçmişti.

«Git yat sen. Söz dinle de git yat.»

Şimamura, «Ama sen ne olacaksın?» diye sordu.

«Böyle otururum ben burda. Biraz açılınca evime giderim. Gün ışımadan dönerim evime.» Kız emekleyerek geldi, onun kimonosunu çekti. «Hadi, yat uyu. Sen bana bakma, diyorum ya!»

Şimamura gene yattı. Kız sere serpe masaya abandı ve biraz daha su içti.

«Kalk artık. Söz dinle de kalk!»

«Hangisini yapayım istiyorsun?»

«Anladık; yat uyu.»

«Sen saçmalıyorsun.»

Şimamura onu yatağa, yanına çekti.

Kızın yüzü öbür yana doğru yarı dönüktü, ama bir an sonra dudaklarını çılgın gibi, erkeğin dudaklarına bastırdı. Sonra da ateşli bir nöbet sırasında acısını söylemeye çalışır gibi tekrar tekrar, kimbilir kaç kez,

«Yok yok!» dedi. «Arkadaş olmak istiyordun ya benimle.»

Sesindeki aşırı ciddilik erkeğin şehvetini söndürür gibi olmuştu. Onun biraz uyuyabilmek çabasıyla yüzünü buruşturuşunu görünce sözünde durmayı aklından geçirdi. Ama şimdi de kız,

«Pişman olmayacağım,» diyordu. «Ömrümün sonuna kadar, hiç pişman olmayacağım. Ama o biçim kadınlardan değilim ben. Uzun sürmez nasılsa. Sen öyle demedin miydi?»

Hâlâ yarı sarhoştu.

«Suç bende değil. Sende. Sen kaybettin oyunu. Zayıf olan sensin. Ben değil.»

Sayıklar gibi konuşup duruyor ve mutluluğunu bastırmak istercesine, kimonosunun yenini dişliyordu.

*
* *

Sessiz kaldı bir süre. Besbelli bütün duygulardan boşalmıştı. Derken, aklına bir yerden gelmiş gibi,

«Gülüyorsun, değil mi?» diye parladı. «Alay ediyorsun benimle.»

«Hiç de değil.»

«İçinden alay ediyorsun. Şimdi etmesen de sonradan edeceksin.»

Boğulacak gibi hıçkırıyordu. Arkasını döndü, yüzünü ellerine gömdü.

Ama bir an sonra durulmuştu. Teslim olurcasına yumuşak ve uysal, birden ona açıldı, kendinden konuşmaya başladı. Başının ağrısını unutup gitmişti. Olup bitenler konusunda da tek söz söylemiyordu.

«Öyle çeneye daldım ki, saati unuttum!» Yarı utangaç bir gülüşle, gün ışımadan gitmesi gerektiğini anlattı. «Ortalık henüz karanlık, ama köyde herkes erkenden kalkar.» Durup durup pencereden bakıyordu. «Şimdi gidersem yüzümü göremezler. Hazır yağmur da var. Bu sabah kimse tarlaya çıkmaz.»

Ama dağların çizgileriyle yamaçtaki evlerin eğri çatıları yağmurun sisi içinde belirmeye başladığı zaman bile, kızın gitmeye gönlü yok gibiydi. Sonunda otel hizmetçilerinin işbaşı saati geldi. Kız saçlarını şöyle bir düzeltti, Şimamura'nın onu geçirme önerisine karşılık vermeden, kaçar gibi dışarı çıktı. İkisini bir arada gören olur, diye çekiniyordu.

Şimamura o gün Tokyo'ya döndü.

*
* *

«Hatırlarsın ya ne dediydin o zaman? Ama yanıldım. İnsan başka neden gelir böyle bir yere, Aralık ayında? Alay etmemiştim seninle.»

Kadın başını kaldırdı. Kalın beyaz pudralı yüzü er-

keğin aklına karlar ülkesinin soğuğunu getirdi. Gene de saçının koygunluğu bir sıcaklık katıyordu bu yüze.

Kadın parlak bir ışıktan gözleri kamaşmış gibi, usulca gülümsedi. Belki «o zaman»ı düşünüyordu gülümserken. Erkeğin sözleri bütün vücuduna dalga dalga bir renk yaymıştı. Başını eğince Şimamura onun kimonosunun içinden, sırtının bile kıpkırmızı kesildiğini görebiliyordu. Bu nemli, sıcak, yumuşak ten, saçının siyahlığının yanında çırılçıplak kaçıyordu. Saçı pek gür sayılmazdı. Ama sert telliydi; Japon tarzında kabartılarak dümdüz arkaya taranışıyla, parlak, siyah bir taştan yontulmuşu andırıyordu.

Şimamura bu saçlara baktı. Acaba ilk dokunduğunda onu o kadar şaşırtan o soğukluk —ömründe böyle soğuk saç görmediğini söylemişti— karlar ülkesinin kışından değil de saçın kendinden miydi?

Kadın parmaklarıyla saymaya başladı. Bir süre saydı, saydı.

Şimamura, «Ne sayıyorsun?» diye sordu.

Kadın hâlâ sayıyordu.

«Mayısın yirmi üçüydü,» dedi.

«Günleri sayıyorsun ha? Temmuz'la Ağustos'un üst üste otuz bir çektiklerini de unutma.»

«Yüz doksan dokuz gün olmuş. Tam yüz doksan dokuz gün.»

«Mayıs'ın yirmi üçünü nasıl aklında tuttun?»

«Günlüğüme bakıyorum.»

«Günlük tutuyorsun ha?»

«Eski günlükleri karıştırmak çok eğlendirir beni. Yalnız ben günlük tutarken hiçbir şey gizlemem de, bazan okuyunca kendim bile utanırım.»

«Ne zaman başladın tutmaya?»

«Geyşa olmak için Tokyo'ya gitmezden önce. Param yoktu. Ben de iki üç sen'e düz defter alıp üstüne çizgiler

çizdim. Kalemimin ucu pek sivriymiş galiba. Çizgiler düzgün mü düzgün, birbirine yakın. Bütün sayfalar da baştan aşağı dolu. Param olup da adam gibi defter aldığım zaman bunun yerini hiç tutmadı. Hiçbir şeyin üstünde durmaz oldum. Öteki yazılarım da böyle. İlk denemeleri gazete kâğıdının üzerine yazar, ondan sonra iyi kâğıda temize çekerdim. Ama şimdi doğrudan doğruya iyi kâğıda yazıyorum.»

«Demek günlüğünü bunca yıl hep tuttun ha?»

«Evet. Toplantılardan eve dönüp soyunduktan sonra yazarım günlüğümü. Sonradan okuyunca uyuyakaldığım yerleri görürüm... Ama her gün yazmam. Bazı günleri atlarım. Şu Allah'ın dağında bütün toplantılar birbirine benziyor. Bu yıl bulabildiğim tek defter, her güne bir sayfa ayrılmıştı. Keşke almasaymışım. Yazmaya başlayınca hep yazmak istiyorum.»

Şimamura'yı şaşırtan onun günlüğünden çok, on beş - on altı yaşlarından beri okuduğu her öykü ve romanı özetleyip yazdığını duymak oldu. Bu dosya daha şimdiden on defter tutuyormuş.

«Eleştirmelerini de yazıyorsun ha?»

«Yok canım, ben öyle şey yapamam.. Ben ancak yazarla kişileri, kişilerin birbirleriyle ilişkisini filan yazıyorum. Hepsi bu kadar, aşağı - yukarı.»

«Peki ama ne işe yarıyor?»

«Hiiiç!»

«Boşuna çaba!»

Genç kadın neşeyle, «Hepsi boşuna,» diye karşılık verdi. Ama erkeğe bakan gözleri ciddiydi.

Tümü boşa giden bir çaba. Nedense Şimamura bu noktayı vurgulamak istiyordu. Ama şu anda kendini kadına öyle yakın buluyordu ki, içinde yağmurun sesine benzer bir rahatlık vardı. Zaten kadın için bu çabaların gerçekte hiç de boşuna olmadığını iyi biliyordu.

Kadının bu roman konuşmalarının gündelik anlamdaki «edebiyat»la pek ilişkisi yok gibiydi. Bu köyün insanlarıyla kurabildiği dostluk bağlarının hepsini, kadın dergileri değiş tokuş etmeye borçluydu; sonradan da kendi zevkince okumakta devam etmişti. Ne bulursa okuyordu; edebiyattan pek anladığı yoktu. Otel odalarında bulduğu roman ve dergileri bile alıp götürüyordu. Okumuş olduğu yeni romancılardan birçoğunun adını Şimamura duymamıştı bile.

Uzak, yabancı bir ülke edebiyatından konuşur gibiydi. Bir yapayalnızlık, bir üzgünlük vardı bunda; bütün isteklerini unutmuş bir dilenciyi andırır bir yön. Şimamura'ya öyle geldi ki, kendisinin yabancı kitaplardaki resim ve sözcüklerden Batı dansı üzerine kurduğu o uzak düş dünyası, bir bakıma buna benzemez değildi.

Kadın da hiç görmediği filmlerden ve tiyatro oyunlarından neşeyle konuşup duruyordu. Besbelli bunca aydır kendini dinleyecek birinin varlığına susamıştı. Tam yüz doksan dokuz gün önce, aynı böyle bir konuşma, onun içinde Şimamura'ya dört elle sarılmak isteği uyandırmıştı — unutmuş olabilir miydi bunu? İşte gene kendini konuşmasına vermiş, gene sözleriyle iliklerine kadar ısınır gibiydi.

Ne var ki içindeki büyük şehir özlemi, zamanla, gerçekleşmek için direnmeyen bir düş olup çıkmıştı. Bunu dert etmiyordu artık. Kendi yaşamında da pek öyle acınacak bir yön görmüyordu. Gene de onda Şimamura'nın içine dokunan bir şey vardı. Sonra o «boşa giden çaba» kavramı. Şimamura'ya öyle geliyordu ki, bu kavramın bilincine kendini tam olarak bıraksa ağlamaklı olacak ve kendi yaşamını da bomboş bulacaktı.

Ama karşısında genç kadının temiz dağ havasından kızarmış, hayat dolu yaşayan yüzü vardı.

Her neyse... Şimamura bu kadın için düşündükleri-

ni yeniden gözden geçirmiş ve şaşırtıcı bir sonuca varmıştı: Geyşa oluşu insanın onun yanında açılıp rahatlamasını, tersine, güçleştiriyordu.

O son gece, kız, körkütük sarhoş, inmeli gibi kaskatı duran kolunu, inatçılığına kızıp dişleriyle paralamıştı:

«Ne oluyor sana? Allah belanı bersin! Belanı! Tembel! Haylaz! Ne oluyor sana?»

Ayakta duramayacak halde, sallanarak, «Pişman olmayacağım,» demişti. «Ömrümün sonuna kadar. Ama o biçim kadınlardan değilim ben. O biçim kadınlardan değilim...»

«Tokyo'ya giden gece yarısı treni.»

Genç kadın erkeğin kararsızlığını sezmiş de bunu gidermek için konuşmuştu sanki.

Trenin düdük sesini duyunca ayağa kalktı. Kâğıt kanatlı bir kapıyı ve bunun ardındaki pencereyi açarak pervaza oturup sırtını pencere demirlerine dayadı. Tren git gide uzaklaştı; düdüğünün yankıları hafifleyerek gece rüzgârını andırır bir sese dönüştü. Soğuk hava sel gibi doldu odaya.

«Sen aklını mı oynattın?» Şimamura da pencere başına gitti. Hava durgun — bir nefes rüzgâr bile yoktu.

Haşin, yalın bir gece manzarası... Her yeri kaplayan karların don tutarken çıkardığı çatırtı toprağın ta içinde, derinden derine gümbürder gibiydi. Ay yoktu. İnanılmayacak kadar sayısız görünen yıldızlar öyle parlak ve yakındılar ki, boşluğun dönüşündeki hızdan düşüp dökülür gibiydiler. Yıldızlar yaklaştıkça gökyüzü geri geri çekilerek gecenin rengine karışıyordu. Sınır dağlarının birbirinden ayırt edilemeyen tepeleri, yaldızlı göğün eteklerine bütün ağırlıklarıyla yaslanmışlardı; büyük ve yüksek oluşlarını göstermeden duyumsatan derin bir siyah-

lıkla... Gecenin tüm görünümü duru, durgun bir uyum içinde bütünleşiyordu.

Şimamura'nın yaklaştığını sezince kadın pencereye büsbütün sokulup göğsünü demire dayadı. Zayıflıktan eser yoktu bu duruşta. Tersine, gece manzarasının önünde, onun takınabileceği en inatçı, en güçlü tavır buydu.

Şimamura, demek gene aynı şeyler, diye içinden geçirdi.

Dağlar simsiyahtı, gene de o anda karın rengiyle göz kamaştırıyorlardı. Erkeğin gözüne biraz saydam, biraz ıssız göründüler. Gökle dağ arasındaki uyum çözülmüştü.

Şimamura elini kadının boynuna koydu.

«Soğuk alacaksın. Baksana ne soğuk.»

Onu içeri çekmeye çalıştı, ama kadın demirlere sımsıkı sarılmıştı.

«Eve gidiyorum ben.»

Sesi soğuktu.

«Git evine öyleyse.»

«Bırak, biraz daha durayım böyle.»

«Ben havuza gidiyorum.»

«Yok, yok, yanımda kal.»

«Pencereyi kaparsan.»

«Biraz daha durayım böyle.»

Köyün yarısı, tapınak korusundaki sedir ağaçlarının ardında gizliydi. Otomobille on dakika bile tutmayan tren istasyonunun ışığı yanıp sönüyordu, soğuktan çatırdar gibi.

Kadının saçı, pencere camı, kendi kimonosunun kumaşı... dokunduğu her şey Şimamura'nın şimdiye dek bilmediği bir soğukluktaydı.

Ayağının altındaki yer hasırları bile soğuktu. Havuza inmek amacıyla kapıya yürüdü.

«Dur! Ben de geliyorum.»

Kadın uslu uslu onun peşine düştü.

Havuzun yanında, kadın Şimamura'nın yere attığı giysileri toplarken bir başka müşteri (bir erkek) içeri girdi. Kadın Şimamura'nın önünde iyice büzülerek yüzünü gizledi.

«Özür dilerim.»

Yeni gelen müşteri gerileyerek dışarı çıkmaya davrandı.

Şimamura hemen, «Yok, rica ederim,» dedi. «Biz yandakine gideriz.»

Giysilerini kucaklayıp kadınlar havuzuna doğru yürüdü; kadın da peşinden geldi, evliymişler gibi. Şimamura dönüp ona bakmadan daldı havuza. Şimdi onun yanında olduğunu biliyordu ya, bir kahkaha atmak geldi içinden. Yüzünü sıcak su musluğuna tuttu, sesli sesli ağzını çalkaladı.

Odaya dönmüşlerdi. Kadın başını yastıktan biraz kaldırdı, saçının yanlarını küçük parmağıyla yukarı doğru itti.

«İçimi sızlatıyor bu benim.»

Yalnız bunu söyledi.

Şimamura bir an onun gözlerini yarı açık sandı, ama o gür kirpiklerin kendini aldattığını anladı.

Yaradılıştan heyecanlı olan genç kadın bütün gece uyumadı.

Sabah ayazının keskinliğine yeni baştan şaşan Şimamura başını yastıktan kaldırdı. Gökyüzü hâlâ gece rengindeydi, ama dağlarda sabah olmuştu bile.

Şimamura'yı uyandıran galiba **obi**'nin bağlanırken çıkardığı hışırtı oldu.

«Kusura bakma. Uyandırmayacaktım seni. Ortalık daha karanlık. Bak, beni görebiliyor musun? Göremiyorsun, değil mi?»

«Göremiyorum. Zifir gibi karanlık daha.»

«Yok, yok. Çok dikkatli bakmanı istiyorum. Şimdi. Görebiliyor musun beni?» Kadın pencereyi açtı. «Hepsi boş. Görebiliyorsun işte. Gidiyorum.»

«Biraz daha kalabilirim. Çiftçiler bu mevsimde tarlaya gitmez ki! Sabahın bu köründe kimse sokağa çıkmaz. Ama dağlara bir çıkan olur mu dersin?»

Kadın kendi kendine konuşurken odada dolaşıyor ve yarı bağladığı obinin ucunu yerlerde sürüyordu.

«Saat beşteki Tokyo treninden inen yabancı olmadı. Oteldekiler çok geç kalkarlar.»

Obisini bağladıktan sonra bile bir oturup bir kalkıyor ve gözleri pencerede, odayı adımlıyordu. Gergin, tetikteydi; gece dolaşıp sabahın aydınlığından ürken bir yaban hayvanı gibi. Sanki üzerine garip, gizemli bir yabanıllık gelmişti.

Zamanla, oda aydınlandıkça erkek onun yanaklarının alını seçti. Gözleri bu olağanüstü kırmızıya takıldı kaldı.

«Yanakların alev alev yanıyor, soğuktan.»

«Soğuktan değil. Pudramı sildim de ondan. Yatağa girsem bir dakikada sıcacık olurum. Ayak parmaklarımın ucuna kadar.»

Yatağın yanındaki aynanın önünde diz çöktü.

«Gün ışıdı. Evime gidiyorum ben.»

Şimamura ondan yana bir baktı; sonra hemen başını eğdi. Aynanın derinindeki beyazlık karın rengiydi ve bu beyazlığın orta yerinde, kadının yanaklarının gelincik alı yüzüyordu. Sözle anlatılmaz, taptaze bir güzellik vardı bu renklerin karşıtlığında.

Güneş doğmuş muydu? Karın parlaklığı keskinleş-

miş, buzlu bir ışıltıyla yanar gibiydi. Bu parlaklığa karşı kadının saçı daha bir duru siyah renk aldı, mor menevişli.

Karların yığılıp kalmasını önlemek için olacak, hamamın suları elle kazılmış bir hendekle otelin çevresinden akıtılır ve kapı önünde sığ bir pınar gibi yayılır kalırdı. Burada kocaman bir kara köpek durmuş birikintiden su içiyordu. Müşteriler için herhalde depodan çıkarılmış olan kayaklar kurusun diye duvara dayanmıştı ve üzerlerinden tüten buharlar havadaki hafif küf kokusuna bir tatlılık veriyordu. Sedir dallarından hamamın damına dökülmüş olan karlar eridikçe yumuşak ve şekilsiz olup çıkıyorlardı.

Yıl sonuna varmadan karlar şu yolu kapatacaklardı. Komako toplantılara giderken yüksek lastik çizmeler giyip kimonosunun üzerine «dağ pantalonu» dedikleri şalvarlardan geçirmek zorunda kalacak, pelerinine bürünüp yüzüne peçe örtecekti. Karın kalınlığı üç metreyi bulacaktı o zaman.

Komako bu sabah gün doğmazdan önce otel penceresinden bu dik eğimli yola bakmıştı. Şimdi de Şimamura aynı yoldan yürüyordu. Yol kıyısına birileri, kurusun diye çocuk bezleri asmıştı. Onların altından Sınır Dağları görünüyordu, tepelerindeki karlar yumuşak bir ışıltı içinde. Ev bahçelerindeki yeşil soğanlar henüz karlara gömülmemişti.

Köy çocukları tarlalarda kayak kayıyorlardı.

Şimamura köyün şoseye bakan bölümüne girerken, usul usul yağan yağmurları andırır bir ses duydu.

Saçak uçlarında incecik buzlar ışıldıyordu.

«Hazır kürek elinizdeyken bizim damı da temizleyiverir misiniz biraz?»

Hamamdan dönen bir kız, ışıktan gözleri kamaşmış, damların birinden kar küremekte olan bir adama bakıyor, bir yandan da ıslak havluyla alnını kuruluyordu. Kayak mevsimi başlamadan kaplıca köyüne düşmüş bir garson kız olsa gerek. Yan tarafta damı çökmüş, penceresinin boyaları eskilikten pul pul dökülmüş bir çay evi vardı.

Yol boyundaki çoğu evlerin çatılarına döşenmiş olan padavra'ları ● yerli yerinde tutmak için üzerlerine taşlar dizmişlerdi. Taşların siyah rengi ancak güneşe bakan yanlarında seçiliyordu. Eriyen karların ıslaklığından değildi bu renk, buzlu rüzgârlar ve tipi fırtınalarıyla aşınmış kehribarın siyahıydı. Yol boyunca bütün evler, damlarındaki dizi dizi siyah taşlarla, birbirine benziyordu. Toprağı kucaklarcasına eğimlenen alçak, eğri çatılarda Kuzey'in ruhu tüter gibiydi.

Çocuklar su borularından kar parçaları koparıp yolun ortasına fırlatıyorlardı. Onları bu denli büyüleyen şey buzların paramparça olurken saçtıkları kıvılcım gibi ışıltılardı. Şimamura buzların böylesi sert olabileceğine inanmakta güçlük çekti. Güneşte bir an durup onlara baktı.

On iki, on üç yaşlarında bir kız çocuğu bir kenarda, sırtını bir duvara dayayıp durmuş, örgü örüyordu. Bol şalvarının altından görünen ayaklarına yalnızca sandalet giymişti. Şimamura onun tabanlarının soğuktan kızarıp çatlamış olduğunu görebiliyordu. İki yaşlarında gösteren bir kız çocuğu onun yanında, bir odun yığınının üstüne çıkmış, büyük bir sabırla yün yumağını tutmaktaydı. Küçük kızdan büyüğüne süzülen soluk, kül rengi yün çizgisi bile, sımsıcak bir ışık saçar gibiydi.

Şimamura yedi sekiz ev ötedeki bir kayak dükkânın-

● İnce tahta.

dan taşan rende sesini duyabiliyordu. Karşı çatının altında beş altı geyşa durmuş, çene çalmaktaydılar. Komako bunların arasında olabilirdi.

Komako... Şimamura onun geyşalık adını daha o sabah, otel hizmetçisinden öğrenmişti. Gerçekten de o kadın işte ordaydı. O da Şimamura'yı görmüştü galiba. Yüzünün katıksız ciddiliği onu yanındakilerden ayırıyordu. Kıpkırmızı kesilmekten nasılsa kaçınamayacaktı, ama hiç değilse bir şeycikler olmamış gibi davranabilse!..

Şimamura düşüncesinin arkasını getiremeden Komako'nun gerçekten de boynuna kadar kıpkırmızı kesildiğini gördü. Kadın hiç değilse başka yöne baksaydı! Oysa gözleri büyük bir sıkılganlık içinde yere dikilmiş durduğu halde başı ağır ağır ondan yana dönüyordu.

Şimamura'nın yanaklarını da ateş basmıştı. Hızla yürüyüp geçti. Komako hemen onun arkasından seyirtti.

«Yapma bunu,» dedi. «Beni güç duruma sokuyorsun.»

«Seni ha? Ya ben ne durumdayım sanıyorsun — hepiniz birden yol keser gibi sıralanmışsınız. Hep böyle mi olur?»

«Çoğu zaman. Öğleden sonraları.»

«Böyle gelincik gibi kızarmış olarak peşimden koşmak seni daha güç duruma sokmaz mı?»

«Ne değişir?»

Sözleri açık, kesindi, ama gene kıpkırmızı kesilmişti. Durdu; kolunu yol kıyısındaki bir abanoz ağacına doladı.

«Seni evime çağırmak istedim de onun için peşinden koştum.»

«Evin buraya yakın mı?»

«Çok yakın.»

«Anılarını okumama izin verirsen glirim.»

«Ölürken onları yakacağım.»

«Ama sizin evde bir hasta var, değil mi?»

«Nerden biliyorsun?»

«Dün istasyona, onu karşılamaya geldin. Koyu mavi bir pelerin vardı üstünde. Trende hastayla aynı vagondaydık. Hastanın yanında bir kız vardı. Öyle candan bakıyordu ki ona: Karısı mıydı? Yoksa burdan onu almaya giden biri mi? Belki de Tokyo'dandı. Tam bir ana gibi davranıyordu. Pek hoşuma gitti.»

«Dün gece neden söylemedin bunu? Neden sustun?»

Komako bir şeye sıkılmış gibiydi.

«Karısı mı?»

Komako buna karşılık vermedi.

«Dün gece neden bir şey demedin?» diye sordu gene. «Ne garip adamsın!»

Bu huysuzluk Şimamura'nın hoşuna gitmedi. Kendi yaptıklarında ve olup bitenlerde bunu haklı gösterecek bir şey bulamıyordu. Acaba kadının yaradılışındaki bir kusur mu ortaya çıkmaktaydı? Ama onun ikinci çıkışmasından sonra Şimamura zayıf yerinden yakalandığını kabullenmek zorunda kaldı. Bu sabah karın beyazlığını yansıtan aynada Komako'ya bakarken aklına, gerçekte, trenin penceresindeki o kız gelmişti. Öyleyse neden bir şey dememişti?

Komako, «Hasta olmasından bir şey çıkmaz,» dedi. «Benim odama kimse uğramaz.»

Alçak bir taş duvarın aralığından içeri süzüldü.

Sağ kolda küçük bir tarla vardı. Sol kolda, komşu bahçenin sınırını çizen duvarın önünde abanoz ağaçları yükseliyordu. Evin önünde bir çiçek bahçesi var gibiydi ve küçük süs havuzundaki su fullerinin arasında kırmızı mercanlar yüzmekteydi. Buzlar kırılmış, yığın yığın bırakılmıştı. Ev eski ve haraptı, ihtiyar bir abanoz ağacının çiçek bozuğu gövdesi gibi... Damın üstü yer yer karlıydı. Kirişler çöktüğünden çatı çizgisi eğri duruyordu.

Toprak tabanlı sofanın havası durgun ve soğuktu.

Şimamura daha gözleri karanlığa alışmadan kendini bir tavan merdiveninde buldu. Kelimenin en gerçek anlamında bir tavan merdiveniydi bu, yukardaki oda da bir tavan arası.

«Bu odaya eskiden ipekböceklerini koyarlarmış. Şaşırdın mı?»

«Şansın varmış da şimdiye dek düşmemişsin burdan; öyle çok içiyorsun ki!»

«Çok düştüm. Ama içkiyi fazla kaçırdığım zamanlar aşağıdaki **kotatsu'ya** sokulup uyurum.»

Elini kendi odasındaki **kotatsu**'ya sakınarak soktu, sonra kömür almak için aşağıya indi.

Şimamura gözlerini bu tuhaf odada dolaştırdı. Güneye bakan tek bir pencere vardı, ama kapının yeni değiştirilmiş kâğıt perdeleri güneşin parlaklığını pek güzel yansıtıyordu. Duvarların her karışı pirinç kâğıdıyla kaplanmıştı. Öyle ki, insan kendini eskiden kalma bir kâğıt kutu içinde sanıyordu. Ama tepede, pencereye doğru eğimlenen çatının çıplaklığından başka bir şey yoktu; sanki bir loş ıssızlık odanın üstüne gelip tünemiş... Duvarın arkasında ne olabileceğini kestiremeyen Şimamura boşlukta asılıp kalmış gibi bir tedirginlik içindeydi. Ama yer ve duvarlar, bütün eski püskülüklerine karşın tertemiz, lekesizdi.

Şimamura'ya bir an öyle geldi ki, ipekböceklerinin odasında yaşaya yaşaya Komako da tırtıllar gibi saydamlaşmış olmalıydı; üzerine vuran ışık onu delip geçiyordu belki de.

Kotatsu'nun üzerindeki yorgan, dağ şalvarlarına kullanılan kaba, yollu dokuma bezindendi. Çekmeceli dolap eskiydi, ama tahtası güzeldi. Komako'nun Tokyo'daki yıllarından kalmış olabilirdi. Ucuz tuvalet masası bunun yanına yakışmıyordu. Zincifle boyalı dikiş kutusuysa iyi ve

pahalı cilaların ışıltısını saçıyordu. İnce bir yün perdenin ardında, duvar boyunca üst üste duran kutuların kitap rafı yerine geçtiği belliydi.

Dün geceki kimono duvarda asılıydı. Altından iç-kimononun parlak al rengi görünüyordu.

Komako, elinde bir sepet kömür, çevik adımlarla merdiveni tırmandı.

«Hasta odasından aldım. Ama merak etme. Ateş mikrop taşımazmış.»

Kömürleri karıştırırken, yeni taranmış saçları nerdeyse kotatsuya değiyordu. Söylediğine göre müzik öğretmeninin oğlunda bağırsak veremi varmış. Çocukcağız evinde ölmeye gelmiş.

Gene de «evi» demek tam yerinde sayılmazmış, çünkü genç adam burda doğmamış. Burası anasının eviymiş. Anası geyşalık defterini kapadıktan sonra kıyı kentlerinde dans dersleri verirmiş, ama daha ellisine varmadan felç geçirince bu kaplıca köyüne, iyileşmeye dönmüş.

Çocukluğundan beri makinelere meraklı olan oğlu başka bir kentte, bir saatçi dükkânındaki işinin başında kalmış. Daha sonra Tokyo'ya gidip gece okuluna yazılmış. Ama çalışmanın ağırlığına dayanamamış galiba. Ancak yirmi beş yaşındaymış.

Komako bütün bunları hiç çekinmeden anlattı, ama genci Tokyo'dan getiren kıza ve kendisinin bu evde kalış nedenine hiç değinmedi.

Onun anlattıkları Şimamura'yı nedense huylandırmıştı. Bir boşlukta asılı, dört bir yönde yayım yapar gibiydi kadın.

Şimamura'nın gözüne holde duran beyazımsı bir şey ilişmişti. Bir samisen (*) kutusuydu bu. Ama adama olağandan daha geniş, daha uzunmuş gibi geldi. Kadının

---

(*) Bir Japon sazı.

böyle havaleli bir şeyi toplantılara taşıyışını gözünün önünde canlandıramıyordu.

O sırada holün iç yanındaki perdeyle karartılmış kapı açıldı.

«Komako, bunun üzerinden atlasam olur mu?»

Gene o ses... çın çın öten ve güzelliği insana hüzünlü gelen. Şimamura sesin yankı yapmasını bekledi bir an.

Bu Yoko'nun sesiydi; bir akşam önce istasyon şefiyle konuşan o ses.

«Hiçbir şey olmaz. Atla geç.»

Yoko, hafifçecik, samisen kutusunun üstünden atladı. Elinde cam bir lazımlık vardı.

Dün akşam istasyon şefiyle konuşmasından da, şimdi giymiş olduğu şalvardan da onun bu karlar ülkesinin yerlisi olduğu anlaşılıyordu. Ama obisinin dallı güllü örneği şalvarın siyahlı sarılı çizgilerini çok açmış, yün kimonosunun uzun bol kollarına iç gıcıklayan bir hava vermişti. Diz kapaklarının altı yırtmaçlı olan şalvarı kalçaya doğru bollaşıyordu. Kalın bez kumaş, bütün dikliğine karşın kızın üstünde yumuşak ve kıvrak duruyordu.

Yoko, Şimamura'dan yana tek bir keskin bakış fırlattı; sonra toprak taban üstünde ses çıkarmadan yürüdü gitti...

Evden ayrıldıkları zaman bile Şimamura bu bakışı unutamadı. Alnının orta yeri dağlanmış gibiydi. Ama çok uzaklardaki bir ışık gibi soğuktu bu bakış. Şimamura gene önceki akşam olduğu gibi soluğunun kesildiğini hissetti. Uzak dağlardaki ışık kızın yüzünün izdüşümüne vurup da gözünü bir an için aydınlatınca ortaya çıkan anlatılmaz güzelliği ansıdı. Ve bununla birlikte o sabahki kar dolu aynayı, Komako'nun karlarda yüzen kırmızı yanaklarını.

Adımlarını sıklaştırdı. Bacakları yuvarlak ve etliydi, ama çok sevdiği dağlara bakarak yürürken kendini unutup gidiyordu. Düşünce ve hayallere dalmayı her zaman severdi. Şimdi de akşamın içinde yüzen o aynayla bu sabahki kar dolu aynanın insan elinin işi olduğuna inanamıyordu. Doğal şeylerdi bunlar. Uzaktaki bir başka dünyanın parçası.

Bir an önce ayrılmış olduğu oda da aynı uzak dünyanın parçası olup çıkmıştı. Kendi kendine, bir şeylere tutunmak için duyduğu bu gereksinmeye şaşan adam yokuşun başında kör bir masajcı kadını durdurdu.

«Masaj yapar mısın bana?»

«Dur bakalım, saat kaç?»

Kadın değneğini koltuğunun altına sıkıştırdı, obisinden çıkardığı kapaklı cep saatinin üstünü parmaklarıyla yokladı.

«İki buçuk. Üç buçukta, istasyonun arkasında bir yerde randevum var. Ama biraz geç kalsam bir şey çıkmaz sanırım.»

«Ne akıllısın! Saati bildin.»

«Camı yok da; yelkovanla akrebe dokunabiliyorum.»

«Sayıları da seçebiliyor musun?»

«Yok.»

Kadın gene saatini çıkardı; erkek saati gibi kocaman, gümüş bir saat. Kapağını çıt diye açtı. Parmaklarını saatin yüzünde gezdirdi. Ellerin biri on ikide, öbürü altıda, bir üçüncüsü de yarı yerde, üçün üzerindeydi.

«Pek iyi anlarım saatin kaç olduğunu. Belki bir dakika filan yanıldığım olur, ama iki dakikayı geçtiği hiç görülmemiştir.»

«Yollar biraz kaygan değil mi?»

«Yağmur yağınca kızım beni almaya gelir. Geceleri köyden müşteri alırım; buralara kadar hiç çıkmam.

Otel hizmetçileri hep şaka yaparlar; kocası geceleyin sokağa bırakmıyor da ondan, derler.»

«Çocukların büyük mü?»

«En büyük kız on ikisinde.»

Şimamura'nın odasına varmışlardı. Masaja başladılar ve bir zaman sessiz kaldılar. Uzaktan bir samisen sesi geldi kulaklarına.

«Kim çalıyor acaba?»

«Hangi geyşanın çaldığını seçebilir misin dinleyince?»

«Kimilerini seçebilirim; kimilerini de seçemem. Siz çalışmıyorsunuz anlaşılan. Ne güzel, yumuşacık vücudunuz var.»

«Gerilmiş kas bulamazsın bende.»

«Şurada, ense kökünde hafif bir sertlik var. Ama tam kıvamındasınız; ne şişman, ne zayıf. İçkiniz de yok galiba?»

«Bunu da anlayabiliyorsun ha?»

«Yapıları size benzeyen üç müşterim daha var.»

«Rastlanılan bir tip, demek.»

«Ama insan içmedikçe bilemez, gerçek anlamda eğlenmenin ne demek olduğunu — her şeyi, her şeyi unutmak.»

«Kocan içiyor ha?»

«Fazla değil.»

«Çalgıyı çalan kimse, iyi çalamıyor.»

«Pek kötü çalıyor, gerçekten.»

«Sen çalgı çalar mısın?»

«Gençliğimde çalardım. Sekiz yaşımdan on dokuz yaşıma kadar. On beş yıl var ki, elime çalgı almadım. Evlendiğimden beri.»

Bütün körler yaşlarından daha genç mi gösterirler acaba? diye Şimamura'nın aklından geçti.

«İnsan küçükken öğrendiğini hiç unutmaz.»

«Bu tür işler yapa yapa ellerim değişti, ama kula-

ğım hâlâ iyidir. Başkalarının çalışını dinlemek sinirimi bozar. Zaten gençliğimde kendi çalışımı da beğenmezdim.»

Kadın bir süre kulak kabarttı.

«Izutsuya'dan Fumi, galiba. En iyilerle en kötüler kolayca seçilir.»

«İyi çalanlar da var demek?»

«Komako çok iyi çalar. Yaşı genç, ama son zamanlarda çalgıyı çok ilerletti.»

«Öyle mi?»

«Tanıyorsunuz onu, değil mi? İyidir, diyorum ama, bu dağ başında bizim ölçülerimizin pek de yüksek olmadığını unutmayın.»

«Onu gerçekten tanıdığım söylenemez. Ama dün akşam müzik öğretmeninin oğluyla aynı trende geldim.»

«İyileşmiş mi?»

«Sanmıyorum.»

«Ya? Çoktandır hastaydı. Komako geçen yaz, onun doktor giderlerini ödeyebilmek için geyşa oldu, diyorlar. Bir işe yarasaydı bari!»

«Komako mu dedin?»

«Sadece sözlüydüler. Ama insan elinden geleni yapmışsa sonradan içi daha rahat olur, sanıyorum.»

«Sözlüydü ha?»

«Öyle diyorlar. Tam bilmiyorum, ama dolaşan söylentilere göre öyleymiş.»

Bir kaplıca masajcısının ağzından bir geyşa kızı için dedikodu dinlemek öyle olağan bir şeydi ki! Tamamen ters etki yaptı ve Şimamura'yı afallattı. Sonra Komako'nun nişanlısına yardım edebilmek için geyşa oluşu da en bayat «melodram»dan alınma bir bölümü andırıyordu. O kadar ki, Şimamura buna inanmak istemiyordu. Belki de birtakım ahlak sorunları (insanın kendini bir geyşa ola-

rak satmasının doğru olup olmadığı gibi) onu inanmamakta direnmeye kışkırtıyordu.

Bu öykünün daha derinlerine inmek geliyordu içinden. Ama kadın susmuştu.

Eğer Komako hasta gencin nişanlısı, Yoko da yeni sevgilisiyse ve genç ölmek üzereyse... «Boşuna çaba» sözleri gene Şimamura'nın aklına geldi. Komako'nun böyle sonuna dek sözünde durması, üstelik doktor masraflarını ödemek için vücudunu satması boşuna bir çaba değilse neydi bu?

«Yüzleşeceğim onunla,» dedi Şimamura kendi kendine. «Bir dahaki görüşmemizde bunu başına kakacağım onun.»

Gene de edindiği bu bilgi kırıntısı kızın varlığını daha bir arındırmış, daha durultmuş gibiydi.

Şimdi her şey yalan, her şey boş gibi geliyordu Şimamura'ya. Bu uyuşturucu duyguda utanç verici bir tehlike sezdiği için, masajcı kadın gidince, yattığı yerde, bir süre bunu düşündü; kavramaya çalıştı. İliklerine kadar ürpermişti; ama birisi pencereyi açık bırakmıştı; belki de ondan.

Erkenden gölgelere boğulan vadinin üzerine akşam renkleri çökmüştü bile. Alaca karanlığın içinde, akşam güneşinin ışığını hâlâ yansıtan uzak dağlar iyice yakınlaşmış gibi görünüyordu.

Zamanla uçurumlar, yakın ya da uzak, yüksek ya da alçak oluşlarına göre gölgelere bürünmeye başladı. Şimdi, ölgün bir ışık içinde yüzen karlı tepelerin ardında gökyüzü kıpkırmızıydı.

Irmak kıyısında, kayak alanında, tapınak korusunda simsiyah sedirler seçiliyordu.

Şimamura'nın içine çökmüş olan ıssız boşluğun üzerine Komako sıcacık bir ışık gibi serpildi.

Otelde, kayak mevsiminin tasarılarını görüşmek üze-

re bir toplantı yapılıyordu. Komako görüşmelerden sonraki eğlence bölümü için çağrılmıştı. Ellerini kotatsunun içine soktu, sonra çabucak uzandı ve Şimamura'nın yanağına dokundu.

«Rengin soluk bu akşam. Ne garip!» Erkeğin yanağını yırtmak istercesine kavradı. «Ne sersem şeysin sen!»

Daha şimdiden çakır keyifti. Toplantıya gidip döndükten sonra aynanın önünde yığıldı kaldı. Sarhoşluğu yüzünde öyle apaçıktı ki, biraz gülünç kaçıyordu.

«Hiçbir şeyden haberim yok. Hiç. Başım ağrıyor. Çok hastayım. Bir şeyler içmek istiyorum. Su ver bana.»

Ellerini yanaklarına bastırdı ve özenle yapılmış saçlarının bozulmasına hiç aldırmadan yere bırakıverdi kendini. Biraz sonra gene kalktı, yüzündeki kalın pudra tabakasını yağlı kremle silmeye başladı. Pudranın altındaki yüz pespembeydi. Kadın bunu görünce pek sevindi. Şimamura sarhoşluğun böyle çarçabuk geçişine şaşmıştı. Komako'nun soğuktan omuz başları ürperiyordu.

Heyecansız bir tavırla erkeğe, ağustos ayında sinir krizi geçirecek kertelere yaklaştığını anlattı.

«Delirecek gibiydim,» diyordu. «Aklıma bir şeyler takmıştım, ama ne olduğunu ben de bilmiyordum. Korkunçtu. Uyku tutmuyordu. Ancak toplantılara gittiğim zaman kendime hakim olabiliyordum. Bin türlü rüya görüyordum. İştahım da kaçmıştı. Hele öğle sıcağında odamda yere oturuyor, saatler saati kendi kendime konuşup duruyordum.

«Ne zaman geyşa oldun?»

«Haziranda. Önceleri Hamamatsu'ya gitmeyi düşünüyordum.»

«Evlenmeye mi?»

Komako, evet, gibilerden başını eğdi. Adam onunla evlenmek için çok diretmiş, ama Komako'nun kanı kaynamamış ona. Karar verebilmekte pek güçlük çekmiş.

«Onu sevmiyordun da neden bu kadar kararsızlık çektin?»

«O kadar basit değil bu işler.»

«Evlenmek düşüncesi pek mi çekici?»

«Hakaret etme. Benim asıl istediğim... çevremde her şey düzenli, derli toplu olsun.»

Şimamura dudak büktü.

«Biliyor musun, hiç de "halden anlar" bir adam değilsin sen.»

«O Hamamatsu'lu erkekle aranda bir şeyler geçti mi?»

Kadın yanıtını onun yüzüne çarptı:

«Geçse, hiç düşünür müydüm sanıyorsun? Ama adam, burda kaldığım kadar beni başka biriyle evlendirtmeyeceğini söylüyordu. Bunu önlemek için her şeyi yaparım, diyordu.»

«Ama ta Hamamatsu'dan buraya — ne yapabilirdi? Nasıl korktun bundan?»

Komako bir süre uzandı ve kendi vücudunun sıcaklığının tadını çıkardı. Yeniden konuştuğu zaman sesi rahat, hafifti:

«Gebeyim sanıyordum.» Kıkır kıkır güldü. «Şimdi düşününce gülünç geliyor.»

Küçük bir çocuk gibi tostoparlak oldu ve erkeğin kimonosunun yakasına iki eliyle yapıştı.

O gür kirpikleri gören adam onun gözlerini gene yarı açık sandı.

Ertesi sabah Şimamura uyandığında Komako dirseğini mangala dayamış, eski bir derginin arkasına bir şyler karalıyordu.

«Eve gidemiyorum. Hizmetçi kömür getirince hemen

kalktım, ama sabah çoktan olmuştu. Güneş kapıya vurmuştu bile. Dün gece sarhoştum biraz. İyice dalgın uyumuşum.

«Saat kaç?»

«Sekiz oldu bile.»

«Hadi, gidip havuza girelim.»

Şimamura yataktan çıktı.

«Ben gidemem. Bir gören olur.»

Komako iyice evcilleşmişti. Şimamura hamamdan döndüğünde onun harıl harıl temizlik yaptığını gördü. Masa ayaklarıyla mangalın kenarlarını ayna gibi parlatmıştı ve kömürleri alışkın ellerle karıştırıyordu.

Şimamura ayaklarını kotatsuya soktu, tembel tembel sigara tüttürmeye başladı. Yere kül düşünce Komako toplayıp mendiline koydu, ona kül tablası getirdi. Şimamura güldü: Pırıl pırıl bir sabah kahkahası.

Komako da güldü.

«Kocaya varsan bütün gün dırdır edersin.»

«Hiç de değil! Ama kirli çamaşırlarımı bile güzelce katlıyorum diye alay konusu olurum ona. Ne yapayım, elimde değil! Huyum böyle.»

«Bir kadının ne olduğu çamaşır dolabına bakınca anlaşılırmış derler.»

«Ne güzel bir gün!»

Kahvaltı ediyorlardı ve güneş odaya dolmuştu.

Komako, «Eve erken dönüp samisen çalışsam iyiydi,» diye ekledi. «Güneşli günlerde notalar bambaşka çıkıyor.»

Gözlerini dupduru olan gökyüzüne kaldırdı. Uzak dağlardaki kar kaymak gibi yumuşak duruyordu. Sanki üzerlerinde belli belirsiz bir duman vardı.

Masajcı kadının sözlerini anımsayan Şimamura, kıza burda da çalışabileceğini söyledi. Komako hemen evi-

ne telefon ederek çalgısını, notalarını ve bir kat temiz çamaşır istedi.

Demek Şimamura'nın dün gördüğü o evde telefon da varmış. Erkeğin hayalinde öteki kızın, Yoko'nun gözleri canlandı.

«Çalgını filan o dünkü kız mı getirecek?»

«Belki.»

«Evin oğluna sözlüsün sen, değil mi?»

«Oo! Bunu ne zaman duydun?»

«Dün.»

«Ne anlaşılmaz adamsın! Dün duydun da bana neden söylemedin?»

Ama sesi dünkü gibi huysuz değildi. Yalnızca tertemiz bir gülüş vardı yüzünde.

«Sana karşı daha az saygı duyaydım... bu gibi şeyleri konuşmak daha kolay olurdu.»

«Gerçek düşüncelerini bilmek isterdim. Tokyo'luları bundan sevmem işte!»

«Sözü değiştirmeye çalışıyorsun. Sorumu karşılıksız bıraktığının farkındayım.»

«Sözü değiştirmeye falan çalıştığım yok. Demek duyduklarına gerçekten inandın?»

«İnandım ya.»

«Gene yalan söylüyorsun. İnanmadın işte!»

«Doğrusu hepsine inandım diyemem. Ama senin doktor masrafını karşılayabilmek için geyşa olduğunu söylediler.»

«Kadın dergilerindeki romanlara benziyor. Ama gerçek değil. Onunla söz möz yoktu aramızda. Ama herkes vardı sanıyor. Geyşa oluşum ille ona yardım etmek için değildi. Gene de onun annesine çok şey borçluyum. Elimden geleni yapmak düşerdi bana.»

«Bilmece gibi konuşuyorsun.»

«Her şeyi anlatayım sana. Açık açık. Sanırım bir za-

manlar annesi bizim evlenmemizin iyi bir şey olacağını düşünüyordu. Ama yalnızca aklından geçirirdi bunu. Tek söz söylemezdi. Onun aklından neyi geçirdiğini ikimiz de sezerdik. Ama bu kadarla kaldı. Hepsi bu işte.»

«Çocukluk arkadaşı.»

«Pek doğru. Ama ömrümüzün çoğu birbirimizden ayrı geçti. Beni Tokyo'ya, geyşa olmaya yolladıkları zaman ondan başka geçirmeye gelen olmadı. En eski günlüğümün en baş sayfasında yazılıdır bu.»

«Bir arada kalaydınız şimdi evlenmiş olurdunuz.»

«Pek sanmıyorum.»

«Yok, evlenirdiniz.»

«Onu kuruntu etme kendine. Yakında ölecek.»

«Öyleyse gecelerini dışarda geçirmen doğru mu?»

«Senin de bunu sorman doğru değil. Ölmek üzere olan bir adam benim dilediğimi yapmama nasıl engel olabilir?»

Şimamura buna verecek karşılık bulamadı.

Komako'nun Yoko denilen kızdan hiç söz etmeyişi nedendi acaba?

Sonra trende hasta gence, bir ananın küçücük bir çocuğa baktığı gibi özenle bakmış olan Yoko, hasta adamla arasında gizem dolu bir bağ olan Komako'ya temiz çamaşır getirmek için otele kadar gelirken içinden neler geçirecekti?

Şimamura kendini gene her zamanki gibi uzak, soyut birtakım düşüncelere kaptırdı.

«Komako. Komako.»

Yoko'nun o güzel sesi yavaş, fakat açıktı:

«Eksik olma, Yoko.» Komako dışarı çıktı. «Kendin getirdin ha? Ağır gelmiştir.»

Yoko hiç durmayıp geri döndü.

Komako samiseni denediği sırada en üst tel kopuverdi. O teli değiştirip akort yaparken bile ellerinin usta, güven dolu olduğunu Şimamura anlayabiliyordu. Yoko'nun getirdiği büyük bir paketi aldı ve kotatsunun üzerinde açtı. Pakette bir şarkı kitabıyla yirmi kadar nota defteri vardı.

Şimamura bunları merakla gözden geçirdi.

«Bunlardan çalışıyorsun ha?»

«Başka çarem yok. Köyde öğretmen bulamıyorum.»

«Ya evinde kaldığın kadın?»

«Felçli o.»

«Konuşabiliyorsa sana yardım edebilir.»

«Konuşamıyor ki! Sol eliyle dansta yaptığımız yanlışları düzeltebiliyor. Ama çalgıyı dinleyip de bir şey yapamamak onu üzüyor, kızdırıyor.»

«Yalnızca notaya bakmakla bir parçayı gerçekten anlayabilir misin?»

«Çok iyi anlarım.»

«Bunları basan adam şu dağ başında gerçek bir geyşanın kendi notalarından çalıştığını bilse, kimbilir ne sevinirdi!»

«Tokyo'da bizlerden en çok dans istenirdi. Bu yüzden dans öğrettiler bana. Samisen çalmasını pek az biliyordum. Bunu da unutursam yeniden öğretebilecek kimse yoktu burada. Onun için nota kullanmaya başladım.»

«Şarkı da söyler misin?»

«Sevmiyorum şarkı söylemesini. Dans dersi alırken birkaç şarkı da öğrenmiştim. Bunları az çok becerebiliyorum. Ama yeni şarkıları radyodan öğrenmek zorundayım. Ne denli başardığımı hiç bilmiyorum. Sonra tanıdığım birine şarkı söylerken sesim kısılıveriyor. Ancak yabancılara söylerken yüksek ve gür çıkıyor.»

Komako bir an utanmış gibi durdu. Sonra başını kaldırıp erkeğe baktı. Sanki onun şarkı söylemeye başlamasını işaret ediyordu.

Adam sıkıldı. Yazık ki şarkı söylemesini hiç beceremezdi.

«Müşteri nazlanıyor.»

Komako alt dudağını şöyle bir ısırdı; sonra samiseni dizine koydu. Bunu yapmakla bambaşka bir insan olup çıkmış gibi, ciddi ciddi notaları karıştırmaya başladı.

«Sonbahardan beri şuna çalışıyorum.»

Şimamura'nın sırtından soğuk bir ürperti geçti. Tüyleri ta yanaklarına kadar diken diken oldu sanki. İlk notalar karın boşluğunun içinde saydam bir boşluk yaratmış gibiydi ve bu boşlukta sazın sesi titreşimler yapıyordu.

Şimamura afallamıştı. Daha doğrusu, güçlü bir yumruk yemiş gibiydi. Saygıdan ileri, tapınmaya benzer bir duyguyla dopdolu, dalga dalga pişmanlıklar içinde güçsüz, çaresiz, elinden gelen tek şey kendini akıntıya kaptırmaktı; Komako nereye isterse oraya sürüklenmenin mutluluğuna...

Olup olacağı taşralı bir geyşa kızı; daha yirmisinde bile yok; çalışı bu kadar da güzel olamaz ki! diye düşünmeye çalıştı. Öyle ya, küçük bir odanın içinde olmasına karşın sahneye çıkmış gibi vurmuyor muydu tellere? Şimamura'yı böyle sürükleyen şey dağların ona verdiği duygusallık olmalıydı.

Komako sözleri kasıtlı olarak tekdüze bir ifadeyle söylüyor, fazla zor gelen yerlerde bazan yavaşlıyor, bazan da atlayıp geçiyordu. Gene de yavaş yavaş bir büyüye kapılır gibiydi.

Onun sesi yükseldikçe Şimamura biraz korkmaya başladı. Nerelere kadar götürecekti bu kesin, güven do-

lu vuruşlar kendisini? Yana doğru döndü ve başını koluna dayayarak, canı sıkılmış, ilgisiz bir tavır takındı.

Şarkının bitmesiyle tutsaklıktan kurtulmuş gibi oldu. «Ah, bu kadın bana tutkun...» Sonra da bunu düşündüğü için kendi kendine kızdı.

Komako karların ardındaki duru göğe bakıyordu:

«Böyle güzel havalarda sesi başka türlü çıkıyor.»

Gerçekten de sazının sesi gür, canlı çıkmıştı. Burada hava değişikti. Ne tiyatro duvarı, ne seyirciler vardı ortada, ne de kentin tozu. Notalar temiz kış sabahına billurlaşarak çıkıyor ve sanki o uzak, karlı tepelerde yankılanmaya gidiyorlardı.

Bu vadi köyünde sazına tek başına çalışan kız, doğanın sonsuzluğuyla yoldaşlık ede ede, belki kendi de anlayamadan, doğanın bir parçası olup çıkmıştı ki böyle bulunmaz bir güç kazanmıştı. Yapayalnızlığıyla kederi yenmiş ve korkunç bir irade gücü edinmişti. Önceden ne kadar ders almış olsa, böyle karmaşık besteleri yalnız notadan çıkarmak, sonra da ezbere çalabilmek büyük bir irade zaferiydi.

Samisen tekniğinin inceliklerini anlamayan, ancak ses tonundaki duyguları sezen Şimamura belki de Komako için en ideal dinleyiciydi.

Komako üçüncü şarkısına başladığı zaman erkeğin tüylerini diken diken eden ürperti geçmişti. (Bu, çalınan bestelerin şehvetli yumuşaklığından da olabilirdi). Şimamura rahatlamış, ısınmış, bakışlarını Komako'nun yüzünde gezdiriyordu. İçinde ona karşı sonsuz bir yakınlık duygusu vardı.

Kadının başka zaman biraz yalnız, biraz üzgünümsü duran o kemerli, ince burnu bugün, yanaklarındaki canlı rengin etkisiyle,

«Ben de buradayım!» diye fısıldar gibiydi.

Yumuşak dudaklar goncalaşarak büzüldükleri zaman bile, üzerlerinde oynak bir ışık geziniyordu. Bu dudaklar şarkının kimi yerlerinde açılıp gerilseler de gene hemen bükülüp goncalaşıyorlardı. Kadının dudaklarındaki güzellik, vücudundaki güzelliğin eşiydi. Gözleri, ıslak ve parlak, onu yeni yetişen bir kıza benzetiyordu. Pudra sürmemişti. Varlığındaki geyşa cilasının üzerine bir kat dağ rengi geçmiş gibiydi. Yeni soyulmuş bir soğanın ya da açılmamış bir zambağın diriliğini andıran tenine, ta boynuna kadar, hafif bir pembelik yayılmıştı. Bu ten, her şeyden önce, tertemizdi.

Dimdik oturuşuyla Komako her zamankinden daha hanım hanımcık, daha nazlı görünüyordu.

Bu kez, notaya bakarak, ezbere bilmediği bir şarkıyı söyledi. Şarkı bitince mızrabı tellerin altına soktu ve rahatça arkasına yaslandı.

Üzerine hemen kışkırtıcı, çekici bir hava geldi.

Şimamura söyleyecek söz bulamıyordu. Komako da saz çalışı konusunda onun düşüncelerini önemsemiyordu sanki. Kendi başarısına çocuklar gibi sevinmişti.

«Samisenin sesinden hangi geyşanın çaldığını söyleyebilir misin?»

«Ondan kolay ne var! Bizim sayımız yirmiyi bile bulmaz. Biraz da çalış yöntemine bakar ya! Kimi yöntemler kişiliği daha iyi ortaya çıkarır.»

Komako sazını gene eline aldı. Ağırlığını biraz bir yana doğru verdi ve samiseni baldırına dayadı.

«İnsan küçükken samiseni böyle tutar.»

Kocaman bir çalgıyı tutar gibi kamburlaştı.

«Ka-ra saç-lım...»

Sesine çocuksu bir ton vermişti ve tellere kararsızlıkla vuruyordu.

«Kara saçlım mı ilk öğrendiğin şarkı?»

«I-ıh.»

Başını çocuk gibi yandan yana salladı. Samiseni kucağında tutamayacak kadar küçük olduğu günlere dönmüştü sanki.

Komako otelde kaldığı geceler, ille gün ışımadan evine dönmekte direnmiyordu artık.

Otelcinin iki yaşındaki kızı sabahları sofanın ucundan, o tatlı dağlı şivesiyle,

«Komako!» diye sesleniyordu.

Kadın ve çocuk, kotatsunun çevresinde öğleye kadar gülüp oynuyorlar, öğleye doğru da havuza giriyorlardı.

O sabah Komako hamamdan dönmüş saçını tararken, «Çocukcağız nerede geyşa kızı görse, o tuhaf şivesiyle, 'Komako,' diye sesleniyor,» dedi. «Saçını eski biçimde taramış birini görünce de 'Komako,' diyor. Çocuklar kendilerini seveni biliyorlar. Yürü Kimi, gidelim, bizim evde oynayalım.»

Gitmek üzere ayağa kalktı, sonra tembelliği tutarak sundurmaya oturdu.

«Tokyo'dan gelme birtakım sabırsızlar daha şimdiden kayak kaymaya çıkmışlar.»

Oda güneye doğru, tam dağın eteğindeki kayak alanlarına bakıyordu.

Kotatsunun başında oturan Şimamura dışarıya bir göz attı. Dağın üzerinde yer yer kar yığınları vardı. Siyah kayak kıyafeti giymiş beş - altı şekil, aşağıki kat kat tarlaların üzerinde kayıp duruyorlardı. Buradan bakınca biraz aptalca bir iş gibi geliyordu insana. Yamacın eğimi yumuşaktı ve tarlaların arasındaki duvarlar daha karla örtülmemişti.

«Öğrenciye benziyorlar. Bugün pazar mı? Zevkli mi dersin böyle kaymak?»

Komako kendi kendine konuşur gibi, «İyi kayıyorlar,» dedi. Sonra: «Misafirler kayak yerinde bir geyşa kızı görünce hep şaşarlar. Tanıyamazlar onu. Geceleri, pudralı görmeye alışmışlardır da!»

«Kayak kıyafeti mi giyersin?»

«Şalvar. Ama şu kayak mevsimi öyle canımı sıkıyor ki. İşte, gene başladı. Gece otelde, gündüz yamaçta. Belki bu yıl kayağı bırakırım. Haydi, hoşça kal. Yürü, Kimi. Bu gece kar yağacak. Karlamazdan önce böyle soğur hava.»

Şimamura sundurmaya çıktı. Komako, Kimi'nin elinden tutmuş, dik yokuştan aşağı inmekteydi.

Gökyüzü bulutlanmaya başlamıştı. Güneş alan dağlar gölgedeki dağların yanında göz kamaştırıyordu. Gölge ışık oyunu her an değişerek ürpertici bir peyzaj çiziyordu. Çok geçmeden kayak alanlarına da gölge düştü. Şimamura pencere önündeki kurumuş kasımpatlarının arasında mika gibi duran iğne iğne buzlar gördü. Oysa damdaki karlardan yere su damlıyordu.

O gece kar yağmadı. Bastıran dolu fırtınası sonradan yağmura çevirdi.

Şimamura gideceğinden bir gece önce gene Komako'yu çağırdı. Ay ışıklı, duru bir geceydi. Saat on birde, havanın acı ayazına karşın, Komako yürüyüşe çıkmak için üsteledi. Erkeği hoyratça çekip kotatsunun başından kaldırdı.

Yollar don tutmuştu. Buzlu göğün altında köy sessiz uzanıyordu. Komako kimonosunun eteklerini toplayıp obisine sıkıştırdı. Ay, mavi bir buz parçasının içinde donup kalmış bir kılıç gibi ışıldıyordu.

«İstasyona gidiyoruz,» dedi Komako.

«Sen çıldırmışsın. Gidiş, dönüş üç kilometreyi bulur.»

«Yakında Tokyo'ya dönüyorsun. Gidip istasyona bakmak istiyorum.»

Şimamura'nın vücudu soğuktan uyuşmuş gibiydi.

Otel odasına döndüklerinde Komako avutulmaz bir üzüntü içinde yere çöktü. Başı eğik, elleri kotatsunun içindeydi. Neden bilinmez, Şimamura'yla birlikte havuza gitmek istemedi.

Yere, ayak ucu kotatsunun içine giren bir yatak serilmişti. Şimamura havuzdan dönüşte. Komako'yu, tasalı, sessiz, bu yatağın yanında oturur buldu. Kadın hiçbir şey demedi.

«Neyin var senin?»

«Eve gidiyorum.»

«Saçmalama.»

«Sen gir, yat. Bırak ben burada biraz oturayım.»

«Eve gitmeyi nereden çıkardın?»

«Gitmiyorum. Sabaha kadar burada otururum.»

«Huysuzluk etmesene.»

«Etmiyorum. Huysuzluk filan ettiğim yok.»

«Öyleyse?»

«Biraz... rahatsızım da!»

«Olup olacağı bu mu?» Şimamura güldü. «Peki, elimi sürmem sana. Yalnız, öyle sokağa çıkıp dağ taş dolaşmak nereden aklına esti?»

«Evime gidiyorum.»

«Gitmesen de olur.»

«Sen bunu benim için kolay mı sanıyorsun? Git artık buradan, Tokyo'ya dön. Kolay mı sanıyorsun?»

Kadın yüzünü kotatsuya doğru eğmişti.

Gel geç bir yabancıyla arasındaki ilişkinin fazla derinleştiğini sezmenin verdiği bir üzgünlük müydü bu? Yoksa bu kadar güzel bir dakikada kendini tutmak zorunda olmanın üzüntüsü mü?

Demek ta buralara kadar gelebildi, diye düşündü Şimamura içinden.

O da sessiz kaldı bir süre.

«Ne olur, Tokyo'ya dön artık.»

«Ben de yarın dönmeyi tasarlıyordum.»

«Olamaz! Neden gidiyorsun?»

Genç kadın, uykudan uyanmış gibi şaşkın, erkeğe bakakalmıştı.

«Ne kadar kalsan, sana bir yararım dokunmaz ki!»

Kadın bir an Şimamura'yı süzdü. Sonra,

«Konuşma böyle!» diye parladı. «Ne hakkın var böyle konuşmaya?»

Yerinden kalktı ve Şimamura'nın boynuna atıldı.

«Ayıp böyle konuşman. Kalk! Kalk diyorum sana.»

Sözler dudaklarından sayıklar gibi dökülüyordu. Aklı başından gitmiş gibiydi. Demin söylediği rahatsızlığı unutarak kendini Şimamura'nın kollarına bıraktı.

Bir süre sonra o sımsıcak, ıslak gözlerini açtı.

Yere düşmüş olan saç tokasını aldı. Hiç heyecansız,

«Yarın gerçekten Tokyo'ya dönsen iyi olacak,» dedi.

∴

Şimamura saat üç treniyle gitmek üzere giysilerini değişirken otel müdürü Komako'yu hole çağırdı. Şimamura Komako'nun yanıtını duyabiliyordu:

«Dur bakalım, on bir saat desek nasıl olur?»

Besbelli kadına ödenmesi gereken geyşalık ücretini konuşuyorlardı. Müdür ona on beş, on altı saatin ücretini bütün olarak ödemek istemez gibiydi.

Komako, sırtında palto, başında beyaz örtü, Şimamura'yı istasyona kadar geçirdi.

Adam Tokyo'ya götüreceği armağanları aldıktan sonra bile, tren saatine kadar yirmi dakika kaldı. Şimamura,

hafifçe yüksek olan garda Komako'yla yan yana yürürken, vadinin çok dar olduğunu düşünüyordu; karlı dağların arasına sıkışmış kalmış. Komako'nun koyu siyah saçları bu gölgelenmiş dağ kovuğunun ıssızlığında insanın içini sızlatıyordu, nedense; hüzün veriyordu insana.

Irmağın ta ötelerinde, dağların üzerine bir yere güneş vurmuştu.

«Ben geleli karlar epeyi eridi.»

«Gene de iki gün yağsın, üç metreye yaklaşır... Sonra üst üste yağdıkça şu direklerin üstündeki sokak lambaları bile görünmez olur. Bir gün yolda seni düşüne düşüne yürüyüp dururken bir de bakacağım, telefon tellerine asılıp kalmışım.»

«Kar kalınlığı bu kadarı bulur mu?»

«Dediklerine göre komşu kasabanın okulunda çocuklar, yatakhanenin ikinci katından çıplak olarak karların içine atlarlarmış. Gömülüp kaybolurlarmış karların içinde. Karların altında, denizde yüzer gibi gezinirlermiş... Bak, kar makinasına.»

«Kar kalınlığı o kadar olunca görmek isterdim. Ama otel o zaman iyice dolar, sanırım. Yollarda da çığ tehlikesi olur.»

«Senin hiç paradan kaçındığın yok, değil mi? Oldum olası bu kadar bol mudur elin?»

Genç kadın dönüp onun yüzüne baktı.

«Neden bıyık bırakmıyorsun?»

«Birkaç kere düşündüm.»

Yeni tıraş olmuş olan Şimamura elini yüzünde gezdirdi. Ağzının kenarındaki derin bir çizgi yanakların yumuşaklığını belirtiyordu. Komako'nun hoşuna giden bu mu, acaba, diye düşündü Şimamura.

«Pudranı sildiğin zaman senin yanakların da yeni tıraş olmuşa benzer, biraz.»

«Dinle bak, kargalar! Bazan ötüşleri ne korkunçtur! Neredeler acaba? Hava nasıl da soğuk, değil mi?»

Komako kollarını vücuduna sararak gökyüzüne baktı.

«Sobanın yanına gidelim mi?»

Şalvarlı birisi ana şoseden istasyon meydanlığına doğru koşarak geldi. Bu Yoko'ydu. Soluk soluğa,

«Komako. Yukio. Komako,» diye seslendi. Korkup anasına koşan bir çocuk gibi Komako'ya sokuldu. «Çabuk gel. Hemencecik. Yukio ağırlaştı. Hemen gel.»

Komako, kızın eli omzuna yapışınca canı acımış gibi gözlerini kapadı. Yüzü bembeyaz kesilmişti, ama başını, şaşırtıcı bir kesinlikle, hayır, dercesine salladı.

«Gelemem şimdi. Misafir geçiriyorum.»

Şimamura afallamıştı.

«Beklemesen de olur.»

«Şimdi bırakıp gidemem; doğru kaçmaz. Ya bir daha hiç gelmezsen?»

«Gelmez olur muyum? Elbet gelirim.»

Yoko bu konuşmayı duymaz gibiydi. Heyecanla,

«Demin otele telefon ettim,» dedi. «İstasyona gitti, dediler. Ben de buraya geldim. Koşa koşa geldim. Yukio seni istiyor.»

Komako'yu çekeliyordu, ama Komako sinirlenerek onu itti.

«Bıraksana beni.»

Gene de sendeleyen kendisi oldu. Öğürmeye başladı, ama ağzından hiçbir şey çıkmıyordu. Göz pınarları ıslaktı. Yanaklarının tüyleri diken diken olmuştu.

Yoko gözlerini Komako'ya dikmiş, kaskatı duruyordu. Maskeyi andıran yüzü o denli ciddiydi ki, kızmış mı, şaşırmış mı, kederli mi, hiç anlaşılmıyordu. Şimamura bu yüzde olağanüstü bir yalınlık ve yürek temizliği buldu.

Kız çarçabuk döndü ve yüzü hiç değişmeden, Şimamura'nın eline sarıldı.

«Özür dilerim... ama bırakır mısınız onu?» Gergin, tiz bir sesle erkeğin üzerine atıldı: «Bırak onu, gelsin!»

«Bırakmayan kim?» Adam Komako'ya, «Hadi, git artık,» dedi. «Aptallık etme.»

«Sen ne karışıyorsun bu işe?» diyerek Komako Yoko'yu hoyratça, erkeğin yanından itti.

Şimamura istasyonun önünde bekleyen taksiyi çağırmaya yeltendi. Yoko onun koluna öyle bir yapışmıştı ki, erkeğin parmakları uyuşmuştu.

«Taksiyle gönderirim ben onu,» dedi. «Hadi, sen önden git. Eele güne rezil olacağız.»

Yoko, peki gibilerden, çabuk çabuk baş salladı ve adeta inanılmaz bir çeviklikle dönüp yürüdü. Şimamura bu kızın hep böyle ciddi, böyle ağırbaşlı oluşunu garipsiyordu. Ne var ki, bu çeşit düşünceler şu sırada yersiz kaçar gibiydi.

Kızın, güzelliğinden hüzünlü gibi gelen sesi Şimamura'nın kulaklarından gitmiyordu; karlı dağlarda, derinden derine yankılanırcasına.

Komako, «Nereye gidiyorsun?» diyerek Şimamura'yı çekeledi.

Erkek taksiye işaret etmiş, oraya yönelmişti.

«Gitmiyorum işte. Gitmiyorum.»

Bir an Şimamura tiksintiye benzer bir şey duydu.

«Sizin, üçünüzün arasında neler var, bilmiyorum. Ama hastanız belki de can çekişiyor şu anda. Arkadaşın seni almaya geldi, değil mi? Hasta adam seni istiyor diye. Hadi, söz dinle de git artık. Sonra ömrünün sonuna kadar pişman olursun. Sen burada oyalanırken ya ölüverirse? İnat etme böyle. Suçu varsa bile unut, bağışla.»

«Unut mu? Bağışla mı? Anlamıyorsun ki! Hiç anlamıyorsun.»

«Seni Tokyo'ya gönderdiklerinde, ondan başka geçirmeye gelen olmadı, demedin mi? İlk günlüğünün ilk say-

fasına geçmiş bir adama... son yolculuğuna çıkarken uğurlamamak olur mu? Bu, onun günlüğünün en son sayfası.»

«İstemiyorum işte. Ölüm görmek istemiyorum.»

Bu, en aşırı bir taş yüreklilik de olabilirdi, en ateşli bir sevgi de! Hangisi olduğunu Şimamura bilemedi.

«Günlük tutmaya elim varmaz bundan sonra. Defterleri yakacağım.»

Komako yavaş sesle konuşmuştu; kendi kendine mırıldanır gibi. Derken yanaklarını ateş bastı.

«Sen aslında iyi, sade bir insansın, değil mi? Gerçekten böyleysen bütün günlüklerimi hiç çekinmeden sana yollarım. Beni alaya almazsın ya? İyi, sade bir insansın sen; buna inanıyorum.»

Şimamura'nın, adlandıramadığı bir duygu dalgasıyla içi kalktı. Gerçekten de dünyanın en sade, en temiz insanı kendisiymiş gibi geldi ona. Komako'yu evine göndermeyi dert edinmekten vazgeçti. Kadın da susuyordu.

Otelin adamlarından biri geldi; trene giden kapının açıldığını söyledi.

Trene koyu, donuk renkli kışlıklar giymiş dört beş köylü inip bindi.

«Ben perona çıkmayacağım.»

Komako bekleme salonunun kapalı penceresinin iç tarafında duruyordu. Trenden bakılınca, yoksul bir köy bakkalının kirli vitrininde, tek bir tane kalmış garip bir meyvayı andırıyordu.

Tren kalkınca bekleme salonunun penceresi bir an apaçık göründü. Komako'nun yüzü parlayıp söndü. O karlı sabah, aynada göründüğü gibi pespembeydi. Şimamura'ya öyle geldi ki, bu renk gene, kendisinin Gerçek'ten ayrıldığı noktadır.

Tren sınır dağlarının kuzey yamacını tırmanarak upuzun bir tünele girdi. Tünelden çıktığı zaman da bir

vadiye indi. Akşam renklerinin, tepeler arasındaki uçurumlardan aşağıya yavaş yavaş süzüldüğü saatti. Toprak kış ikindisinin solgun parlaklığını emip içine sirmiş ve eski püskü tren parlak kabuğunu tünelin içinde bırakmış gibiydi.

Dağın güney yamacında kardan iz yoktu.

Tren bir ırmağın yanı sıra ilerleyerek ovaya çıktı. Dorukları garip kuleler ve çentiklerle diş diş olan dağ tatlı bir eğimle ovaya doğru iniyordu. Üzerinde ay doğmuştu. Orada, ovanın öbür ucunda, akşam manzarasının tümünü dolduran bu dağın yoğun, sağlam biçimi, gökyüzünün soluk aydınlığına karşı mosmor, seçiliyordu. Ay, o ilk beyazlığını yitirmiş, belli belirsiz renklenmişti, ama kış gecelerinin duru soğukluğunu daha almamıştı. Gökyüzünde tek bir kuş bile uçmuyordu. Dağ yamacının ırmakla kavuştu yerde, yalın beyaz bir yapı (belki de bir hidroelektrik santralı), tren penceresinin çerçevelediği donuk, kavrulmuş görünüşüyle hemen göze çarpıyordu: Gecenin elinden kurtulabilmiş tek yer.

Pencere camı buğulanmaya başladı. Dışarısı karanlık olduğu için yolcuların yarı saydam hayalleri camda yüzüyordu. Gene şu akşam aynasının gölge oyunu. Üç, bilemedin dört tane eski, soluk, modası geçmiş vagonun birbirine bağlanmasından oluşan tren de ana yollarda işleyen trenlerin dünyasından değildi.

İçerdeki ışıklar ölgün.

Şimamura hayallerine kaptırdı kendini: Sanki gerçek dışı bir taşıta binmiş, zaman ve yer kavramlarından koparak boşluklarda sürükleniyordu. Tekdüze tekerlek sesi de Komako'nun sesine dönüştü zamanla.

Sözleri, kısa ve kesik olmakla birlikte, onun, varlığının bütün yoğunluğuyla yaşadığına işaretti. Şimamura bu sözlere kulak vermenin güçlüğünden de anlıyordu ki, onu unutmamıştı. Gene de şu anda ondan git gide uzaklaş-

maktaydı. Kadının sesi daha şimdiden gerilerde kalmıştı ve ancak yolculuğun iç sızısını bilemeye yarıyordu...

Yukio, tam şu sırada son nefesini veriyor muydu ki? Komako ancak kendi bildiği nedenlerle eve gitmeyi reddetmişti. Onun son nefesine yetişebilmiş miydi?

Tren öyle tenhaydı ki, Şimamura bir tedirginlik duydu.

Kendinden başka elli altmış yaşlarında bir adamla bir de karşısında kırmızı yanaklı bir kız vardı. Etli, dolgun omzuna siyah bir atkı sarmıştı; yanaklarının kırmızısı da güzel, göz alıcıydı. Adamın hiçbir sözünü kaçırmamak için öne doğru eğiliyor ve sonra neşeyle karşılık veriyordu. Birlikte uzun bir yolculuğa çıkmışlar, diye düşündü Şimamura.

Gelgelelim tren, ardında dokuma tezgâhlarının bacaları yükselen bir istasyona girerken adam telaşla kalktı, raftan bir hasır sandık aldı ve pencereden dışarı, perona attı. Aceleyle trenden inerken arkasına dönüp kıza bakarak,

«Belki bir gün gene görüşürüz!» diye seslendi.

Ansızın ağlamak geldi Şimamura'nın içinden. Her şey son dakikada gürültüye gelmişti. Komako'dan ayrıldığını, evine dönmekte olduğunu şu anda yeniden, ta içinde duydu.

Bu iki kişinin trende tanışmış olabileceklerini aklının ucundan bile geçirmemişti. Adam bir firmanın gezgin temsilcisiydi belki de.

İKİNCİ BÖLÜM

Şimamura Tokyo'dan ayrılırken karısı, güvelerin yumurtlama mevsimi olduğunu, giyeceklerini açıkta bırakmamasını söylemişti. Nitekim otelde güve pervaneleri vardı. Beş altı tane iri, mısır püskülü renginde pervane, saçaktan asılan süs fenerine konmuştu. Yan taraftaki küçük tuvalet odasında da başı gövdesine oranla büyük olan bir pervane vardı.

Pencerelerdeki yazdan kalma tel kanatlar hâlâ çıkarılmamıştı. Bunlardan birinde, tutkalla yapıştırılmışçasına hareketsiz bir pervane duruyordu. Sedir kabuğu rengindeki antenleri incecik yün ipliğine benziyordu ve kadın parmağı büyüklüğünde olan kanatları uçuk, sanki saydam bir yeşillikteydi. Gerideki sıra dağlar daha şimdiden, akşam güneşinde güz kızılı duruyorlardı. Pervanenin uçuk yeşili nedense ölüm rengi gibi geldi Şimamura'ya. Ön ve arka kanatların üst üste bindiği yerde yeşil yeşil renk koyulaşıyor ve kanatlar güz rüzgârında ince kâğıt parçaları gibi hışırdıyordu.

Şimamura pervanenin canlı olup olmadığını merak ederek pencereye gitti, parmağını telin iç yanına sürttü. Pervane kıpırdamadı. Adam yumruğuyla vurdu ona. Pervane ağaçtan kopmuş bir yaprakmışçasına hafifçecik dalgalanarak düştü.

Karşıki sedir koruluğunda tayyare böcekleri, sayısız sürüler halinde uçuşuyorlardı, rüzgârda hindiba tüy-

leri gibi: Irmak sedir dallarının ucundan dökülüyor sanırdınız.

Şimamura'ya öyle geldi ki, dağ yamacına bir gümüş seccade sermiş olan güz çiçeklerini seyretmekten hiç bıkmayacaktı.

Hamamdan çıkınca sofada bir beyaz Rus kadınıyla karşılaştı. Bir gezgin satıcı. Demek bu dağ başında da bulunuyor bunlar... Şimamura kadına yakından bakmak için yaklaştı.

Kadın kırk yaşlarında gösteriyordu. Yüzü buruşuk, pisti, ama dolgun boynunun ve göğsünün cildi dupduru, pırıl pırıl bir beyazlıktaydı.

«Nerelisin sen?» diye sordu Şimamura.

«Nereli miyim? Nereliyim ha?»

Soruya huylanan kadın sanki karşılık bulmakta güçlük çekiyordu. Mallarını toplamaya başladı. Bunlar en adi cinsten Japon işi makyaj malzemesi ve saç tokalarıydı.

Kadının, beline dolanmış kirli bir çarşafı andıran etekliği Batı havasını çoktan yitirerek Japon havasına bürünmüştü. Mallarını, çıkın yapıp sırtına vurduğu büyük bir Japon işi peşkirde taşıyordu. Gene de ayağında Batı tarzında kunduralar vardı.

Otelcinin karısı Şimamura'nın yanında durup Rus kadınının arkasından baktı. Sonra ikisi birden ofise girdiler.

Ocak başında, sırtı onlara dönük oturan boylu boslu bir kadın vardı. Eteklerini eliyle toplayarak kalktı. Pelerini resmi bir siyahlıktaydı.

Bu kadın bir geyşaydı. Şimamura onu Komako'yla birlikte bir reklam fotoğrafından hatırlıyordu. Resimde geyşalar, süslü kimonolarının üzerine şalvar geçirmiş, kayak kayarken görülüyordu. Bu kadın epey yaşını başını almış, tombul ve görünüşe göre, iyi huyluydu.

Otelci korların üzerinde uzun, kalın çörek dilimleri kızartıyordu. Şimamura'ya,

«Bir tane almaz mısınız?» diye sordu. «Buyurun, kuzum. Deminki geyşa getirdi; emekli oluşunu kutlamak için.»

«Ayrılıyor demek?»

«Evet.»

«İyi kadına benziyor.»

«Pek sevilirdi. Bugün herkesle helallaşmaya çıkmış.»

Şimamura çöreği üfledi, sonra bir lokma ısırdı. Biraz ekşimsi olan sert kabuk unlu unlu kokuyordu.

Dışarda, olgun abanoz meyvalarının parlak kızılı akşam güneşinin ışınları içinde yüzüyordu. Meyvaların kırmızı ışığı ocağın üzerindeki bambu çengele bile vurmuş gibiydi.

«Amma da uzun ha!»

Şimamura dik yokuştan aşağı sırtlarında deste deste kuru otlarla inmekte olan ihtiyar kadınlara şaşmıştı. Otlar kadınlardan iki kat uzun duruyordu, uçlarındaki püsküller de büyük ve kalındı.

«Kaya otudur bunlar.»

«Kaya ha?»

«Devlet demiryolları kaplıca sergisinde bir dinlenme pavyonu yaptırdı. Pavyondaki çayevinin damını da bizim dağların kaya otlarıyla döşediler. Sonra Tokyo'dan biri hepsini olduğu gibi satın almış.»

Şimamura kendi kendine konuşur gibi, «Kaya, ha?» diye mırıldandı. «Dağ yamacındakiler bu otmuş, demek. Ben de bir çeşit çiçek sandıydım.»

Trenden iner inmez Şimamura'nın gözüne ilk çarpan şey o gümüşi beyaz örtü olmuştu. Dağın ta yukarısında, Kaya otları gün ışığında gümüşlenerek uzanıyordu, yamaçlara dökülen güz güneşi gibi. Şimamura on-

lara bakarken içinden, «Ah, gelebildim! Buradayım!» diyen bir ses duymuştu.

Ama şimdi ihtiyar kadınların sırtında gördüğü uzun saplar, onu duygulandırmış olan o gümüş örtüden bambaşka duruyordu. Uzun desteler kendilerini taşıyan kadınları gözden gizliyor, yolun iki yanındaki kayalara sürtündükçe hışırdıyorlardı. Sorguçları da iri ve gürdü.

Tuvalet odasının alaca karanlığında Şimamura iri gövdeli güvenin siyah lake üzerine yumurtlamakta olduğunu gördü. Saçaktaki fenere pervaneler çarpıp duruyordu.

Güz böceklerinin gün batmazdan önce başlamış olan tekdüze uğultusu hâlâ kesilmemişti.

Komako biraz geç geldi.

Sofada bir an, gözlerini erkeğe dikip durdu.

«Neden geldin buraya? Ne işin var böyle bir yerde?»

«Seni görmeye geldim.»

«Laf olsun diye söylüyorsun, Tokyo'lulardan nefret ediyorum. Çünkü hep yalan söylüyorlar.»

Oturunca sesi yumuşadı.

«Bir daha hiç kimseyi geçirmeye gitmeyeceğim. Seni geçirirken ne oldum, anlatamam.»

«Bu kez sana haber vermeden giderim.»

«Yok. Bir daha istasyona kadar gitmeyeceğim, demek istedim.»

«Hastan ne oldu?»

«Öldü, tabii.»

«Sen istasyonda, beni geçirirken mi öldü?»

«Ama benim dediğim o değil. Birini geçirmenin böylesine güç geleceğini hiç bilmezdim de.»

Şimamura başını sallayarak ona hak verdi.

«Neredeydin şubatın on dördünde? Bekledim seni. Ama bir dahaki sefere inanmam artık.»

Şubatın on dördü «Kuş Kovalama Bayramı»ydı. Kar-

lar Ülkesi'nin ruhunu yansıtan bir çocuk bayramı. Bayramdan önce köy çocukları, artık kaskatı kesilmiş olan karlardan bir metre boyunca küpler keser ve yüksekliği üç metreyi geçen bir kardan saray kurarlardı. Yılbaşı bu bölgede şubat başında kutlandığı için, yeni yıl simgesi olan geleneksel hasır urganlar hâlâ kapılarda asılı dururdu. Şubatın on dördünde çocuklar bu urganları toplarlar ve kardan sarayın önünde yaktıkları meydan ateşinin alevleri arasına atarlardı. Sarayın çatısında itişip kakışarak kuş kovalama şarkısını söylerdi. Sonradan, fenerler yakarak, geceyi kardan sarayın içinde geçirirlerdi. On beş şubat sabahı şafak sökerken de gene dama çıkarak kuş kovalama şarkısını söylerlerdi.

Bu, karların en kalın olduğu zamandı. Şimamura, Komako'ya bayramda geleceğini söylemişti.

«Şubatta kendi evimdeydim. Tatile gitmiştim. Ama senin on dört şubatta buraya geleceğine öyle inanıyordum ki, ben de döndüm. Gelmeyeceğini bilsem onun başında kalırdım.»

«Kimin başında? Hasta falan mı vardı?»

«Müzik öğretmeni. Deniz kıyısında zatürree olmuş. Telgrafını alınca ona bakmak için başucuna gittim.»

«İyileşti mi bari?»

«İyileşmedi.»

«Çok üzüldüm.»

Şimamura'nın sözleri belki baş sağlığıydı, belki de sözünde durmadığı için bir özür dileyiş.

Komako yavaşça başını salladı ve mendiliyle masanın üstünü sildi.

«Etraf böcek kaynıyor.»

Masadan yere bir sürü minicik sinek döküldü. Işığın çevresinde birkaç küçük pervane dönüp duruyorlardı.

Kimbilir kaç tür pervane tellerde benek benek duruyor, duru ay ışığında uçuşuyordu.

«Midem ağrıyor.» Komako iki elini birden obisinin içine soktu. Başı erkeğin dizine düştü. «Midem ağrıyor.»

Boynu ve omuzları geçen yılkinden daha etli, daha göz kamaştırıcı duruyordu. Şimamura, yaşı ancak yirmi, diye düşündü.

Dizinde ılık bir ıslaklık duydu.

«Otelden telefon ettiler, Komako, dediler, git kamelyalı odaya bir bak, dediler. Marifet yapmış gibi bir konuşmaları vardı. Hiç sevmiyorum bu tutumlarını. Gidip Kikuyu'yu geçirmiştim. Yatıp şöyle bir güzel kestirmek üzereyken telefondan çağırdılar. Canım istemedi gelmek. Dün gece Kikuyu'nun veda toplantısında içkiyi fazla kaçırmıştım. Buraya geldiğimde de güldüler bana; kimin beklediğini söylemediler. Senmişin. Tam bir yıl oldu. Yılda bir gelenlerden misin sen?»

«Kikuyu'nun getirdiği çörekten ben de yedim.»

«Öyle mi?»

Komako doğrulup oturdu. Adamın dizine yaslanmış olan yanağı kızarmıştı. Pek genç duruyordu.

Söylediğine göre Kikuyu adındaki eski geyşayı bir sonraki istasyona kadar geçirmiş.

«İçim yandı. Eskiden başbaşa verip her şeyin çaresini bulurduk, ama şimdi her geyşa ayrı boy çekiyor. Yeni yeni kızlar geliyor. Bir geçimsizliktir aldı, yürüdü. Değişti burası, Kikuyu gidince yapayalnız kaldım. Çok hareketliydi o. Hepimizden çok para kazanırdı. Patronları ona çok iyi bakarlardı.»

Kikuyu kontratını doldurmuş, evine dönüyormuş. Şimamura merak etti: Kadın şimdi evlenecek miydi, yoksa bir otel ya da lokanta mı işletecekti?

«Kikuyu'nun başına gelenler içler acısıdır. Hayırsızın biriyle evlenmiş, sonra ayrılınca gene buraya dönüp geyşalığa başlamış.»

Komako bir süre, her şeyi söylesin mi, söylemesin

mi, kestiremeyerek sustu. Dışarı, ay ışığında parlayan yamaçtaki kat kat tarlalara doğru baktı.

«Yokuşun yarı yerinde yeni bir yapı var, biliyor musun?»

«Hani lokanta; Kikumura mı diyorlar, ne?»

«İşte, Kikuyu sözüm ona bu Kikumura Lokantası'nın müdürü olacaktı, ama son dakikada vazgeçti. Bir sürü hay huy oldu. Zengin adamın bir lokantayı o işletsin diye kurmuştu. Kikuyu tam işin başına geçecekken yan çiziverdi. Çünkü birini sevmişti, evlenecekti onunla. Derken sevdiği genç de onu yüzüstü koyup kaçıvermez mi sana? İnsan birine kapılıp aklı başından giderse böyle mi oluyor dersin? Kikuyu şimdi ne eski mesleğine dönebiliyor, ne de bir kez geri çevirdikten sonra, lokantanın başına geçebiliyor. Olup bitenlerden sonra, köyde yüzünü göstermekten de utanıyor. Artık tek çıkar yol buralardan uzakta, her şeye yeni baştan başlamak. İçim sızlıyor onu düşündükçe. Bir sürü insan karıştı işin içine. Gene de ne olsa, iç yüzünü bilmiyoruz ki!»

«Erkek mi? Kaç tane? Beş tane filan?»

«Kimbilir?» Komako yavaşça güldü, sonra başını çevirdi. «Kikuyu çok zayıftı. İradesiz.»

«Belki yapabileceği başka bir şey yoktu.»

«Haklı değil miyim ama? Bir erkek seni beğendi diye aklın başından giderse olmaz ki!»

Komako, gözleri yerde, elindeki saç tokasıyla dalgın dalgın saçlarını okşuyordu.

«Kolay olmadı, onu uğurlamak.»

«Lokanta ne olacak şimdi?»

«Kuran adamın karısı işletiyor.»

«İlginç bir durum. Adamın metresi için kurduğu lokantayı karısı işletiyor.»

«Başka ne yapsınlardı yani? Lokanta hazır duruyordu. Kadın, kaç tane çocuğu varsa alıp geldi, yerleşti.»

«Evleri ne oldu?»

«İhtiyar kâhyayı içinde bırakmışlar, diye duydum. Adam çiftçi, ama eğlenceye düşkün. Çok ilginç bir adam.»

«Öyle görünüyor. Yaşlı mı?»

«Genç. Bilemedin otuz bir, otuz iki yaşında.»

«Metresi eşinden büyük öyleyse.»

«İkisi de yirmi altı yaşında.»

«Kikumura'nın Kiku'su senin arkadaşın adından alınmış olacak. Adamın karısı bunu da kabullendi mi?»

«Reklamı yapıldıktan sonra ad değiştiremezlerdi ya!»

Şimamura kimonosunun yakasını kaldırdı. Komako gidip pencereyi kapadı.

«Kikuyu seni biliyor. Bugün burada olduğunu bana söyledi.»

«Vedalaşmaya gelmiş. Aşağıda gördüm.»

«Sana bir şey dedi mi?»

«Hiç.»

«İçimden neler geçiyor, biliyor musun?»

Komako demin kapadığı pencereyi ardına kadar açtı, dışarı atlayacakmış gibi pervaza oturdu.

Bir süre sonra Şimamura, «Yıldızlar burada Tokyo' dakilerden daha başka,» dedi. «Gökyüzünden kopmuş, sallanır gibi duruyorlar.»

«Bu gece değil ama. Ay çok parlak. Bu kış kar korkunç oldu.»

«Duyduğuma göre trenlerin işleyemediği zamanlar olmuş.»

«Korkmaya başlamıştım. Yollar mayısa kadar açılmadı — her yılkinden bir ay daha geç. Kayak alanlarının oradaki dükkânı bilirsin ya? Dağdan kopan bir çığ bunun ikinci katına girmiş! Aşağıdakiler garip bir ses duymuşlar, mutfağı fareler kemiriyor sanmışlar. Ama evde fare falan olmadığı için gidip bakınca bir de ne görsünler, ikinci kat tepeleme kar doluymuş; panjurlar fa-

lan da kopup gitmiş. Küçük bir çığdı, ama radyoda epey konuşuldu. Kayakçılar korkup gittiler. Geçen yıl artık kayak kaymayacağım deyip kayaklarımı başka birine vermiştim, ama gene dayanamadım. İki, üç kez kayak yaptım... Çok değişmiş miyim?»

«Müzik öğretmeni öleli beri ne yapıyorsun?»

«Başkalarının derdiyle kendi tatlı canını üzme sen. Şubatta seni beklemek için buraya döndüm.»

«Bana mektup yazabilirdin.»

«Yazamadım. İnan bana, yazamadım. Karına gösterebileceğin gibi bir mektubu taş çatlasa yazamazdım. Elim varmadı. Dinleyen var diye yalan söyleyemem ben.»

Kelimeler erkeğin üzerine sel gibi boşalıvermişti. Şimamura bir baş sallayışıyla karşılık verdi.

«Kapasana ışığı! Bir sürü böceğin içinde oturmanın ne âlemi var?»

Kadının kulak kıvrımlarındaki gölgeleri bile gösterecek kadar parlak olan ay ışığı odanın ta içine vurdu, yerdeki hasırlara yeşile çalan, ürpertici bir renk verdi.

«Yok. Bırak gideyim.»

«Görüyorum, hiç değişmemişsin.»

Şimamura başını kaldırdı. Kızın üzerinde bir gariplik vardı.

«Buradakiler, köye geleli hiç değişmedin, diyorlar. On altı yaşındaydım o zaman. Ama yıllar hep birbirine benzeyerek akıp geçiyor.»

Yanaklarında hâlâ, köyde geçen çocukluğundan kalma kırmızılık vardı. Ay ışığında düzgün cildi bir deniz kabuğu gibi ışıldıyordu.

«Taşındığımdan haberin var mı?»

«Müzik öğretmeni öldükten sonra ha? Demek ipek böceklerinin odasında değilsin artık? Gerçek bir geyşa evinde misin şimdi?»

«Gerçek bir geyşa evi mi? Öyle sayılır. Dükkânda

tütün, şeker falan satıyorlar. Tek geyşaları benim. Resmi bir kontrata bağlıyım. Geceleyin kitap okurken elektrik harcanmasın diye mum yakıyorum.»

Şimamura bir kahkaha attı.

«Elektrik saati var ya! Fazla harcamak yasak.»

«Anlaşıldı.»

«Ama çok iyiler bana karşı. Öyle ki, kimi zaman geyşa kızı olduğuma inanamayacağım geliyor. Çocuklardan biri ağlarsa anneleri ben rahatsız olmayayım diye alıp dışarı çıkarıyor. Yakınacak hiçbir şey yok. Yalnız arada yatak eğri oluyor. Gece geç vakit dönünce yatağımı hazır buluyorum. Ne var ki, bazan şilteler pek üst üste gelmiyor; çarşaf da yanlış örtülüyor. Çok sinirleniyorum. Yatağı düzeltirken de, nankörlük ediyorum diye, vicdan azabı çekiyorum.»

«Kendi evin olsa titizlenmekten ölürsün.»

«Herkes öyle diyor. Evin dört küçük çocuğu var; her yer karmakarışık. Akşama kadar, öteberi toplayıp duruyorum. Biliyorum, ben odadan çıkar çıkmaz her şey gene dört bir köşeye savrulacak, ama kendimi tutamıyorum işte. Evin elverdiği kadar derli toplu, tertemiz olmasını istiyorum... Anlayabiliyor musun bunu?»

«Anlıyorum.»

«Anlıyorsun madem söyle bana. Söyle bana, içimden geçenleri de anlıyor musun?» Sesi gene heyecanla gerginleşmişti. «Gördün mü, anlamıyorsun! Bir dolu paran var, ama insanlığın eksik. Hiçbir şeyi anlamıyorsun.» Sesini alçattı. «Aptalın biriyim ben. Yarın Tokyo'ya dönsen iyi edersin.»

«Bana kızması kolay. Ama duygularımı sana tam olarak açmamı bekleyemezsin ya benden?»

«Neden açmayacakmışsın? Doğru yapmıyorsun.»

Kız gözlerini kapadı. Sanki kendi kendine, «Bu adam

beni tanıyor mu, kim olduğumu duyumsayabiliyor mu?» diye sormuş ve sorusuna, «Evet,» yanıtı almıştı.

«Yılda bir yeter,» diye ekledi. «Ben burada kaldığım sürece, yılda bir gelirsin,» değil mi?»

Kontratı dört yıllıkmış.

«Evime döndüğüm zaman yeniden geyşalık yapacağımı aklımdan geçirmedim. Daha buradayken kayaklarımı bile vermiştim başkalarına. Sanırım tek kazancım sigarayı bırakmak oldu.»

«Şimdi sen söyleyince aklıma geldi: Eskiden çok sigara içiyordun.»

«Şimdi toplantılarda konuklar sigara verince kolumun yenine saklıyorum. Eve gitme saati gelinceye kadar bir sürü sigara birikiyor.»

«Dört yıl bu, dile kolay!»

«Ha deyinceye kadar geçer.»

«Sıcacıksın.»

Şimamura onu kucakladı.

«Hep sıcağımdır ben.»

«Bundan böyle geceler soğumaya başlar.»

«Ben buraya geleli beş yıl oluyor. Önceleri kara kara düşünürdüm: Bu dağ başında nasıl oturulur, diye. Hele tren yolu açılmadan. Senin ilk gelişin bile neredeyse iki yıl oluyor.»

Şimamura iki yıldan az bir süre içinde üç kez gelmiş ve her seferinde Komako'nun hayatının değişmiş olduğunu görmüştü.

Dışarda cırcır böcekleri curcunalı bir koro halinde ötüyorlardı.

«Biraz kesseler seslerini!»

Komako Şimamura'dan yavaşça uzaklaştı.

Şimamura onun o gür kirpiklerinin gözlerini yarı açık gibi gösterdiğini biliyordu. Ama iyice inanabilmek için yeniden baktı.

«Sigarayı bıraktıktan sonra şişmanladım.»

Uzun zaman ayrı kalmışlardı. Ama erkeğin uzaktayken anımsamakta güçlük çektiği her şey şimdi tanıdık ve yakın geliyordu.

Komako göğüslerini elleriyle hafifçe tarttı.

«Biri öbüründen büyük.»

«Adamın huyundan olsa gerek, tek yönlü.»

«Ne iğrenç laf bu.»

«Bir daha söyle ona, ikisini bir tutsun.»

«Bir mi tutsun? Öyle mi diyeyim ona?»

Ve kadın yüzünü usulca onun yüzüne doğru yaklaştırdı.

Odaları ikinci kattaydı, ama ötüp duran kurbağalarla kuşatılmışa benziyordu, İki üç kurbağa oradan oraya sıçrayıp duruyorlardı. Ciğerlerinin sağlamlığı «vırak»lamalarından belliydi.

Havuzdan dönünce Komako kendinden konuşmaya başladı. Sesi durgun, kendisi heyecansızdı.

Buradaki ilk doktor muayenesinde... kızcağız öğrenci geyşayken yapılan muayeneler gibi sanarak, bir verem muayenesinde doktora göğsünü açmıştı. Doktor gülmüş ve kızın gözlerinden yaşlar boşanmıştı.

Komako bu tür gizli ayrıntılara giriyor, Şimamura da sorduğu sorularla onun büsbütün dilini çözüyordu.

«Her ay takvime göre gelir. Hiç şaşmaz. Her seferinde iki gün önce.»

«Bu yüzden toplantılardan kaldığın pek olmaz herhalde, değil mi?»

«Sen bu işlerden anlıyorsun galiba.»

Komako her gün, sıcaklığı saatlerce vücutta kalan kaplıca suyunda yıkanıyormuş. Toplantılara gidip gelirken kilometrelerce yol yürüyormuş. Bu taşra kasabasındaki eğlentilerin gece geç saatlere kadar sürdüğü azmış. Bu yüzden geç kadın gürbüz ve sağlam yapılıydı. Gene

de çoğu geyşalar gibi kalçaları dar, arkası yuvarlak çıkıntılıydı.

Böyle bir kadının kendisini ta uzaklardan buraya çekmesinde Şimamura'yı duygulandıran bir şey vardı.

«Çocuğum olur mu acaba?»

Kadın bir adama aşağı yukarı bağlı kalmanın bir tür evlilik sayılıp sayılamayacağını da merak ediyordu.

Bu onun hayatındaki tek adamı Şimamura'nın ilk duyuşuydu. Kadın bu adamı on altı yaşından beri tanıdığını söylüyordu. Şimamura başlangıçta kendini çok şaşırtmış olan ondaki önlemsizliği şimdi anlar gibiydi.

Komako öyküsünü sürdürerek bu adamı hiçbir zaman sevmemiş, kendini ona hiçbir zaman yakın bulmamış olduğunu anlattı. Bunu bir dereceye kadar, onunla ilk koruyucusunun ölümünden sonra tanışmasına bağlıyordu.

«Ama ilginiz beş yıl sürdüğüne göre pek küçümsenemez.»

«Ondan ayrılmak için iki fırsat geçti elime. Birincisi burada geyşa olarak çalışmaya geldiğim zaman. İkincisi de, müzik öğretmeninin ölümünden sonra, başka yere taşındığım zaman.»

Adam hâlâ ilk tanıştıkları kıyı kentindeymiş. Komako'yu orada, kendi yanında alıkoymaya durum elverişli olmadığından müzik öğretmeniyle birlikte buraya göndermiş. Çok iyi yürekli adammış. Komako bütün varlığıyla onun olamayışına üzüldüğünü söylüyordu. Adam kendisinden epey büyükmüş ve onu görmeye pek seyrek geliyormuş.

«Bazan düşünüyorum da, tam anlamıyla kötü bir kadın olsam ondan daha kolaylıkla kopabilirim gibi geliyor. Gerçekten böyle düşünüyorum bazan.»

«Olmaz ki ama!»

«Nasılsa elimden gelmez. Yaradılışımda yok bu be-

nim. İçimde yaşadığım şu gövdeyi seviyorum. İstesem dört yılımı ikiye indirebilirim. Ama harcamıyorum kendimi. İyi bakıyorum. Bir düşün, istersem ne çok para kazanabilirim. Ama kontratlı olduğum adam dört yılın sonunda zararlı çıkmasın da, bu bana yeter. Her ay borcun taksidi, faizi, vergisi ne kadar tutar; benim harcadığımı nedir, biliyorum. Daha fazlasını kazanacağım diye kendimi zorlamıyorum. Gittiğim bir toplantı baktım ki tatsız, hemen evime dönüyorum. Gece geç vakit otelden bile çağırmazlar beni, meğer ki eski bir müşteri özel olarak beni istemiş olsun. Har vurup harman savurmak istesem gece gündüz çalışırım, ama ben içimden gelince çalışıyorum. Yetiyor bu bana. Daha bir yıl olmadan borcumun yarıdan çoğunu ödedim. Gene de her ay kendim için otuz, otuz beş yen harcayacak param kalıyor.»

Komako ayda yüz yen çıkarsa ona yettiğini söylüyordu. Bir ay önce, senenin en boş ayında altmış yen çıkarmıştı. Doksan kadar toplantıya çağrılmıştı, öteki kızların hepsinden çok. Her toplantı için ayrıca belirli bir para alıyormuş. Böylece gittiği toplantıların sayısı çok olursa, kendisi kârlı çıkarmış. Ama o içinden geldiği gibi, bir toplantıdan öbürüne gidiyormuş. Bu kaplıca köyünde zarar edip de kontratını uzatmak zorunda kalan tek bir geyşa kızı yokmuş, nasılsa.

***

Ertesi sabah Komako erkenden kalktı.

«Rüyamda, çiçek yerleştirme dersi veren kadının evinde temizlik yaparken uyandım.»

Komako o küçük tuvalet masasını pencere başına çekmişti. Aynada dağlar güz yapraklarıyla kıpkırmızı görünüyordu ve sonbahar güneşi parlaktı.

Bu kez kulaklarına gelen Yoko'nun sesi olmadı, Yo-

ko'nun insana hüzünlü gibi gelen o duru sesi. Komako'nun giyeceklerini patronunun küçük kızı getirdi.

Şimamura, «O kıza ne oldu?» diye sordu.

Komako ondan yana şöyle bir bakış fırlattı.

«Ömrünü mezarlıkta geçiriyor. Kayak alanının eteğinde. Şuradaki tarlayı görüyorsun ya, hani beyaz çiçekli? Yanında da mezarlık var ya?»

Komako gittikten sonra Şimamura köyde dolaşmaya çıktı.

Beyaz bir duvarın geniş saçakları altında, şalvar ve yepyeni olduğu anlaşılan alev rengi kimono giymiş bir küçük kız çocuğu lastik top oynuyordu. Şimamura bu görüntüde sonbaharı buldu.

Buradaki evler eski tarz yapıdaydı. Eski derebeylerinin bu kuzey yolunu kullandıkları dönemlerden kalma olsalar gerekti. Saçaklarla sundurmalar geniş, ikinci kattaki kâğıt perdeli, kafesli pencerelerse uzun ve alçaktı. Yükseklikleri kırk elli santim ya var, ya yoktu. Saçaklardan aşağı sazdan panjurlar sarkıyordu.

Toprak bir duvarın üzerinde incecik güz çimenleri bitmişti.

Yoko yol kenarındaki bir hasırın üzerine diz çökmüş, önünde saçılı duran fasulyelere vurup duruyordu.

Kabuklarından fırlatan fasulyeler güneşte ışık damlaları gibi sıçraşıyorlardı.

Belki de Yoko'nun baş örtüsü erkeği görmesine engel oluyordu. Ayağında şalvar, dizlerini ayırıp yere çökmüş, fasulyelere vuruyor ve insana hüzünlü gelecek kadar duru olan sesiyle, bir yerlerde yankılanır gibi çınlayan sesiyle şarkı söylüyordu:

«Kelebekler,
Tayyare böcekleri,
Cırcırlar,
Dağlarda ötüyorlar...»

Akşam üzeri sedir dallarından havalanan karga ne kadar büyük! Şair böyle demiş... Şimamura'nın penceresinden görünen sedir koruluğunda tayyare böcekleri bulut bulut uçuşuyordu. Akşam yaklaştıkça daha hızlı, daha bir telaşlı uçuşur gibiydiler.

Tokyo'da tren beklerken Şimamura bu dağlık bölgenin yeni bir kılavuzunu almıştı. Sayfaları karıştırırken, güzel göller ve su birikintileri bulunduğunu ve bu sulak yerde Alp bitkilerinin bol bol yetiştiğini öğrendi; yazları kırmızı renkli tayyare böcekleri çevrede rahat rahat uçuşur, insanın eline, gözlük çerçevesine konarlarmış.

Ama buradaki tayyare böceklerinin bir dertleri, telaşları var gibiydi. Sedir koruluğuyla birlikte akşam karanlığına karışıp gitmemek için çırpınıyorlardı sanki.

Batan güneş uzak dağlara vurmuştu ve akşam ışığında ağaçların, vadiden sırtlara doğru tırmandıkça git gide sararıp kızardığı görülüyordu.

«İnsanlar ne dayanıksız oluyor, değil mi?» demişti Komako o sabah. «Pelte olup çıkmış, diyorlar. Ne kafası kalmış ne kemiği! Oysa ayılar daha yüksekten düşüyorlar da bir şey olmuyor.»

Dağda, kayalar arasında bir kaza daha olmuş. Komako kazanın olduğu tepeyi eliyle göstermişti.

Şimamura, «Gerçekten de,» diye düşündü. «İnsanın derisi ayılar gibi kalın, tüylü olsa dünyası da bambaşka olurdu.»

İnsan dediğin o incecik, ipek gibi teniyle seviyordu. Şimamura akşam dağlarına bakarken insan tenine karşı tatlı bir özlem duydu içinde.

«Kelebekler, tayyare böcekleri, cırcırlar...»

Akşam yemeğini yerken de bu şarkıyı dinlemişti. Bir geyşa kızı acemice samisen çalarak bunu söylüyordu.

Dağ bölgesinin kılavuzu yollar, tren saatleri, otel ve fiyatlar konusunda en gerekli bilgileri vererek gerisini

okuyucunun hayaline bırakıyordu. İki yıl önce Şimamura ilk yeşillikler son karların arasından biterken bu dağlardan aşağı inerek Komako'yu tanımıştı. Şimdi, bu dağcılık mevsiminde dağların gene kendini çağırdığını duyuyordu. Gerçi avarenin biriydi; günlerini ha dağda geçirmiş, ha bayırda; hiç fark etmezdi. Gene de dağcılığa «boşuna çaba»nın bir örneği gözüyle bakardı. Bu yüzden de bu spor, gerçek dışı şeylerin büyüsüyle çekerdi onu.

Uzaktayken, Komako hiç aklından çıkmıyordu. Ama şimdi kadın yakınındaydı ya, insan tenine karşı duyduğu özlem dağların büyüsü gibi bir düş havasına girmişti. Belki de Şimamura bir dereceye kadar kendine güveniyordu; şu an kadına fazla yakındı belki; kadının vücuduyla fazla içli dışlı. Dün geceyi birlikte geçirmişlerdi. Şimdi akşam sessizliğinde tek başına otururken Şimamura'nın elinden tek gelen şey onu beklemekti. Onun çağrılmadan geleceğini biliyordu. Ama dağlarda yürüyüşten dönen bir grup okul kızının şamatalı gevezeliklerini dinlerken yavaş yavaş uyku bastırdı. O gece erken yattı.

Gece yağmur yağdı, sonbaharda ansızın bastıran sağanaklardan biri.

Ertesi sabah uyandığında Komako masa başında hanım hanımcık oturmuş, kitap okuyordu. Üzerinde gündelik bir kimonoyla pelerin vardı. Şimamura'ya dönerek,

«Uyandın mı?» diye sordu.

«Ne yapıyorsun burada?»

«Uyandın mı?»

Şimamura çevresine bakındı. Acaba kadın geceden mi gelmişti, onun haberi olmadan? Yastığının yanında duran cep saatini eline aldı. Ancak altı buçuk.

«Erkencisin.»

«Ama hizmetçi kadın kömür getirdi bile!»

Çaydanlıktan, sabahı müjdeleyen buharlar yükselmekteydi.

«Kalkmak zamanı geldi artık.»

Komako onun başucuna oturdu, tam bir ev hanımı. Şimamura gerindi, esnedi. Kadının dizinde duran elini tuttu, samisen çalmaktan nasırlaşmış, minik parmakları okşadı.

«Şafak daha yeni söküyor.»

«Tek başına iyi uyuyabildin mi?»

«Mışıl mışıl.»

«Bıyık da bırakmamışsın.»

«Ha, sahi, sen bana bıyık bırak dediydin, değil mi?»

«Zararı yok, biliyordum bırakmayacağını. Her zaman kaymak gibi tıraş olursun.»

«Sen de şu pudrayı silip çıkardığın zaman yeni tıraş olmuşa benzersin.»

«Yüzün biraz dolmuş, değil mi? Uyurken öyle tuhaf duruyordun ki, şu beyaz teninle, bıyıksız filan, yusyuvarlak duruyordun, tombul tombul.»

«Tatlı ve uysal, değil mi?»

«Ama güvenilmez.»

«Beni seyrettin demek, uyurken seyredilmek pek hoşuma gitmez.»

Komako gülümseyerek başını salladı. Sonra bir kor parçasının alev alış gibi, gülümseyişi bir kahkaha olup çıktı. Erkeğin elini tutan parmakları güçlüydü.

«Dolaba saklandım. Hizmetçi farkına bile varmadı.»

«Ne zaman? Ne kadar kaldın orada?»

«Hemen şimdi, canım. Hizmetçi kömürü getirince.»

Oynadığı oyuna neşeyle güldü, sonra birden kulaklarına kadar kızardı. Utancını gizlemek istercesine, yorganın ucuyla yüzünü yelpazelemeye koyuldu.

«Kalk artık. Kuzum kalk.»

«Hava soğuk.» Şimamura yorganı ondan çekti. «Otelciler kalktı mı?»

«Hiç haberim yok. Ben arkadan geldim.»

«Arkadan mı?»
«Sedir koruluğundan yukarı tırmandım.»
«Yol mu var arkadan buraya?»
«Yok, ama daha kestirme.»
Şimamura şaşkın şaşkın ona bakıyordu.
«Burada olduğumdan kimsenin haberi yok. Mutfakta bir gezinen vardı, ama sokak kapısı hâlâ kilitli sanıyorum.»
«Erken kalkıyorsun demek.»
«Uyuyamadım da.»
«Yağmuru duydun mu?»
«Yağmur mu yağdı? Otlar, çalılar ondan ıslaktı öyleyse. Ben eve dönmüyorum. Sen daha uyu.»
Şimamura onun elini bırakmadan, neşeyle yataktan atladı. Pencereye gitti, kadının tırmanmış olduğu bayıra baktı. Fundaların aşağısında, koruluğa daha varmadan, birbirine karışmış bodur bambular vardı. Pencerenin hemen altında soğan, turp, şalgam dizileri duruyordu. Basit, küçük bir zerzevat bahçesi. Ama sabah güneşinde yaprakların renkleri öyle çeşit çeşitti ki, Şimamura onları ilk kez görüyormuş gibi oldu.
Kapıcı hamama giden koridordan süs balıklarına yem atmaktaydı. Yanından geçen Şimamura'ya,
«Hava soğudu; balıkların da iştahı kapandı,» dedi.
Şimamura bir an durup suyun üstündeki yemlere baktı: Kurutulup ufalanmış ipekböcekleri.
Havuz dönüşü Komako onu bekliyordu, her zamanki gibi tertemiz, derli toplu.
«Böyle sessiz, rahat bir yerde dikiş dikmek ne güzel olur!» dedi.
Oda besbelli temizlenmiş ve güneş yıpranmış hasırların en derin köşelerine kadar işlemişti.
«Dikiş biliyorsun, demek?»
«Hakaret sayarım bu soruyu. Ailemin içinde en çok

çalışan ben oldum. Şimdi eskiye baktıkça, en güç yıllarımın yeni yetiştiğim yıllar olduğunu anlıyorum.»

Kadın kendi kendine konuşur gibiydi, ama gerginleşen bir sesle, «Hizmetçi kadın beni gördü,» diye ekledi. «Bir tuhaf baktı şöyle; ne zaman geldiğimi sordu. Yerin dibine geçtim. Ama ömrümün sonuna kadar dolapta kalamazdım, a! Gidiyorum artık. Çok işim var. Uyku tutmadı da saçımı yıkayayım dediydim. Kurusun diye bekleyip sonra berbere gitmem gerek. Saçımı sabah erkenden yıkamazsam öğleden sonraki toplantılara yetişemiyorum... Bu otelde de toplantı varmış, ama ancak dün gece söylediler. Gelemeyeceğim; başka verilmiş sözlerim var. Bu gece safia da gelemem. Cumartesi gecesi çok işim olur.»

Gene de hiçbir kalkıp gitme belirtisi göstermedi.

Saçını da yıkamamaya karar verdi. Şimamura'yı alıp arka bahçeye götürdü. Islak sandaletleriyle çoraplarını, gizlice içeri girerken sundurmanın altına saklamıştı.

Arasından kendine zorla yol açtığını söylediği bodur bambu korusu geçilemeyecek kadar birbirine girmiş görünüyordu. Bahçe yolundan su sesine doğru yürüyerek ırmağın yüksek yamacına çıktılar. Kestane ağaçlarında çocuk sesleri vardı. Yerde, ayaklarının dibinde diken kabuklu kestaneler yayılmıştı. Komako bunlara basıp açtı, içlerindeki meyvayı çıkardı. Kestaneler küçük küçüktü.

Karşı dağın dik yamacında **Kaya** tüyleri dalgalanıyordu; sabah güneşinde göz alan bir gümüş pırıltısı.

«Karşıya geçelim mi? Nişanlının mezarını görebiliriz.»

Komako omuzlarını dikleştirdi ve yiyecek gibi erkeğe baktı. Şimamura'nın yüzüne bir avuç kestane çarptı.

«Alay ediyorsun benimle.»

Şimamura kaçacak fırsat bulamadı. Kestaneler alnını acıttı.

«Senin mezarlığa gitmene hiç neden yok dünyada.»
«Senin de böyle öfkelenmene.»
«İçimden geldi. Ben yalnızca kendi bildiğine gidip oaşkalarını hiç düşünmeyen insanlardan değilim.»
Şimamura, «Bunu kimse yapamaz ki zaten,» diye söylendi.
«Neden nişanlım diyorsun ona? Nişanlım olmadığını iyice anlatmadım mıydı? Öyle ya, unuttun, gitti.»
Şimamura unutmuş değildi. Tersine, hatırladığı şeyler ölen Yukio'ya düşüncelerinde bir ağırlık kazandırıyordu.
Komako'ysa Yukio'dan söz etmeyi hiç sevmez gibiydi. Onun nişanlısı olmayabilirdi, ama doktor masrafına yardım edebilmek için geyşalığa başlamıştı. Bunun «içinden geldiği» hiç kuşkusuzdu.
Şimamura kestane ateşi altında bile öfke göstermedi. Komako ona bir tuhaf baktı. Direnmesi çöker gibi oldu. Onun koluna girerek,
«Sen gerçekte sade, temiz kalpli bir insansın, değil mi?» dedi. «Sana üzüntü veren bir şey olmalı.»
«Ağaçlardan bize bakıyorlar.»
«Bakarlarsa ne çıkar? Şu Tokyo'lular çapraşık insanlar. Öyle bir gürültü kargaşalık arasında yaşıyorlar ki, duyguları bölük börçük oluyor.»
«Her şey bölük börçük dünyada.»
«Ömürler bile, bir süre sonra... Mezarlığa gidelim mi?»
«Bilmem ki...»
«Gördün mü? Gitmek istemiyorsun, gerçekte.»
«Sen öyle bir önemsedin ki!»
«Ömrümde bir kez bile mezarlığa gitmiş değilim de ondan. Gerçekten; hiç gitmedim. Bazan vicdanım rahatsız oluyor... hele öğretmen de oraya gömüleli. Ama bun-

dan sonra gitmeye başlayamam a! Numara yapmak olur öylesi.»

«Sen benden daha çapraşık ruhlusun.»

«Neden? Yaşayanlara hiçbir zaman tam olarak açılanıyorum. Yukio'ya karşı hiç değilse ölümünden sonra tamamen dürüst davranmak istiyorum.»

Sessizliğin dallardan serin damlalar halinde döküldüğü sedir korusundan çıktılar. Kayak alanının eteğinden geçen demiryolunu izleyerek çok geçmeden mezarlığa vardılar. Pirinç tarlalarının arasından biri adacık gibi yükselen bi küçük tümseğin üzerinde on, on iki tane yağmurdan, kardan kararmış mezar taşı ve çocukların koruyucusu Jizo'nun yapayalnız bir yontusu duruyordu. Hiç çiçek yoktu.

Birdenbire, Jizo'nun ardındaki çalıların arasından Yoko'nun başıyla omuzları yükseldi. Yüzünde hep o ciddi, maskemsi ifade. Yeni gelenlerden yana şimşek gibi bir bakış fırlattı, sonra hafifçe başını eğerek Şimamura'yı selamladı. Hiçbir şey demedi.

«Ne de erken çıkmışsın, Yoko! Ben berbere gitmeyi düşünüyordum, ancak...»

Tam o sırada kapkara bir fırtına patladı ve onları yerlerinden uçurmak istercesine gürledi.

Bir yük treni kükredi geçti.

«Yoko, Yoko...»

Kara bir yük vagonunun kapısından bir delikanlı kasketini sallamaktaydı.

«Saiçiro, Saiçiro!»

Karlı tren istasyonunda gar şefiyle konuşan sesti bu: Güzelliğinde bir yalnızlık vardı sanki; çok uzaklarda kalan, onu duymayan birini çağırıyormuş gibi.

Tren geçti ve demiryolunun karşı yanındaki tarla, önünden perde çekilmiş gibi taptaze, tertemiz ortaya çık-

lı. Kıpkırmızı saplı beyaz çiçekler tarlası, sessizlik ve dinginliğin ta kendisiydi.

Erkekle kadın Yoko'yu görünce öyle afallamışlardı ki, yük treninin yaklaştığını bile görmemişlerdi. Tren onların ilk şaşkınlığını dağıtmış oldu.

Gene de kulaklarında çınlayan Yoko'nun sesiydi, yük treninin gitgide hafifleyen gümbürtüsü değil. Yoko'nun sesi imbikten geçmiş sevdanın, uzaklardan dönüp gelen bir yankısıydı sanki.

Yoko bir an trenin arkasından baktıktan sonra, «Erkek kardeşim,» dedi. «İstasyona gitsem mi acaba?»

Komako güldü: «Ama tren istasyonda seni beklemez ki!»

«Beklemez ya.»

Komako, «Ben Yukio'nun mezarını görmeye gelmedim,» dedi.

Yoko, evet, gibilerden başını eğdi. Bir an kararsızlık içinde kaldı sonra mezarın başında diz çöktü.

Komako, kasılmış gibi duruyor ve ona bakıyordu.

Şimamura bakışlarını Jizo yontusuna doğru çevirdi. Jizo'nun üç tane upuzun suratı ve göğsünde kavuşturduğu eller dışında, sağ ve sol yanlarında da birer çift eli vardı.

Komako, «Ben saçımı yıkayacağım,» dedi Yoko'ya.

Karlar ülkesinde âdetti: Ağaç dalları arasında kat kat bambu kamışları gerilir ve pirinç desteleri buralara kurusun diye başaşağı asılırdı. Hasat mevsiminin en cıvcıvlı çağında ağaçlar arasına tüm pirinçten örülmüş perdeler gerilmiş gibi olurdu. Şimamura'yla Komako'nun köye dönerken geçtikleri yolda da köylüler pirinç asıyorlardı.

Bir köy kızı kalçasının bir kıvrılışıyla havaya bir pirinç destesi fırlattı; yukarıdaki erkek bunu ustaca kaptı ve elinin tek bir çevik devinimiyle kamışa astı. Hiç dü-

şünülmeden yapılan bu alışılmış hareket yinelenip duruyordu.

Komako asılmış destelerden birini tuttu, bir mücevheri tartarcasına, yavaşça salladı.

«Bak nasıl başlı başlı hepsi. Ne güzel ele geliyor. Geçen yılın pirincinden bambaşka.»

Gözlerini, haz içinde, yarı yumdu. Dağınık bir kırlangıç kafilesi, başının üzerinden uçup gitti.

Yol kenarındaki bir duvara yapışmış duran eski bir ilan vardı:

«Irgat kiralayın. Günde doksan yen; yemekler içinde. Kadınlar için yüzde kırk indirim.»

Yoko'nun evinin önünde de pirinç dizileri vardı; evi yoldan ayıran alçak tarlanın ötesinde. Dizilerden kimileri bahçe duvarının önündeki abanoz ağaçlarının dallarına gerilmişti. Bunlarla dik açı oluşturan başka diziler de bahçeyle tarlanın arasındaki çizgi boyunca uzanıyordu. Çevre, hasır yerine pirinç desteleriyle perdelenmiş bir derme çatma çadır tiyatrosunu andırıyordu. Tarladaki taro bitkilerinin sap ve yaprakları hâlâ dipdiriydi, ama yıldız çiçekleriyle güller solmuştu. Su fullerinin kırmızı balıklı havuzu bir pirinçten perde ardında gizliydi; bir zamanlar Komako'nun oturduğu ipekböceği odası da öyle.

Yoko başını sertçe, âdeta kızmış gibi eğerek, pirinçten perdelerin aralığından geçti.

Şimamura onun arkasından bakarak, «Tek başına mı oturuyor?» diye sordu.

«Hiç sanmam.» Komako'nun yanıtı biraz ters çıkmıştı. «Aman ne can sıkıntısı! Berbere gideyim bari. Tutup hiç hakkın olmayan şeyler söylüyorsun. Kızcağızın mezarlıktaki ziyaretini zehir ettik.»

«Sen huysuzluk yapmak istiyorsun, anlaşılan. Mezarlıkta onunla karşılaşmak gerçekten çok mu sarstı seni? Kötü mü geldi sana?»

«Sen nereden anlayacaksın benim içimden geçenleri... Sonradan zaman kalırsa otele uğrar, hamamda saçımı yıkarım. Geç kalabilirim. Ama uğramaya çalışacağım.»

Sabaha karşı saat üçtü.

Şimamura bir patırtıyla uyandı. Sanki birisi kapıları yerinden söküyordu. Komako'yu üzerinde buldu.

«Gelirim dedim ve geldim. Gelmedim mi? Gelirim dedim; geldim. Gelmedim mi?»

Göğsü, hatta karnı sıksık inip çıkıyordu.

«Zil zurnasın sen.»

«Demedim mi? Gelirim dedim; işte geldim. Gelmedim mi?»

«Hem de nasıl!»

«Yolda hiçbir şeyi göremiyordum. Kör gibiydim. Başım ağrıyor.»

«Yokuşu tırmanmayı nasıl başardın?»

«Tanrı bilir! Farkında bile değilim.»

Bütün ağırlığını erkeğin göğsünün üstüne bastırmıştı. Hele dönüp sırtını kamburlaştırdığı zaman Şimamura soluğunun daraldığını duydu. Kalkmaya yeltendi, ama gene yatağa düüştü. Başı son derece sıcak bir şeyin üzerine raslamıştı.

«Alev alevsin.»

«Öyle mi? Alevden yastık. Sakın yanmayasın.»

«Yanacağıma bak.»

Şimamura gözlerini yumdu ve kadının sıcaklığı başına işleyerek ona can verdi. Hırıltılı soluklar gerçeği geri getirmişti ve gerçeğin yanı sıra, özlem dolu pişmanlığı andırır bir şey. Şimamura gönül rahatlığı içinde, bilmediği bir öcün alınmasını bekler gibiydi.

«Gelirim dedim ve geldim.» Kadın bütün varlığıyla

bu konunun üstünde durarak konuşuyordu. «Geldim; şimdi de gidiyorum. Saçımı yıkamaya gidiyorum.»

Yere diz çöktü ve sesli sesli yutkunarak biraz su içti.

«Bu durumda eve gitmene izin veremem!»

«Gidiyorum ben. Bekleyenler var. Havlumu nereye bıraktım?»

Adam kalktı, ışığı yaktı.

«Yakma!»

Kadın yüzünü ellerine gömdü, sonra başını, öylece, yorganın altına soktu.

Parlak renkli, büyük örnekli bir ev kimonosuyla dar bir ev obisi giymişti. Altında da geceliği vardı. İç kimonosu kaymış, gözükmüyordu. İçkiden, çıplak ayaklarının topuklarına kadar kızarmıştı. Ayaklarını saklamaya çalışması pek sevimliydi.

İçeri girince havlusuyla hamam eşyalarını yere atmıştı anlaşılan. Sabun, taraklar, yerde saçılmış duruyordu.

«Kes. Makas getirdim.»

«Neyi keseyim?»

«Şunu.» Kabarık saçını yerli yerinde tutan şeritleri gösterdi. «Kendim yapayım dedim, ama ellerim işlemiyor. Belki sen yaparsın, diye düşündüm.»

Şimamura saçları aralayıp şeritleri kesti ve kadının saçları çözülüp dağıldı. Komako daha rahatlamış gibiydi.

«Saat kaç?»

«Üç.»

«Deme! Dikkat et, saçımı kesme, emi?

«Bu kadar çok şerit görmediydim.»

Saçı kabarık göstermek için kullanılan takma saç bile sıcacıktı.

«Gerçekten üç oldu mu saat? Eve gidince uyuyup kalmışım demek. Birtakım kimselerle havuza girmeye söz

verdimdi. Uğrayıp aldılar. Şimdi beni merak ediyorlardır.»

«Bekliyorlar mı seni?»

«Genel havuzda. Üç kişi. Altı tane toplantı vardı bu gece, ama ben yalnızca dört tanesine gittim. Bir dahaki hafta çok işimiz olacak. Herkes kızılca çınarların rengini görmeye geliyor.» Upuzun, dalga dalga dökülen saçlarını taramak için başını kaldırdı ve sıkılgan bir sesle güldü. Ne yapacağını pek bilemeyerek uzandı, takma saçını aldı. «Komik, değil mi? Gideyim artık. Adamları bekletmek olmaz. Bu gece bir daha gelemem.»

«Evine dönebilecek misin bu karanlıkta?»

«Dönerim.»

Sabah yedide ve gece yarısından sonra üçte... kadın, şu kısacık günde iki kez, onu görmeye gelmek için olmayacak saatler seçmişti. Şimamura kendi kendine, bunda olağan dışı bir yön bulunduğunu düşündü.

Yakında, güz yapraklarını seyretmeyi seven müşteriler gelmeye başlayacaktı. Onları karşılamak için otel kapısı çınar dallarıyla süsleniyordu.

Bu işin başındaki adam kendine «Göçebe Kuş» demesini severdi. O ve onun gibileri bahardan güz sonuna kadar dağlardaki tatil yerlerinde çalışır, kışın da deniz kıyısına inerlerdi. Her yıl aynı otelde iş bulup bulmamak önemli değildi onun için. Zengin kıyı otellerinde edindiği deneyimlerle övünür, bu taşra otellerinin müşteriye karşı olan davranışlarını beğenmezdi.

Nara benzer bir **Akebi** meyvasını eline aldı ve Şimamura'ya göstererek, «Hiç yediniz mi bunlardan?» diye sordu. «İsterseniz dağlardan toplar getiririm size.»

Yürüyüşten dönmüş olan Şimamura onun **akebi** sapını bir kızılca çınar dalına bağlayışını seyretti.

Yeni kesilmiş dallar öyle uzundu ki, saçaklara sürünüyordu. Sofa parlak, taze al renklerle ışıl ışıldı. Çınar yaprakları görülmedik derecede kocamandı.

Şimamura serin **akebi** meyvasını eline alırken Yoko'nun ofisteki ocağın başında oturduğunu gördü.

Otelcinin karısı pirinç bir tas içinde **saki** rakısı ısıtmaktaydı. Onun karşısında oturan Yoko her söze karşılık şöyle bir çabucak, baş sallıyordu. Şalvarını giymemişti, ama sırtında her günlük giysiler vardı. Sade yün kimonosu yeni yıkanıp ütülenmişti.

Şimamura kapıcıya. hiç umursamazmış gibi, «Bu kız burada mı çalışıyor?» diye sordu.

«Evet efendim. Sizlerin sayesinde fazlalık işçi tutmak zorunda kaldık.»

«Senin gibi, değil mi?»

«Pek doğru, efendim... Ama kız değişik tip; buranın kızlarına pek benzemiyor.»

Yoko galiba yalnızca mutfakta çalışıyordu. Henüz yemek ve toplantılarda hizmet etmeye başlamamıştı. Otel doldukça mutfaktaki hizmetçilerin sesleri de kabarmaya başlamıştı, ama Şimamura bunların arasında Yoko'nun duru sesini duyduğunu hiç anşımıyordu. Odasına bakan hizmetçi kadın Yoko'nun yatmazdan önce hamamda şarkı söylemeyi sevdiğini söylüyordu. Şimamura buna da rastlayamamıştı.

Şimdi Yoko'nun otelde kaldığını biliyordu ya, Komako'yu çağırmaktan çekinir olmuştu nedense. Bir boşluk duyuyordu içinde. Komako'nun yaşamı da güzel olmakla birlikte boşa geçmiş gibi geliyordu. Gene de kadının varlığı, yaşamak için gösterdiği çaba, çıplak bir ten gibi dağlıyordu onu. Şimamura, hem ona acıyordu hem kendine.

Yoko'nun gözleri, bütün saflıklarına karşın bu sorunları bir bakışta delip geçebilirdi; Şimamura buna inanıyor ve bir bakıma kendini ona da yakın buluyordu.

Komako çağrılmadan da sık sık geliyordu.

Şimamura vadideki çınarlara bakmaya giderken onun oturduğu evin önünden geçiyordu. Bir seferinde otomobil sesi duyunca Komako onun olduğunu kestirerek dışarı koşmuştu. Sonradan onun arkasına bile bakmadığından yakındı. Taş yüreklilikti bu.

Oysa kendisi otele her gelişinde onu arıyordu. Hamama giderken de uğruyordu. Bir toplantıya gideceği zaman bir saat öncesinden geliyor, hizmetçi kendini çağırıncaya kadar bekliyordu. Çoğu zaman toplantılardan beş on dakika için kaçıp geliyordu. Aynada makyajını tazeledikten sonra ayağa kalkarak,

«İş başına!» diyordu. «İş kadınıyım ben. İş ki iş!»

Arkasında bir şeylerini unutmak huyuydu: Bir pelerin, samisen mızrabının kılıfı, bir tarak.

«Dün gece eve döndüğümde çay yapacak sıcak su yoktu. Mutfağı alt üst ettim, kahvaltı artıkları geçti elime, buz gibi, takır takır olmuş. Bu sabah da uyandırmadılar. Saat on buçuğa kadar uyumuşum. Niyetim saat yedide seni gelip görmekti, ama olmadı.»

Komako böyle şeylerden söz açıyordu ya da gittiği diğer otellerdeki toplantıları anlatıyordu birer birer.

«Gene gelirim.» Gitmezden önce bir bardak su içiyordu. «Ama belki de gelmem. Otuz müşteri var, biz üç kişiyiz. Zaman kalmaz sanırım.»

Gene de gitmesiyle dönmesi bir oluyordu.

«Ağır iş bu. Otuz kişiye üç geyşa. Bunların da biri

köydeki geyşaların en yaşlısı, öbürü en küçüğü. Yani bütün iş bana düştü. Adamlar da cimri mi cimri! Turist kulübü gibi bir yer olsa gerek. Otuz müşteriye en azından altı geyşa kızı ister. Gidip biraz içeyim de bir hır çıkarayım şunlarla.»

Günleri böyle geçiyordu. Bunun sonunun nereye varacağını düşündükçe Komako çok üzülüyor olsa gerekti, ama üzerindeki o anlatılmaz yapayalnızlık ona büsbütün kışkırtıcı bir hava veriyordu.

«Sofaya adımımı atar atmaz tahtalar gıcırdıyor. Usulcacık yürüyorum, gene de duyuyorlar. Mutfağın önünden geçerken, gene mi Kamelyalı Oda'ya, Komako? diyorlar. Eskiden adım çıkacak diye kaygılanacağımı söyleseler inanmazdım.»

«Ne olsa küçücük bir yer.»

«Gerçi aramızda bir şeyler olduğunu herkes biliyor ama.»

«Bir kez adın çıkmaya görsün, böyle küçük yerlerde işin bitti demektir.» Ama başını kaldırıp gülümsüyordu. «Vız gelir. Bizim gibilerine nerede desen iş bulunur.»

Dumanı üstünde duygularla dopdolu olan bu açık, dürüst davranış Şimamura'ya (çalışmak nedir bilmeyen bu mirasyediye) çok yabancı geliyordu.

«Nereye gitsem aynı şey, nasılsa. Sıkılmaya değmez!»

Ama Şimamura bu vurdumduymazlığın altındaki gerçek kadını görebiliyordu.

«Yakınmaya da hakkım yok. Öyle ya, gerçekten sevebilmek ancak kadınlara vergi, bu dünyada.»

Komako pespembe kesildi ve gözlerini yere indirdi.

Kimonosunun yakası açık duruyor ve sırtıyla omuzları beyaz bir yelpazeyi andırıyordu. Beyaz pudrayla örtülü dolgunluğunda iç sızlatıcı bir şey vardı. Bu pudray-

la cildi yünlü kumaşı andırıyordu, ya da kısa tüylü bir hayvan derisini.

Şimamura, «Dünyanın şu durumunda,» dedi ve kendi sözlerinin kısırlığı, daha dudaklarından çıkarken kanını dondurdu.

Komako ise, «Dünya kuruldu kurulalı böyle olagelmiş,» demekle yetindi. Başını kaldırdı, dalgın dalgın, «Bilmez miydin bunu?» diye sordu.

Doğrulunca kırmızı iç kimonosu aşağı doğru kayıp görünmez oldu.

Şimamura Valéry'yle Alain'den ve Rus balesinin altın çağı üstüne Fransa'da yazılmış yazılardan çeviriler yapıyordu. Bunları kendi parasıyla küçük, lüks bir cilt halinde çıkarmayı tasarlıyordu. Bu kitabın Japonya'daki dans dünyasına hiçbir katkıda bulunması beklenemezdi. Gene de, çok zorda kalırsak, bu kitabın Şimamura'ya avuntu ve destek olacağını söyleyebiliriz. Kendi kendini şımartmak için, **yazdığı yazılar yoluyla kendini alaya almak,** gibi bir garip zevki vardı ve kafasında kurduğu düşlemler dünyada belki de bu zevkin ürünüydü.

Şimdi, evinden uzaktayken, kitabını bitirmek için acele etmeye hiçbir neden göremiyordu.

Saatlerinin çoğunu böceklerin can çekişmesini seyretmekle geçiriyordu.

Her gün hava biraz daha soğudukça böcekler yerlerde ölüp kalıyorlardı. Sert kanatlı böcekler sırt üstü yuvarlanıyor, bir daha da kalkamıyorlardı. Arının biri, birkaç adım gidip düşüyor, kalkıp birkaç adım daha gidiyor, gene düşüyordu. Mevsimin değişmesiyle gelen, sessiz sedasız bir ölümdü bu. Gene de yakından bakınca Şimamura bacaklarla antenlerin yaşama çabasıyla titreştiğini gö-

rebiliyordu. Böyle miniminnacık bir ölüm için bu sekiz hasırlık oda (*) fazla büyük değil miydi?

Şimamura ölmüş bir böceği alıp atarken kimi zaman; bir an için, Tokyo'da bıraktığı çocuklarını düşünüyordu.

Tele konmuş bir pervane uzun zamandır kıpırtısızdı, o da ölmüştü; bir kuru yaprak gibi düştü yere. Kimi kez duvardan bir pervane düşüyordu. Şimamura onu eline alıyor ve bu güzelliğe ne anlam vereceğini bilemiyordu.

Pencerelerdki tel kanatlar kaldırıldı. Böcek sesleri her gün biraz daha alçalıyor, daha kimsesizleşiyordu.

Sınır dağlarının üzerindeki kırmızı renkler koyulaşmıştı. Akşam güneşinde tepeler keskin, soğuk bir parlaklık kazanıyordu. Otel, güz yapraklarını seyretmeye gelmiş müşterilerle doluydu.

«Bu geec bir daha gelemem, sanırım. Köyden birileri bir eğlenti düzenliyor da.»

Komako gitmişti. Biraz sonra şölen salonundan yükselen davul gümbürtüsüyle tiz kadın seslerini duydu.

Eğlencenin en civcivli sırasında, yanı başında duyduğu dupduru bir sesle irkildi.

«Girebilir miyim?» Yoko'ydu gelen. «Komako size bunu yolladı.»

Elini postacı gibi uzatmıştı. Sonra, terbiye kurallarını anımsayarak erkeğin önünde diz çöktü. Şimamura kat kat bükülmüş olan kâğıt parçasını açıncaya kadar Yoko gitmişti bile, onunla konuşacak fırsat bulamamıştı.

«Vur patlasın, çal oynasın eğleniyoruz. Ve de içiyoruz.»

Mektup bu kadardı. Bir sarhoş eliyle kâğıt peçete üzerine yazılmıştı.

On dakika geçmeden Komako sallanarak içeri girdi.

(*) Dört yarda kare.

«Getirdi mi sana o şeyi?»

«Getirdi.»

«Ya?» Komako, son derece neşeli, ona göz kırptı. «Keyfim yerinde. Gidip biraz daha saki söyleyeyim deyip sıvışıverdim. Kapıcı yakaladı beni. Ama saki pek nefis. Yerler gıcırdarsa bile umurumda değil. Azar bile işitsem vız gelir. Ne var ki, buraya gelir gelmez içki tutmaya başlıyor. Kahretsin. Neyse, işbaşı yapmalı.»

«Tepeden tırnağa güller gibisin.»

«İş bekliyor. İş ki iş! Bir şey konuştu mu seninle? Çok kıskanç. Biliyor musun nasıl kıskanç?»

«Bu günlerden bir gün bu otelde bir cinayet çıkacak.»

«Burada mı çalışıyor?»

«Saki getiriyor salona; sonra durup o parıl parıl gözlerini üzerimize dikiyor. O biçim gözleri sen beğenirsin, değil mi?»

«Herhalde seni yüz karası sayıyordur.»

«Onun için verdim ya o mektubu ona. Susadım ben. Su ver bana. Kimmiş yüz karası olan? Bu sorumu cevaplandırmazdan önce onu da baştan çıkarmaya çalış. Sarhoş muyum yoksa?»

İki elini birden tuvalet masasına dayayarak uzun uzun aynaya baktı. Sonra, uzun eteklerini şöyle bir savurarak dışarıya doğru süzülüp gitti.

Eğlenti bitmişti. Otel çok geçmeden sessizleşti. Şimamura uzaktan tabak çanak şıkırtıları duyabiliyordu. Bir müşteri Komako'yu alıp başka bir toplantıya götürmüş olsa gerek, diye düşünürken Yoko bir ikinci kâğıt parçası getirdi.

«Sampukan'a gitmiyorum, buradan sonra Erik odasındayım, eve giderken belki uğrarım, iyi geceler.»

Şimamura bıyık altından gülümsedi. Yoko'nun önünde bir sıkılganlık gelmişti üzerine.

«Çok teşekkür ederim. Otelde mi çalışıyorsun?»

Yoko o güzel gözleriyle erkekten yana bir bakış fırlattı. Gözleri öylesine güzeldi ki, bakışları Şimamura'yı deldi, geçti sanki.

Bu kız, her görüşünde ,onu derinden etkiliyordu. İşte şimdi de kızın karşısında garip bir tedirginliğe kapılmıştı. Kızın aşırı ciddiliğinde her zaman önemli bir olayla haşır neşirmiş gibi bir hava vardı.

«Görüyorum çok çalıştırıyorlar seni.»

«Benim elimden pek bir iş gelmez de!»

«Ne tuhaf... böyle sık sık karşılaşmamız. Seni ilk görüşümde o hastayı buraya getiriyordun. Gar şefiyle erkek kardeşin hakkında konuştuk. Hatırlıyor musun?»

«Evet.»

«Yatmazdan önce havuzda şarkı söylüyormuşsun; öyle diyorlar.»

«Yok canım! Bu denli saygısız olmakla mı suçluyorlar beni?»

Kızın sesi şaşılacak kadar güzeldi.

«Senin hakkında her şeyi biliyormuşum gibi geliyor.»

«Öyle mi? Komako'ya mı sordunuz yoksa?»

«O hiçbir şey demedi. Senin hakkında konuşmak hoşuna gitmiyor, sanıyorum.»

«Olabilir.» Yoko birden arkasını döndü. «Komako çok iyi insandır. Ne var ki, şansı yaver gitmedi. Ona iyi bakın.»

Çabuk çabuk konuşuyordu. Son sözcüklerde sesi belli belirsiz titremişti.

Şimamura, «Benim elimden ne gelir ki?» dedi.

Kızın bütün vücudu titremeye başlayacak gibiydi. Şimamura bu aşırı ciddi yüzde tehlikeli bir ışık yanıvereceğinden ürkerek başını çevirdi.

Sonra güldü.

«Yakında Tokyo'ya dönsem iyi olacak.»

«Ben de Tokyo'ya gidiyorum.»

«Ne zaman?»

«Fark etmez.»

«Tokyo'da görebilecek miyim seni?»

«Çok isterim.»

Kızın ciddiliği sınırsızdı; gene de sesi, hiç önemsiz bir iş konuşur gibi çıkmıştı. Şimamura şaşaladı.

«Ailen bir şey demez mi?»

«Demiryolunda çalışan erkek kardeşimden başka kimsem yok. Kendim karar verebilirim.»

«Tokyo'da kalacak yerin yurdun var mı?»

«Yoo.»

«Komako'ya söyledin mi bunu?»

«Komako mu? Hiç sevmem ben Komako'yu. Ona bir şey demedim.»

Kız nemli gözlerini erkeğe doğru kaldırdı: Direncinin çökmeye başladığına mı işaretti bu? Tekinsiz bir güzellik vardı gözlerinde.

Ama o anda Şimamura Komako'ya olan sevgisinin içinde var gücüyle fışkırdığını hissetti. Ne idiği belirsiz bir kızla Tokyo'ya kaçmak bir bakıma, Komako'dan bütün varlığıyla özür dilemek gibi olacaktı; borç ödemek gibi, kefaret çekmek gibi bir şey.

«Bir erkekle yapayalnız kalkıp gitmekten korkmuyor musun?»

«Neden korkayım?»

«Hiç değilse nerede kalacağını, ne iş yapacağını ka-

rarlaştırmadan kalkıp Tokyo'ya gitmek tehlikeli gibi gelmiyor mu sana?»

«Yalnız bir kadın her yerde olur gider.» Kızın sesi tatlı bir müzik gibiydi. Gözlerini erkeğin gözlerine dikerek, «Beni hizmetçi olarak tutmaz mısınız?» diye sordu.

«Yok canım. Hizmetçi mi?»

«Benim de hizmetçi olmaya niyetim yok ya!»

«Tokyo'da bundan önce ne yaptın?»

«Hastabakıcılık.»

«Hastanede mi çalıştın? Yoksa hemşire okuluna mı gidiyordun?»

«Hastabakıcı olmak istiyordum sadece.»

Şimamura gülümsedi. Kızın trende müzik öğretmeninin oğluna bakarken gösterdiği aşırı özen belki de bundandı.

«Hâlâ istiyor musun hastabakıcı olmak?»

«Geçti artık.»

«Karar vermelisin. Bu kararsızlık böyle yürümez.»

«Kararsızlık mı? Kararsızlıkla ilişkisi yok bunun.»

Kızın kahkahası suçlamayı gerisin geriye, adamın yüzüne çarpar gibiydi.

Kahkahası da, sesi gibi, öyle çınlayıcıydı ki, bir yalnızlık duygusu veriyordu. Hiçbir bönlük, aptallık yoktu bu gülüşte, ama Şimamura'nın yüreğinin kabuğuna kof bir tınıyla vurdu, sonra sessizliğe gömüldü.

«Nedir seni güldüren?»

«Hiç. Dünyada ancak bir kişi için hastabakıcılık yapabilirdim de!»

Şimamura gene irkilmişti.

«Bir daha hiçbir hastaya bakamam artık.»

«Anlıyorum.» Şimamura gafil avlanmış gibiydi. «Bütün zamanın mezarlıkta geçiyormuş, diyorlar.»

«Öyle.»

«Demek ömrünün sonuna kadar başka hiçbir hasta-

ya bakmayacaksın, başka kimsenin mezarına gidemeyeceksin, öyle mi?»

«Ölünceye kadar.»

«Öyleyse mezarlıktan nasıl ayrılır da Tokyo'ya gidebilirsin?»

«Özür dilerim. Ne olur, yanınıza alın beni.»

«Komako senin çok kıskanç olduğunu söylüyor. Ölen adam onun sözlüsü değil miydi?»

«Yukio ha? Yalan bu. Yalan.»

«Öyleyse Komako'yu neden hiç sevmiyorsun?»

«Komako.» Kız aynı odadaki birine seslenir gibi konuşmuştu. Şimamura'ya bakan gözleri ateş doluydu. «İyi bak ona.»

«Ama elimden bir gelen yok ki!»

Yoko'nun göz pınarlarında yaşlar belirmişti. Hafifçe burnunu çekerek hasırın üstündeki bir pervaneye vurdu.

«Komako bana, deli olacaksın, diyor.»

Sonra usulca dışarı çıktı.

Şimamura sırtında bir ürperti dolaştığını hissetti.

Pervaneyi atmak için pencereyi açtığında bir müşteriyle bir tür salon oyunu oynamakta olan Komako'yu gördü. Kadın sarhoştu. Zorla kazanmak istercesine öne doğru eğilmişti, oturduğu yerden.

Gökyüzü bulutlanmıştı. Şimamura havuza indi.

Yan taraftaki kadınlar havuzunda Yoko otelcinin kızını yıkamaktaydı.

Çocuğu soyup yıkarken sesi öyle tatlıydı ki, yumuşak, yatıştırıcı; genç bir annenin sesi gibi.

Biraz sonra aynı tatlı sesle bir şarkı tutturdu:

«Bak, arka bahçede,
üç armut ağacı, üç tane sedir,
altı ağaç var.
Altta karga yuvaları,
üstte kırlangıç...
Bil bakalım, nedir söyledikleri?
Hakamairi iço iço iço ya!» (*)

Kız çocuklarının lastik top oynarlarken söyledikleri bir türküydü bu. Yoko'nun saçma sapan tekerlemeyi çabuk çabuk, neşeyle söyleyişini dinlerken Şimamura, «Acaba bu kızı daha önce bir rüyada mı görmüştüm?» diye düşündü.

Genç kız gevezelik ederek çocuğu giydirdi. Ve hamamdan çıkardı. Gittikten sonra bile sesi, bir flüt ezgisi gibi, kubbelerde çınladı, durdu, sanki.

Geyşanın biri sofada bir samisen kutusu bırakmış. Şu sonbahar gecesinde dinginliğin ta kendisi. Şimamura kutuda çalgı sahibinin adını ararken, tabak çanak gürültülerinin geldiği kapıdan Komako çıktı.

«Neye bakıyorsun öyle?»

«Geceyi burada mı geçirecek dersin?»

«Kim? Ha, şu. Saçmalama. Bu kutuları her gittiğimiz yere taşır mıyız sanıyorsun? Bazan günler günü otelde bırakırız.» Güldü, ama hemen sonra gözlerini sımsıkı kapadı. Göğsü inip kalkıyordu. Uzun eteklerini elinden bırakarak erkeğe yaslandı.

«Kuzum, eve götür beni.»

«Gitmesen olmaz mı?»

«Olmaz ya. Gitmeliyim. Hepsi başka yere gittiler; ben arkada kaldım. Fazla oyalanmazsam kimse bir şey

(*) Kuş taklidi. Gerçek anlamda: Mezarlığa yüz yarda, yüz yarda, gene yüz yarda.

demez. Ama havuza giderlerken bizim eve uğrarlar da bulamazlarsa ağızları açılır.»

Sarhoştu, ama o dik yokuştan aşağı hiç sendelemeden yürüdü.

«Ağlatmışsın o kızı.»

«Galiba biraz aklından zoru var onun.»

«Böyle şeyler söylemekten zevk mi alıyorsun?»

«Sen değil misin böyle diyen? O söyledi bana. Sen onun bir gün çıldıracağını söylemişsin. Bunları anlatırken gözleri doldu. Çoğu kızgınlığından, sanıyorum.»

«Ya? Öyleyse zararı yok.»

«On dakika geçmeden de hamamda, bülbül gibi şakımaya başladı.»

«Oldum olası sever, hamamda şarkı söylemesini.»

«Pek ciddi olarak, Komako'ya iyi bak, dedi bana.»

«Aptal mı bu kız? Ama bunu bana söylemen şart mıydı?»

«Ne çıkar? Bu kızdan konuşulunca neden böyle huylanıyorsun hep?»

«Arzuluyor musun onu?»

«Bak gördün mü? Bu biçim konuşacak ne var ortada?»

Komako, «Alay etmiyorum ben,» diye yanıtladı. «Ne zaman ona baksam, ağır bir yük taşıyormuşum da bırakıp kurtulamayacakmışım gibi geliyor. Hep böyle geliyor, nedense. Sen de anlayacaksın, ne demek istediğimi.»

Elini erkeğin omzuna koydu, ona yaslandı. Sonra, birden, başını salladı.

«Yok. İstediğim o değil. Bu kız senin gibi birisinin ellerine düşse belki de çıldırmaktan kurtulur. Beni kurtarsana bu yükten!»

«Biraz fazla ileri gidiyorsun.»

«Sarhoşluktan saçmaladığımı mı sanıyorsun? Saçmalamıyorum. Onun güvenilir ellerde olduğunu bilirsem ben

de burada, bu dağ başında, gönlümce, rahat rahat tohuma kaçabilirim. Güzel, tatlı bir rahatlık olur bu.»

«Yeter.»

Komako, «Rahat bırak beni!» dedi.

Ondan kaçayım derken evinin kapalı kapısına çarptı.

«Dönmeyeceksin sanmışlar. Kapı kapalı.»

«Açarım ben.»

Rezesinden kaldırıp geriye iterken kapı eski, küflü bir ses çıkardı.

«Hadi gel biraz.»

«Saat çok geç.»

«Herkes uyumuştur.»

Şimamura duraksıyordu.

Kadın, «Öyleyse seni otele kadar geçireyim,» dedi.

«Ben kendim giderim.»

«Benim odamı görmedin ki!»

Mutfak kapısından içeri girdiler. Ev halkının uyuyan şekilleri gözlerinin önüne seriliverdi. Yerdeki ince şilteler, şalvar yapılan ucuz, yollu dokuma bezinden ve soluktu. Anne, baba, en büyüğü on altı yaşlarında bir kız olan beş altı çocuk yanık abajurlu bir lambanın ışığında uzanıyorlardı. Her birinin kafası ayrı yöndeydi. Görüntü yoksulluk kokuyordu; gene de büyük bir canlılıkla doluydu.

Uyuyanların sıcak soluklarıyla itilmişçesine, Şimamura kapıya doğru geriledi. Komako kapıyı hemen çarpıp kapadı, mutfağın içinden yürüdü geçti. Şimamura usul usul, çocukların yastıklarının yanından geçerek onun peşinden gitti. İçi bir garip heyecanla ürperiyordu.

«Sen dur burada. Üst katın ışığını yakayım.»

«Zararı yok.»

Şimamura merdiveni karanlıkta çıktı. Arkasına dönüp bakınca, uyuyan köylü yüzlerinin gerisinde, şekerci dükkânını gördü.

İkinci katta, yıpranmış yer hasırlarıyla döşeli dört köy odası uzanıyordu.

«Tek kişi için büyük olmasına büyük ama...»

Odaların arasındaki bölmeler kaldırılmıştı ve Komako'nun yatağı, odaları sofadan ayıran sürmeli kapının iç yanında, pek ufak, pek kimsesiz duruyordu. Kapının kâğıt kanatları eskilikten sararmıştı. Besbelli ev sahiplerinin malı olan eski eşyalar ve aletler en dipteki odaya yığılmış duruyordu. Duvardaki çengellerde gezmeklik kimonolar asılıydı. Bu yer Şimamura'nın aklına bir köstebek ya da tilki yuvasını getirdi.

Komako kemerin altına oturdu ve tek şilteyi erkeğe sundu. Aynaya bakarak:

«Lale gibi kırmızı,» dedi. «Gerçekten çok mu sarhoşum?» Dolabın en üst çekmecesini karıştırmaya başladı. «Al; günlüklerim.»

«Bu kadar çok ha?»

Kadın ağız ağıza çeşitli sigaralarla dolu olan küçük bir örnekli kâğıt kutu çıkardı.

«Müşterilerin verdikleri sigaraları obinin içine sıkıştırdığımdan kimileri biraz yırtılıyor. Ama temizdirler. Eğri büğrülüklerine karşılık da çeşidim bol.»

Ne istenirse bulunabileceğini göstermek amacıyla kutunun içindekileri şöyle bir karıştırdı.

«Yalnız kibritim yok. Sigarayı bırakalı kibrit kullanmıyorum!»

«Zararı yok. Dikişler nasıl gidiyor?»

«Bir şeyler yapmaya çalışıyorum, ama güz müşterilerinden zaman kalmıyor.»

Dolabın önündeki dikişleri toplayıp kaldırdı.

İyi ağaçtan yapılma çekmeceli dolap ve lake dikiş kutusu (belki de Tokyo yıllarının kalıntısı) hâlâ duruyordu. Ama bu eski püskü köy odalarına hiç yaraşmamışlardı.

Komako'nun baş ucundan tavana ince bir sicim uzanıyordu.

«Yatakta okuduğum zamanlar ışığı bununla söndürüyorum.»

İpi yavaşça çekti. Uysal, sessiz, gene tanı bir ev kadını havasındaydı. Ama heyecanını gizleyemiyordu.

«Alabildiğine yalnızsın burada, değil mi?»

«Gerçekten öyle.»

«Burada dört yıl kalmaya niyetlisin ha?»

«Ama bir yılı neredeyse doldu bile. Uzun sürmez.»

Şimamura diken üstünde oturuyordu sanki. Aşağıdakilerin soluklarını duyar gibi oluyordu; konuşacak bir şey de bulamıyordu.

Gitmek için ayağa kalktı.

Komako onun arkasından kapıyı örttü. Başını kaldırıp gökyüzüne baktı.

«Kar yağacağa benzer. Güz renklerinin sonu demektir bu.» Sokağa çıkarken bir şiirden dize okudu. «Bizim dağlarda karlar, çınar yapraklarına yağar.» (*)

«İyi geceler diyelim.»

«Dur. Oteline kadar geçireyim seni. Kapıya kadar.»

Ama yatak odasına kadar çıktı.

«Sen gir yat.»

Komako dışarı çıktı, birkaç dakika sonra elinde ağız ağıza saki dolu iki bardakla döndü. Daha odaya girerken:

«İç!» diye buyurdu. «İçiyoruz bu gece.»

«Mutfaktakiler yatmamış mı? Nereden buldun bunu?»

«Nerede durduğunu biliyorum da.»

Fıçıdan boşaltırken bir kadeh içip geldiği anlaşılıyordu. Önceki sarhoşluğu yenilenmiş gibiydi. Kısılmış gözlerle sakinin eline dökülmesine baktı. «Bu zıkkımı karanlıkta ilaç gibi yutmanın bir tadı yok.»

(*) Bir kabuki oyunundan.

Şimamura ona boyun eğdi ve eline tutuşturulan kadehi yudumladı.

Bu kadarcık şey tutmazdı onu, ne var ki dışarda yürürken üşümüş olmalıydı. Midesi bulanmaya başladı. Başı fırıl fırıl dönüyordu, renginin attığını kendi gözleriyle görür gibiydi. Gözlerini yumdu; kendini yatağa bıraktı.

Komako telaşlanarak onu kollarının arasına aldı. Onun gövdesinin sıcaklığı erkeğe çocuksu bir güvenlik duygusu verdi.

Kadın kaygılı duruyordu: Kucağında küçük bir çocuk tutan çocuksuz kadınlar gibi. Başını kaldırıp kaldırıp erkeğe bakıyordu: Uyuyan bir çocuğa bakarcasına.

«İyi kızsın sen.»

«Neden? Neden iyiymişim? Nerem iyiymiş benim?»

«İyi kızsın.»

«Alaya alma beni. Doğru değil.»

Kadın başını yana doğru çevirmiş, onu kucağında sallayarak kesik kesik konuşuyordu: Her sözü bir küçük vuruş.

Sonra kendi kendine güldü, usulca:

«İyi kız değilim ben. Kolay mi senin burada oluşun? Buradan gitsen daha iyi. Sana her gelişimde yeni bir kimono giymek istiyorum. Giyecek kimonom kalmadı artık. Bunu başkasından aldım. Görüyorsun ya, hiç de iyi değilim.»

Şimamura karşılık vermedi.

«Neyim iyiymiş bu kadar benim?»

Kadının sesi biraz soğuk çıkıyordu. «Seni ilk gördüğüm gün, ömrümde bu kadar sevimsiz herif görmedim, diye düşünmüştüm. Öyle şeyler söylüyordun ki, olacak gibi değildi. Hiç sevmemiştim seni.»

Şimamura, evet, gibilerden baş salladı.

«Ya? Bunu şimdiye dek neden söylemediğimi anlıyorsun ha? Bir kadın bunları söylemeyi gerekserse, va-

rabileceği en uç noktaya varmış demektir. Biliyor musun?»

«Zararı yok.»

«Yok mu?»

Biraz sessiz kaldılar. Komako eski benliğini anar gibiydi. Şimamura da onun canlılığını gövdesinin sıcaklığından içiyordu.

«İyi kadınsın sen.»

«Nasıl iyiymişim?»

«İyi kadın.»

«Ne garip adam bu!»

Kadın yüzünü, çenesiyle omzunu kaşır gibi, ondan gizli tutuyordu. Derken birden, Şimamura'nın hiç anlamadığı bir öfkeyle dirseğinin üzerinden doğruldu.

«İyi kadın mı? Ne demek istiyorsun bununla? Ne demek istiyorsun?»

Adam ona bakakalmıştı.

«Açık söyle. Bunun için mi beni görmeye geldin? Demek alay ediyordun benimle. Demek alay ediyordun, olup olacağı.»

Kadın öfkeden kıpkırmızı kesilmiş, ateş püskürerek adama bakıyordu. Omuz başları sarsılıyordu. Ama yüzünün rengi geldiği gibi çabucak gitti ve göz yaşları bembeyaz kesilen yanaklarından aşağı yuvarlanmaya başladı.

«Nefret ediyorum senden. Bilsen, nasıl nefret ediyorum.»

Yataktan dışarı kaydı, arkasını erkeğe dönüp oturdu.

Yaptığı yanlışın ne olduğunu anlayınca Şimamura'nın göğsüne hançer saplanmış gibi oldu. Hiç sesini çıkarmadan gözlerini kapadı.

Kadın kendi kendine, «Çok yazık doğrusu!» diye mırıldandı.

Başı dizlerinde, gövdesi top gibi tostoparlak olmuştu.

Göz yaşları tükenip ağlaması kesildikten sonra otur-

duğu yerde, elindeki gümüş tokayı yer hasırına saplayıp çıkarmaya başladı. Biraz sonra da sessizce dışarı çıktı.

Şimamura onun peşinden gitmeye cesaret edemedi. Kadın gücenmekte haklıydı.

Gene de çok geçmeden döndü; çıplak ayakları sofada ses çıkarmıyordu.

«Havuza inecek misin?» diye dışardan seslendi. Tiz, ince, çelimsiz bir sesti bu.

«İstersen.»

«Sen benim kusuruma bakma. Geçti artık.»

Ama içeri girmedi. Şimamura havlusunu alıp dışarı çıktı. Kadın onun önü sıra yürüyordu; hapse götürülen bir suçlu gibi, gözleri yerde. Ama havuzda ısınmaya başladıkça üzerine garip bir neşe ve işve geldi. Uyumak artık söz konusu değildi.

Ertesi sabah Şimamura No oyunu okuyan bir sesle uyandı.

Bir süre yattığı yerden kulak verdi sese. Ayna başında oturan Komako dönüp gülümsedi.

«Erikli Oda'nın müşterileri. İlk toplantıdan sonra oraya çağırmışlardı. Hatırladın mı?»

«Gezintiye çıkmış bir No kulübü mü?»

«Evet.»

«Kar mı yağmış?»

«Evet.» Kadın gitti, pencerenin önündeki sürmeli kapağı açtı. «Kızılca çınar yaprakları yok artık.»

Pencerenin çerçevelediği gri gökten kocaman kar taneleri üzerlerine doğru uçuşuyordu; iri iri şakayıklar gibi. Sessiz sedasız, gerçek dışı bir şey vardı bu yağışta.

Şimamura karlara, uykusuzluğun verdiği boş gözlerle bakıyordu.

No okuyucuları bir de davul çıkarmışlardı.

Şimamura o geçen yılki karlı sabahı düşünerek aynaya bir göz attı. Uçuşan soğuk şakayıklar daha da irileşmiş, Komako'nun çevresinde beyaz bir çerçeve çiziyorlardı. Kadının kimonosunun önü açıktı. Havluyla boynunu siliyordu.

Teni, daha şimdi yıkanmış gibi tertemizdi. Şimamura onun böyle sudan bir söze alınmaya ihtiyaç duyabilecek bir kadın olduğunu aklının ucundan geçirmemişti. Bunu düşünmek bile içine dayanılmaz bir üzgünlük veriyordu.

Güz yapraklarının kızılı koyulaşırken her gün biraz daha uzaklaşır gibi duran dağlar yağan karla birlikte canlanıp parlamıştı.

İnce bir kar tabakasıyla örtülü olan sedirler beyaz topraktan, gökyüzüne doğru dimdik yükseliyordu; tek tek.

İplik karda bükülür, bez karda dokunur, karda yıkanır, karda ağartılırdı. İlk çıkrık dönüşünden son makasa kadar her şey karda yapılırdı. Çok eskiden beri böyleydi.

«Şijimi bezinin varlığı kardandır,» diye yazılmış. «Şijimi bezinin anası kardır.»

Bu karlar ülkesinde otlardan dokunan şijimi bezi, karların geçit vermediği uzun kışlar boyunca köy kızlarının elinin emeğidir. Şimamura yazlık kimono yapmak için eski kumaşçı dükkânlarında bu bezden aramıştı. Dans dünyasında tanıdıkları yoluyla, eski No kostümleri satan bir dükkân bulmuştu. Dükkâncıya da, iyi bir şijimi parçası düşerse, kendine bildirilmesini söylemişti.

Eski çağlarda Şijimi Panayırı ilkbaharda, karlar eriyip kar panjurları kaldırıldığı zaman yapılırmış. Memle-

ketin her köşesinden buraya şijimi almaya gelirlermiş; Edo, Nagoya, Osaka gibi büyük ticaret kentlerindeki toptancılar bile. Bunların hep aynı hanlarda kalmaları da bir gelenek olup çıkmış.

Gösterilen mallar yarım yılın emeği olduğu için bütün dağ köylerinin gençleri, kızlı erkekli, panayıra gelirlermiş. Alıcı bölmeleriyle satıcı bölmeleri yan yana dururur, pazar yeri bir bayram havasına bürünürmüş.

En iyi dokumalara ödül verildiği için panayır aynı zamanda bir tür koca bulma yarışı gibiymiş. Kızlar bez dokumasını daha çocukluktan öğrenir, en iyi işlerini on dörtle yirmi dört yaş arasında çıkarırlarmış. Yaşları ilerledikçe ellerinin yatkınlığı azalırmış. Seçkin dokumacılar arasında yer alabilmek isteğiyle, o uzun, can sıkıcı kar tutsağı kışların emeği olan bezlere bütün sevgilerini, bütün benliklerini dokurlarmış. İplik bükmeye eski ay takviminin ekim ayında başlanır, ağartılma işi öbür yılın şubat ortalarında ancak tamamlanırmış.

Şimamura'nın kimonoları içinde, belki de geçen yüz yılın ortalarına doğru köy kızları tarafından dokunmuş bir iki tanesi vardı.

Şimamura bu, kimin sırtına değdiği belirsiz olan elden düşme kimonolarını «karda ağartılmaya» gönderirdi. Kimonoları ta buralara, ilk dokundukları yerlere kadar göndermek güç işti. Gelgelelim Şimamura köy kızlarının döktükleri göz nurunu düşündükçe, ağartılma işinin, o kızların ülkesinde, yollu yolunca yapılmasını isterdi. Beyaz dokumanın kalın kar tabakasının üzerine serildiğini; hem karların, hem de dokumanın doğan güneşle kızıllaştığını düşündükçe, bezdeki bütün kirlerin yok olduğuna inanır, kendisi bile yıkanıp arınmış gibi gelirdi.

Gene de şunu ekliyelim ki bu işleri Tokyo'daki bir temizleme dükkânına yaptırtırdı. Kimonoların gerçekte kuru temizlemeden geçtiklerinden haberi bile yoktu!

Eski günlerden beri bez ağartmakla ün salmış evler vardı. Bu işi dokumacılar çoğunlukla kendileri yapmazlardı. Beyaz şijimiler dokunduktan sonra karların üzerine serilirdi. Renkli bezler de daha dokunurken tezgâh üzerinde «ağartılırdı.» Ağartma mevsimi ay takvimine göre ocak ve şubata düşerdi ve bu iş kar kaplı tarlalarda, bahçelerde yapılırdı.

Kumaş ya da iplik, bir gece küllü suda yatardı. Ertesi sabah tekrar tekrar yıkanır, sıkılır, karların üzerinde ağarmaya bırakılırdı. Bu iş her gün yeniden yapılırdı. En sonunda, doğan güneşin ışınlarının beyaz şijimiyi kan kırmızısına boğuşunun sözle anlatılmaz bir görünüm olduğunu Şimamura eski bir kitapta okumuştu. Daha sıcak kentlerden gelenlerin merakla seyrettiği bir şeymiş bu. Ve ağartma işinin sonu, karlar ülkesinde baharın geldiğinin bir müjdesi sayılırmış.

Şijimi bölgesi bu kaplıca köyüne çok yakındı; ırmak boyunda, vadinin genişlemeye başladığı yerde. Neredeyse Şimamura'nın penceresinden bakılınca görülebilecek kadar yakındı. Şijimi Pazarı olan köy ve kasabaların hepsinden tren geçiyordu artık. Bölge hâlâ ünlü bir dokumacılık merkezi sayılıyordu.

Şimamura karlar ülkesine hiçbir zaman yaz ortasında, şijimi giyilecek mevsimde ya da bezlerin dokunduğu sırada gelmediğinden, Komako'yla bu konuyu konuşacak fırsat çıkmamıştı. Eski bir halk sanatının durumu üstüne ondan bilgi istemek de erkeğin aklına gelmemişti.

Şimamura Yoko'nun hamamda şarkı söyleyişini duyunca düşünmüştü: Bu kız eskiden doğmuş olsa, çıkrık ve tezgâh başında çalışırken böyle şarkı söylerdi.

Hayvan kılından daha ince olan ot telleriyle ancak karın rutubetinde çalışılabildiğini, karanlık, soğuk ayların bu yüzden şijimi dokumasına elverişli olduğunu söylerler. Eskiler şunu da ileri sürerlermiş: Soğuk mevsimin

ürünü olan bu bezlerin en sıcak havada bile tene serin gelmesinin nedeni ışık ve karanlık kurallarının bir oynaşımıymış.

Şimamura'ya bu denli bağlanmış olan bu Komako adındaki kadının da benliğinin özünde bir serinlik var gibiydi. Bu yüzden, kişiliğindeki o yoğun, olağanüstü sıcaklık insanın büsbütün içine işliyordu.

Ne var ki, bu aşktan arta kalan, şijimi dokuması gibi elle tutulur, gözle görülür bir şey olmayacaktı. Giyimde kullanılan kumaş sanat yapıtlarının en kısa ömürlüsüdür. Gene de iyi bir şijimi bezi, güzel kullanılırsa, hiç solmadan yarım yüzyıl dayanabilir.

Şimamura, dalgın dalgın, insanlar arasındaki yakınlıkların ne ömürsüz olduğunu düşünürken gözünde ansızın Komako bir başka adamın çocuklarının anası olarak belirdi. Şimamura irkilerek çevresine bakındı.

Yorulmuş olacaktı.

Burada öyle uzun kalmıştı ki, acaba karısıyla çocuklarını unuttu mu, diye düşünülebilirdi. Kalışı Komako'yu bırakamayışından ya da bırakmak istemeyişinden değildi. Kısacası, oturup kadın gelsin diye beklemeyi huy edinmişti. Kadının gelişleri sıklaştıkça adam kendi kendine büsbütün şaşıyor, «Benim eksikliğim nedir, ben neden böyle tüm varlığımla yaşayamıyorum?» diye düşünüyordu. Bir kenarda durmuş kendi soğukluğuna bakar gibiydi. Komako'nun kendini nasıl olup da böyle tümüyle verebildiğini anlayamıyordu. Komako ona bütün varlığıyla geliyordu da Şimamura'dan ona giden hiçbir şey yok gibiydi. Şimamura göğüs kafesinin içinde, kar birikir gibi, Komako'nun ağırlığını duyuyordu: Boş duvarlara vurup duran bir yankı.

Ve kendi kendini, sonuna dek şımartamayacağını da biliyordu.

Mangala yaslanıp durdu ve bir kez buradan gidince

bir daha dönüp gelmesinin ne uzak bir olasılık olduğunu düşündü.

Otelci ona eski Kyoto işi, gümüş kaplamalı, kuş ve çiçek oymalı bir çaydanlık ödünç vermişti. Çaydanlığın emziğinden, çam dalları arasında esen rüzgârın sesi geliyordu. Daha doğrusu Şimamura iki çam rüzgârı seçebiliyordu: Biri uzak, öbürü yakın. Uzak rüzgârın hemen gerisinde belli belirsiz bir çıngırak çalınışı vardı. Şimamura kulağını çaydanlığa yaklaştırdı. Ta uzaklarda, çıngırağın çalınıp durduğu yerde, birden Komako'nun, çıngırak temposuna uyarak seken ayaklarını gördü.

Geriledi. Ayrılmak zamanı gelmişti.

İçinden gidip Şijimi bölgesini görmek geldi. Bu yolu yaparsa, şu kaplıca köyünden de belki koparabilirdi kendini.

Irmak boyundaki hangisinden ineceğini bilemiyordu. Modern dokumacılık merkezleri ilgisini çekmediği için, yeter derecede ıssız ve geri duran bir köyün istasyonunu seçti. Bir süre yürüdükten sonra eski bir ticaret köyünün ana caddesine benzer bir sokağa çıktı.

Evlerin yanlarından iyice taşan eğri çatılar, yolun her iki yanında direklerle tutturulmuşlardı. Bunların gölgesinde kar bastırınca kullanılacak geçitler vardı. Her evin çatısının bir kanadı epeyce geniş olduğu için geçitler sokak boyunca uzayıp gidiyordu.

Evler birbirine bitişik olduğundan damlarındaki karlar ancak sokağa atılabiliyordu. Kar tabakasının en kalın olduğu mevsimde sokağın orta yerinde yüksek bir kar tepesi tümseklenir ve karşıdan karşıya geçmek için bunun altından tüneller kazılırdı.

Komako'nun kaplıca köyü de bu karlar ülkesinin bir köşesiydi, am oradaki evler birbirinden ayrı yapılmıştı. Bu yüzden Şimamura bu kar geçitlerini ilk olarak görüyordu. Birinin içinden geçmeye yeltendi. Eski çatıların

gölgesi koygundu ve çarpık direklerin dipleri çürümeye yüz tutmuştu. Evlerin içlerine baka baka yürüdü bir süre. Kuşaklar boyunca dedelerinin, uzun, karlı kış aylarında çektiği karanlığın içine girmiş gibiydi.

Burada, karlar altında kendilerini işlerine adayan dokumacı kızların dokudukları şijimi bezleri, sürdükleri yaşamdan çok daha parlak ve iç açıcıydı; Şimamura şimdi anlıyordu bunu. Elindeki eski kitap, ekonomik yönden şijimi dokumacılığının hiç de pratik olmadığını yazıyordu: Tek bir parça bez için dökülen göz nuru, harcanan emek öylesine büyüktü. Demek ki dokumacılık yapan evlerin hiçbiri dışardan adam tutabilecek duruma erişmemişlerdi.

Sağlıklarında karınca gibi çalışan adsız sanatkârlar birer birer ölmüşlerdi ve yalnız dokudukları şijimiler kalmıştı arkada; onlar da, yazın insanı serin ve rahat tuttuğu için Şimamura gibi adamların oyuncağı olup çıkmıştı.

Bu oldukça bayat düşünce Şimamura'ya parlak bir buluş gibi geldi: Bir insanın sevgiyle yoğurup ortaya çıkardığı bir yapıtın sesini ne zaman, nerede duyuracağı, kimleri esinleyip, heyecanlandıracağı önceden kestirilemiyordu.

Ana cadde, dedesi olan posta yolu gibi dümdüz geçiyordu dağınık köyün içinden. Bir ucu da Komako'nun köyünden geçiyor olsa gerekti. Üzerlerindeki dizi dizi taşlarla damlar kaplıca köyündekilere benziyordu.

Geniş çatıları ayakta tutan direkler yere solgun gölgeler düşürmeye başlamışlardı. Şimamura ayırdına varmadan, saat akşama yaklaşıvermişti.

Bakıp görecek başka bir şey yoktu artık. Şimamura trene binip, birincisine pek benzeyen ikinci bir köye gitti. Gene bir süre dolaştı ortalarda. Üşümeye başlayınca bir aşçı dükkânına girip bir tas şehriye çorbası içti.

Çorbacı dükkânı bir ırmak kıyısındaydı. Bu, kaplıcaların yanından geçen ırmak olsa gerekti. Karşı kıyıda bir köprünün üzerinden ikişer üçer geçen, saçları kazınmış Budist rahibeleri görülüyordu. Hepsinin ayaklarında kaba saba hasır sandaletler vardı. Kimileri de sırtlarına kubbe biçimi hasır şapkalar sarkıtmışlardı. Besbelli bir âyinden manastırlarına dönüyorlardı ve yuvalarına kavuşmak için telaşlanan bir karga sürüsü gibiydiler.

Şimamura dükkâncı kadına, «Ne kafile!» dedi.

«Dağda bir rahibe manastırı var da. Dışarıdaki her türlü işlerini bir an önce bitirmeye çalışıyorlardır şimdi: Kar iyice bastırdı mı yerlerinden kıpırdayamazlar!»

Köprünün gerisinde, alaca karanlıkta gölgelenen dağlar, daha şimdiden kar kaplıydı.

Yaprak dökümü başlayıp da rüzgârlar soğudukça bu karlar ülkesinde ilikleri donduran, kapanık günler birbirini izler. Hava kar kokar artık. Uzak ve yakın bütün dağların tepelerine kar düşer. Kıyıda deniz kükrer durur ve içerlek yerlerde de dağlar kükrer; uzaktan yansıyan gök gürültüsü gibi derinden seslerle. Tepelerin beyazlığı ve kayalarda içten içe yankılanan gümbürtü, büyük karların uzak olmadığına işarettir.

Şimamura bunları da elindeki o eski kitaptan öğrenmişti.

İlk kar onun o yatakta yattığı yerden No okuyanları dinlediği sabah yağmıştı. Acaba deniz kıyısıyla dağların arasındaki gümbürtü de o sabah başlamış mıydı? Belki böyle gezintiye çıkmak duyularını keskinleştirmişti, çünkü daha şimdiden kulağına uzaktan uzağa bir gümbürtü sesi gelir gibiydi.

«Demek rahibeler de kardan kapanıp kalacaklar ha? Sayıları ne kadar?»

«Sürüsüre bereket.»

«Karlı aylarda, kapanıp kalınca günlerini nasıl geçirirler dersin? Şijimi dokumasını öğretelim mi onlara?»

Kadın bu meraklı yabancıya bakarak hafifçe gülümsedi.

Şimamura istasyona döndü ve iki saat tren bekledi. Güz güneşi battı. Hava, yıldızları silip parlatmışçasına duruydu. Şimamura'nın ayakları üşümüştü.

Ne aramaya gittiğini pek bilemeyerek kaplıca köyüne döndü. Taksi, her zamanki gibi rayların üstünden geçip köye girdi. Sedir korusunun önünden geçerlerken ışıklar içinde yüzen bir ev çıktı karşılarına.

Şimamura gene güvenlikte duydu kendini ve ısınıvermiş gibi oldu.

Burası Kikumura denilen lokantaydı ve kapıda üç dört geyşa durmuş, çene çalıyorlardı.

«Komako da buradadır şimdi.» Şimamura daha düşüncesini şekillendiremeden Komako'yu gördü; Komako'dan başka bir şey görmez oldu.

Şoför frene bastı. Bu erkekle kadın üstüne birtakım söylentiler duymuş olsa gerekti.

Şimamura gözlerini kadından ayırarak arka pencereden dışarı baktı. Yıldız ışığında tekerlek izleri karların üzerinde apaçık, ta gerilere kadar uzanıyordu.

Komako gözlerini yumdu ve taksiye doğru atıldı. Taksi yokuş yukarı yavaş yavaş ilerliyordu. Kadın çamurluğa atlamış, kapı kolunun üzerine abanmıştı.

Yiyip yutarcasına atılmıştı otomobilin üzerine. Şimamura ise bir sıcaklığın kendine yaklaşmış olduğunu hissediyordu. Kadının, içinden gelene uyarak yaptığı bu hareket ona bir çılgınlık ya da gözü karanlık gibi gelmedi.

Komako bir kolunu kaldırmış, kapalı pencereyi sanki kucaklamıştı. Kimono'nun kolu bileğinden kayıp açıldı; iç kimononun tatlı al rengi kalın camdan süzülüp ge-

çerek soğuktan yarı donmuş olan Şimamura'nın içine işledi.

Kadın alnını cama dayadı. Tiz bir sesle:

«Nerelerdeydin?» diye sordu. «Söyle bakalım, nerelerdeydin?»

Şimamura, «Çılgınlık etme; parçalanacaksın!» diye bağırdı.

Ama bunun tatlı bir oyundan başka hiçbir şey olmadığını ikisi de biliyorlardı.

Kadın kapıyı açtı, otomobilin içine yuvarlandı. Otomobil de zaten durmuştu. Dağ yolunun başındaydılar.

«Nerelerdeydin?..»

«Biraz...»

«Neredeydin?»

«Hiiiç.»

Şoför ses çıkarmadan bekliyordu. Gerçekten de tuhaftı: Yolunun sonuna gelmiş bir taksinin içinde böyle oturup durmak.

«Gel, çıkalım.» Komako elini onun elinin üstüne koydu. «Soğuk var. Bak, buz gibi. Beni neden almadın yanına?»

«Almalı mıydım, dersin?»

«Ne tuhaf adam bu!» Kadın sevgiyle gülerek taş basamaklardan yukarı koştu. «Gittiğini gördüm. Saat iki... üçe geliyordu, değil mi?»

«Öyle.»

«Otomobil sesini duyunca dışarı fırladım. Ama sen dönüp bakmadın bile.»

«Bakmadım ha?»

«Bakmadın ya. Neden dönüp bakmadın?»

Şimamura bu üstelemeye biraz şaştı.

«Seni uğurladım, ama senin bundan haberin yoktu, değil mi?»

«Yoktu ya.»

«Gördün mü?» Kadın mutlulukla gülerek ona sokuldu. «Beni neden almadın? Beni almadan gidiyorsun, sonra da soğuktan yarı donmuş bir halde dönüyorsun. Hiç beğenmedim bu yaptığını.»

Birden, tehlikeli bir durumu haber veren, telaşlı yangın zilleri çalmaya başladı.

Arkaya doğru baktılar.

«Yangın var, yangın!»

«Yangın ha!»

Aşağıdaki köyden kıvılcımlar fışkırıyordu.

Komako çığlık atarak erkeğin eline sarıldı.

Aşağıdaki duman burgacının içinden durup durup alev dilleri yükseliyor, dalgalanarak çevredeki damları yalıyordu.

«Nerede acaba? Müzik öğretmeninin evinin oralarda mı?»

«Yok.»

«Nerede peki?»

«Daha yukarıda, istasyona doğru.»

Alev dili damların ta yukarısına doğru fışkırdı.

«Koza deposunda! Depoda! Bak, bak! Koza deposu yanıyor.» Kadın yüzünü Şimamura'nın omzuna bastırdı. «Depo! Depo!»

Yangın büyümekteydi. Ama dağdan bakılınca, yıldızlı göğün altında bir oyun ateşi gibi sepsessiz görünüyordu. Gene de dehşeti onlara ulaşıyordu. Alevlerin kükreyişini duyar gibiydiler. Şimamura kolunu Komako'ya sardı.

«Ne var bunda korkacak!»

«Yok! Yok! Yok!..»

Komako başını yandan yana salladı, sonra hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Şimamura'nın elleri içinde yüzü her zamankinden daha küçük duruyordu. Alnında bir ürperti vardı.

Yangını görünce ağlamaya başlamıştı. Şimamura neden böylesine üzüldüğünü hiç düşünmeden onu sımsıkı tutuyordu.

Ağlaması başladığı gibi birden kesilen kadın, Şimamura'nın kollarından sıyrıldı.

«Depoda sinema oynuyordu. Bu gece, tıklım tıklım insan doludur. Yaralanacaklar... Cayır cayır yanıp ölecekler.»

Otele doğru koştular. Yukarıdan bağırmalar geliyordu. Açık kapılardan dışarı vuran ışıkla aydınlanmış ikinci ve üçüncü kat sundurmalarında müşteriler durmuş bakıyorlardı. Bahçenin ucunda sararmış krizantemlerin siluetleri yıldız ışığının üzerine çizilmiş gibiydi. Şimamura bir an bunu yangının aydınlığı sandı. Krizantemlerin gerisinde birileri vardı. Kapıcı ve daha birkaç kişi basamakları ikişer üçer atlayarak geldiler.

Komako onların arkasından, «Koza deposu mu?» diye bağırdı.

«Evet.»

«Yaralanan var mı? Kimseye bir şey oldu mu?»

«Herkesi dışarı çıkartıyorlar. Film ateş almış. Alevler hemencecik her yanı sarmış. Telefonla söylediler. Bakın!» Kapıcı bir yandan koşarken bir kolunu havaya kaldırdı. «Çocukları birer birer balkondan aşağı atıyorlarmış.»

«Komako, «Ne yapsak?» diyerek adamın ardından merdivene atıldı. Birçokları daha arkadan koşup ona yetiştiler, Komako koşmaya başladı. Şimamura da onun peşinden gitti.

Merdiveni indikleri zaman korkuları arttı. Damların üzerinden alevlerin uçları görünüyor, alarm zilleri kulağa daha yüksek, daha telaşlı geliyordu.

«Yavaş ol. Yerler buz tutmuş. Bir de kayarsın.» Komako döndü, erkeğe baktı. «Sen daha öteye gelme artık,

istersen. Benim gidip bakmam şart, bakalım bir yaralanan falan var mı?»

Gerçekten de Şimamura'nın daha fazla gitmesi gerekli değildi. Heyecanı sönüverdi. Önüne baktı, kavşağa gelmiş olduklarını gördü.

Komako, «Samanyolu. Ne güzel, değil mi?» diye mırıldandı.

Gözlerini bir an gökyüzüne kaldırdı, sonra erkeği geride bırakarak koştu, gitti.

Samanyolu. Şimamura da başını kaldırıp baktı ve Samanyolu'nun akıntısına kapılır gibi oldu. Işık seli o denli yakındaydı ki, insanı kendine doğru çekiyordu sanki. Şair Başo'nun, «Fırtınalı denizler üzerinde eğimlenen Samanyolu» dediği bu parlak sonsuzluk muydu? Samanyolu işte şuracıkta yere iniyor, gece dünyasını çıplak kollarıyla sarıyordu. Öyle buram buram bir şehvet vardı ki bunda! Şimamura'ya kendi küçücük gölgesi bile bu ışık seline vuruyormuş gibi geldi. Her bir yıldız tek tek seçiliyordu ve ışık bulutlarındaki gümüş tozunun zerreciklerini bile göz görebiliyordu; gece öylesine dupduruydu. Samanyolu'nun uçsuz bucaksızlığı Şimamura'nın bakışlarını çekiyor, emiyordu sanki.

«Dur! Dur!» diye seslendi adam.

«Koş.» Komako dağlara doğru koşuyor, Samanyolu dağların üzerine akıyordu. Komako eteklerini elleriyle tutmuştu, kolları sallandıkça etekleri inip kalkıyordu.

Yıldız ışığıyla aydınlanmış karların üzerine kızıl bir aydınlık vurmuştu.

Kadın yavaşlayıp Şimamura'nın elini tuttu ve o uzun etekler yerlere düştü. «Sen de geliyor musun?»

«Evet.»

«Hep heyecan peşindesin.» Kadın karlara sürünen eteklerini tutup kaldırdı. «Ama herkes gülecek bize. Ne olur geri dön.»

«Biraz daha geleyim.»

«Doğru değil ki! Seninle yangına bakmaya gelirsem köylüler kızar.»

Şimamura başını, peki, der gibi salladı ve durdu. Gelgelelim kadının eli hâlâ, hafifçecik, onun kolunun üzerindeydi.

«Bir yerde bekle beni. Şimdi dönerim. Nerede bekleyeceksin?»

«Sen nerede dersen.»

«Dur bakayım. Biraz ileride.» Komako eğilip onun yüzüne baktı. Sonra birden başını yandan yana salladı. «Yok. İstemiyorum.»

Kendini onun kucağına attı. Adam bir iki adım geriledi. Yol kıyısındaki ince kar tabakasının içinde bir dizi taze soğan vardı.

«İçimden yıktın beni.» Sözler gene bir çağlayan gibi erkeğin üzerine boşaldı. «İyi kadın, dedin bana; değil mi? Gideceksin. Öyle demesen olmaz mıydı sanki?»

Şimamura onun o gümüş tokayı hasıra saplayıp çıkardığını görebiliyordu.

«Düşündüm, düşündüm ağladım. Eve döndükten sonra ağladım. Senden ayrılmaktan korkuyorum. Ama yalvarırım git buradan. Beni ağlattığını unutamam.»

Basit bir anlaşmazlığın bir kadının varlığına böyle derinden derine işlediğini gördükçe Şimamura kafasını kurt gibi kemiren bir çaresizlik duygusuna kapılıyordu.

Tam o sırada yangın yerinden bağırışlar yükseldi ve yepyeni bir alev sütunu, kıvılcımlar saçarak fışkırdı.

Tutsaklıktan kurtulmuş gibi, koşmaya başladılar.

Komako iyi koşuyordu. Sandaletleri donmuş karlar üzerine konup kalkıyor, yanlarına bastırdığı kolları sanki hiç kımıldamıyordu. Bütün gücü bağrında toplanmış gibiydi. Şimamura'nın gözüne bir tuhaf, küçücük göründü. Kendisi koşamayacak kadar toplu olduğundan, daha

ona bakarken yoruluvermişti. Ama kadın da çok geçmeden soluk soluğa kaldı. Ona yaslandı.

«Gözlerim sulanıyor,» dedi. «Öylesine soğuk var.»

Şimamura'nın gözleri de ıslaktı. Yanakları yanıyordu. Yalnız gözleri buz gibiydi. Kirpiklerini kıpıştırınca Samanyolu gözlerinin içine doldu. Göz yaşlarını akıtmamak için çabalıyordu.

«Samanyolu böyle midir her gece?»

«Samanyolu mu? Çok güzel, değil mi? Ama her gece böyle olmaz. Bu kadar açık görünmez çoğunlukla.»

Samanyolu, yukarıdan, onların koştuğu yönde akar ve Komako'nun başına ışığını serper gibiydi.

Kadının o hafifçe kemerli burnunun çizgisi pek seçilmiyordu, küçücük dudaklarının da rengi kaçmıştı. Bu denli ölgün olabilir miydi, gökleri ikiye bölen ve taşıp yerlere dökülen o ışık? Şimamura buna inanmak istemiyordu. Ortalığın aydınlığı, ayın yeni olduğu gecelerdekinden bile daha hafifti. Gene de Samanyolu en parlak dolunaydan daha parlaktı. Yeryüzüne gölge düşürmeyen soluk aydınlıkta Komako'nun yüzü bir eski zaman maskesi gibi yüzüyordu. Ne garip: Maskede bile kadın kokusu vardı.

Şimamura gökyüzüne baktı ve gene Samanyolu uzanıp dünyayı kucaklar gibi oldu.

Gene Samanyolu, bir büyük şafak gibi onun içinden akıp geçti, dünyanın uçlarına gidip durdu. Sessiz, ürpertici bir ıssızlığı vardı ve şaşırtıcı bir şehveti.

Komako yoluna devam ederek, «Sen gidersen ben namusumla yaşarım,» dedi. Ellerini dağılmış saçlarına götürdü. Beş altı adım gittikten sonra dönüp ona baktı. «Ne oluyoruz? Neden dikilip durdun orada?»

Şimamura ona bakarak duruyordu.

«Oo? Bekleyeceksin demek? Sonra beni odana götürürsün.»

Sol elini şöyle bir kaldırdı ve koşup gitti. Uzaklaşan şeklini dağ yutmuş gibi oldu. Samanyolu eteklerini dağların üzerine yaymış, göz alan parlaklığı dağları daha koyu bir karanlığa gömmüştü.

Komako ana caddeye saptı ve gözden yitti. Şimamura o yönde yürüdü.

Bir sürü adam, ritmik bir hava tutturmuş, bir yangın tulumbası götürüyorlardı. Arkalarından bir insan seli akmaktaydı. Şimamura az önce Komako'nun gittiği kaldırımdan, kalabalığın arasına karıştı.

Bir tulumba daha geçiyordu. Şimamura buna yol verdi, sonra peşine düştü.

Tahtadan yapılma eski bir tulumbaydı bu. Ucundaki uzun ipi çeken ve üzerine binmiş olan bir sürü adamın arasında gülünç derecede küçük kalıyordu.

Komako da tulumbaya yol vermek için durmuştu. Şimamura'yı gördü, koşup yanına geldi. Yol boyunca açılmış olan kalabalık, tulumba tarafından emilircesine yola koyulup yürümeye başladılar. Komako'yla Şimamura şimdi yangına koşan bir kalabalığın parçasından başka bir şey değildiler.

«Geldin demek. Hep heyecan peşinde koşarsın.»

«Çok doğru. Ama şu tulumbaya bak: Ne de küçük, değil mi? Yüz yaşında vardır.»

«En azından. Dikkat et, düşmeyesin.»

«Gerçekten kaygan.»

«Bir kere de gerçek bir kar kasırgası eserken gel. Karlar sabahlara kadar yollarda savrulur durur. Ama gelmezsin ki. Tavşanlar, sülünler bile kasırgadan kaçıp evlere girerler.»

Komako'nun sesi neşe, heyecan doluydu. Yoldaki ritmik seslerle adımların temposuna uymuş gibiydi. Şimamura da kalabalığa kapıldıkça heyecanlanıyordu.

Şimdi ateşin çatırtısını duyabiliyordu; alev dilleri ta

karşılarından yükseliyordu. Komako, Şimamura'nın koluna yapıştı. Yol boyundaki alçak, karanlık evler yangının ışığında bir görünüp bir silindikçe soluk alıp verir gibiydiler. Tulumbaların suyu sokağa akıyordu. Bir insan duvarına çarptılar. Duman kokusunun içinde koza kaynatılır gibi bir koku vardı.

Kalabalıktan yükselen sesler hep aynı şeyleri yineliyordu: Yangın sinema makinesinden çıkmış; çocukları birer birer balkondan aşağı atmışlar; kimseye bir şey olmamış; depoda pirinç ya da koza stoku olmayışı şans eseriymiş. Gene de bir çeşit durgunluk yangının görüntüsüne bir bütünlük veriyordu; sanki alevlerin karşısında herkes dilini yutmuştu ve nirengi noktası olan yürek her göğüsten sökülüp alınmıştı. Herkes yangının ve tulumbaların sesini dinler gibiydi.

Ara sıra geç kalmış bir köylü koşarak geliyor, bir akrabasının adını çağırıyordu. Çağırışa yanıt çıkıyordu ve iki akraba sevinç içinde karşılıklı, bağırarak konuşuyorlardı. Yalnızca bu sesler canlı ve gerçek geliyordu kulağa. Alarm çalmıyordu artık.

Göze çarpmaktan korkan Şimamura kadının yanından ayrılarak birkaç çocuğun arkasına geçip durdu. Sıcak arttıkça çocuklar geri geri geliyorlardı. Ayaklarının dibindeki karlar erimeye başlamıştı. Daha ilerideki karlar şimdiden, ateş ve su yüzünden vıcık vıcık olmuştu: Ayak izleriyle dolu bir çamur deryası.

Koza deposunun yanındaki tarlada duruyorlardı. Caddedeki kalabalığın çoğu bu açıklığa doluşmuştu.

Yangın, giriş yerinin yakınında çıkmış olsa gerekti. Yapının yarısının duvarlarıyla çatısı kömür olmuştu. Direk ve kirişler hâlâ için için yanmaktaydı. Bir çatıdan, bir de tahta duvar ve tabanlardan ibaret, samanlık gibi kocaman bir yapıydı bu. İçerisinde pek duman yoktu. Gerçi tulumbaların iyice ıslattığı çatı ateş almamış gibiy-

di, gene de alevlerin yayılması durmuyordu. En umulmadık yerden bir alev dili çıkıveriyordu; üç tulumba telaşla ona doğru yöneliyor ve simsiyah bir duman bulutuyla birlikte kıvılcımlar fışkırıyordu.

Kıvılcımlar yükselip Samanyolu'na karışıyor, Şimamura'yı da birlikte çekip götürüyorlardı. Duman sıyrılınca Samanyolu dönüp ters yönde akar gibi oluyordu. Arada bir tulumbalardan biri çatıya isabet alamıyor ve fışkırttığı suyun ucu dalgalanarak hafif beyaz bir sise dönüşüyordu; Samanyolu'nun ışığını emmişçesine.

Komako yanına gelmişti; ne zaman geldiğini Şimamura bilemiyordu. Kadın onun elini tuttu. Şimamura dönüp ona baktı, ama bir şey demedi. Komako gözlerini yangına dikmişti; yangının nabzı onun dikkat dolu, hafif kızarmış yüzünde atıyordu. Şimamura yüreğinin yerinden sökülürcesine ağzına geldiğini duyumsadı. Komako'nun saçları çözülmüştü, arkaya doğru atılmış duran boynu çıplaktı. Şimamura'nın elleri bu tene dokunmak arzusu ile titriyordu. Elleri sımsıcaktı, ama Komako'nun eli daha bile sıcaktı. Bir ayrılık aralarına zorla sokulurmuş gibi bir duyguya kapılması nedendi?

Kapı yanındaki direk ve kirişlerden gene alevler fışkırdı. Bir su çizgisi alevlere doğru atıldı. Yapının kasnağı çökmeye başlarken ıslık çalarak buhar bulutları yükseldi.

Kalabalıktan, tek bir ağızdan çıkarcasına bir ah, koptu. Alevlerin arasından bir kadın vücudu yuvarlanmıştı.

Koza deposunun içinde bir balkon vardı. Gövde ikinci kattan daha alçak olan bu balkondan düştüğü için yere düşmesi bir saniyeden daha uzun sürmüş olamazdı. Gene de, nedense, gözler onun düşüşünü ayrıntılı olarak izleyebilmişlerdi. Bu saniyeyi bu denli uzun gösteren belki de düşüşün kuklamsı cansızlığıydı. Düşenin baygın olduğu hemen anlaşılıyordu. Yeni fışkıran alevlerle geride

için için yanan bölümün arasına hiç ses çıkarmadan düştü. Yapının içi su dolmuştu. Gövdenin düştüğü yerden hiç toz kalkmadı.

Tulumbalardan birinin suyu ateşlerin üzerinden eğimlenirken, ansızın önünde bir kadın gövdesi beliriver-mişti. İşte bu kadar apansız olmuştu bu düşüş. Gövde tam yatay durumda indi havadan yere. Şimamura irkilip gerildi ama, korkudan değil. Düşen gövdeyi gerçek dışı bir dünyadan gelme bir hayalet gibi görüyordu. Havaya fırlayıveren o kaskatı biçim yumuşamıştı sanki. Bir taş bebeğin edilgenliği ve cansızların özgürlüğüyle, yaşamı da ölümü de kendinden uzakta tutar gibiydi.

Şişamura'nın tek kaygısı gövdenin başı sarkacak ya da bir dizi, kalçası falan bükülerek o kusursuz yatay çizgiyi bozuverecek diyeydi. Böyle bir şey nasılsa olacak, diye düşünüyordu, ama gövde hâlâ öyle yatay olarak yere vurdu.

Komako bir çığlık koparArak ellerini gözlerine örttü. Şimamura'nın gözleri yerdeki kıpırtısız şekile takılmıştı.

Bunun Yoko olduğunu ne zaman anlamıştı? Kalabalıktan kopan ah'la Komako'nun çığlığı bir anda çıkmış gibiydi. Aynı anda Yoko'nun yerde uzanık duran baldırında belli belirsiz bir kasılma oldu.

Çığlık hançer gibi delip geçmişti, Şimamura'yı. Yoko'nun bacağındaki titremeyi görünce sırtından ta topuklarına kadar buz gibi ürperdi. Yüreği anlatımsız bir acıyla, yerinden sökülürcesine çarpıyordu.

Yoko'nun bacağı belli belirsiz kımıldamıştı; gözle zor seçilecek kadar.

Daha kasılma geçmeden Şimamura'nın gözleri onun yüzüyle kimonosuna kaymıştı. Kimonosu kırmızı üstüne siyah ok örnekliydi. Yoko sırt üstü düşmüştü. Kimonosunun eteği dizinin hemen üstüne kadar sıyrılmıştı. Yere

düştükten sonra ancak o ayağındaki ufak kımıltı görüldü. Baygın yatıyordu. O kıpırtısız şekilde Şimamura nedense ölüm sezmiyordu. Daha çok Yoko bir değişim geçirmiş gibi geliyordu ona.

Çöken balkonun iki, üç kirişi kızın başının yukarısında alev alevdi. Baktığı yeri delip geçen o güzel gözler kapalı duruyordu. Çenesi hafif kasılmış, boynu gergindi. Ateşin ışığı beyaz yüzünün üzerinde oynaşıyordu.

Şimamura, buraya, Komako'yu görmeye geldiği o akşamı düşünüyordu. Dağlardaki ışığın Yoko'nun yüzüne vuruşunu ansıdı ve gene içi kalktı. Komako'yu tanıdığından beri geçen yıllar ve aylar bu ışıkla parlayıvermiş gibiydi ve Şimamura içini burkan acının işte bundan doğduğunu biliyordu.

Komako ellerini yüzüne örtüp çığlık atmıştı. Kalabalığın o ilk ah'la soluğunun kesildiği anda, kadın Şimamura'nın yanından ayrıldı ve yangına doğru koştu.

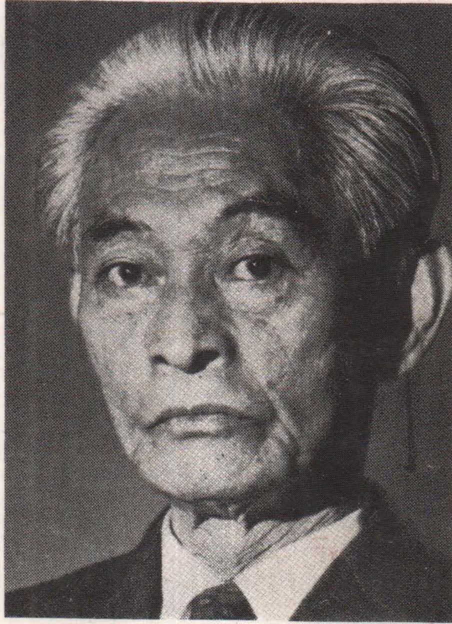
O uzun, geyşa etekleri yerlerde sürüne sürüne, su birikintilerinin, yerlere saçılı kömürleşmiş tahta parçalarının arasından sendeleyerek geçti. Sonra Yoko'yu kucaklayıp göğsüne bastırmış olarak geri döndü. Güçlükle yürüyordu. Yüzü gergin, umutsuzluk doluydu ve daha aşağıda Yoko'nun yüzü de, ruhun bedenden uçtuğu andaki gibi, bomboş sallanıyordu.

Komako bin güçlükle ilerliyordu; kucağında taşıdığı şey Tanrılara kestiği bir kurban ya da çarpıldığı bir cezaydı sanki.

Kalabalık gene çeşitli seslerine kavuşmuştu. İleri doğru dalgalanarak kadınları sardı.

Şimamura, Komako'nun «Çekilin! Lütfen çekilin!» diye bağırdığını duydu. «Bu kız delidir! Deli!»

Şimamura bu yarı çıldırmış sese doğru atılmaya çalıştıysa da Yoko'yu almaya giden adamlar onu yana ittiler. Şimamura ayağı takılıp sendeleyince başı arkaya doğru düştü ve Samanyolu, gürül gürül, içine aktı.

1968'de «Nobel Edebiyat Ödülü»nü alan *Yasunari Kavabata*, 1899'da doğdu. 1924'te Japon ve İngiliz edebiyatı öğrenimi gördüğü Tokyo İmparatorluk Üniversitesi'ni bitirdi. İki sanat dergisi çıkardı; birçok edebiyat dergisine de etkin biçimde katıldı. İlk romanı "İzu Dansözü" ile üne kavuşan Kavabata, özellikle 1950'den sonra yayımladığı eserleriyle dünya çapında tanındı. Batılılara göre, Japonların geleneksel düşünce tarzını yansıtması ve konularını hikâyeleştirmedeki ustalığı ile dikkat çekici olan Kavabata, "Nobel Edebiyat Ödülü"nü alan ilk Japon yazarıdır.

Hayatı, insanın içinde sürüklendiği bir akım, bir rüzgâr diye niteleyen Kavabata 1972'de intihar ederek yaşamına son verdi.

Kavabata'nın on iki yılda tamamlayabildiği *Karlar Ülkesi*'nde bir geyşa ile bir kentli erkeğin ilişkisi son derece etkileyici bir biçimde anlatılır.

Nihal Yeğinobalı'nın başarılı çevirisi ile sunduğumuz bu roman yazarın başyapıtı olarak kabul ediliyor.

Kapak resmi : Nihat Orçal

ISBN 975-406-229-3

